

KH 9.12.2019 § 237 / Liite E 6
VALT 16.12.2019 § 86 / Liite E 2

Muuramen kunnan vuoden 2020 talousarvio ja vuosien 2021-2022 taloussuunnitelma

Muuramen kunta 2019

Muuramen kunta sijaitsee Pohjois-Päijänteen länsipuolella ja sitä ympäröivät kunnista Jyväskylä ja Toivakka. Muuramesta tuli itsenäinen kunta 1921, jolloin se irtosi Korpilahdesta. Vuonna 1924 Säynätsalo puolestaan irtosi Muuramesta. Nykyisin sekä Säynätsalo että Korpi-lahti ovat osa Jyväskylän kaupunkia.

Muuramen päätaajama, kirkonkylä, sijaitsee Päijänteen ja Muuratjärven välisellä kannaksella. Kunnan toinen taajama, Kinkomaa, on Säynätsalosta Jyväskylään johtavan tien varrella. Muuramen läpi kulkee valtatie 9 ja E 63 sekä Tampereen - Jyväskylän välinen junarata. Kunnan taajama-aste on viimeisimmissä tilastoissa 87,4 %, kun se koko maassa on ollut keskimäärin 85,1 %.

Kunnan pinta-ala on 194,1 km², josta maapinta-ala on 144,1 km² ja vesialueita 50,0 km². Rantaviivaa on noin 186 km. Luonnonmaantieteellisesti Muurame sijoittuu Järvi-Suomeen, Kymijoen vesistöön ja Pohjois-Päijänteen vesistöalueeseen. Muurame sijoittuu Jyväskylän seutukuntaan ja työssäkäyntialueelle.

Jyväskylän seutukunnalla toteutetaan EU:n alue- ja rakennepolitiikassa tavoite 2-ohjelmaa.

Muuramen ystävyyskunnat: Vinje (Norja)

Muuramelaisia oli vuoden 2019 alussa 10 170 henkilöä.

Kunnan tuloveroprosentti on 19,5 %. Kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:

- vakituiset asuinrakennukset 0,50 %
- muut asuinrakennukset 1,20 %
- yleishyödylliset yhteisöt 1,10 %
- yleinen kiinteistövero 1,10 %
- rakentamaton rakennuspaikka 4,00 %

Kunnan työpaikkaomavaraisuus on 64,8 % (Tilastokeskus 2017).

SISÄLLYSLUETTELO

1	TALOUSARVION SUUNNITELMAPERUSTEET	1
1.1	Talousarvion laadinnan lähtökohdat	1
1.2	Kuntastrategia	3
2	YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS.....	4
2.1	Kuntatalous	4
2.2	Toimintaympäristön kehitys	6
2.3	Väestörakenteen kehitys	7
2.3.1	Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys	10
2.3.2	Työvoima, työllisyys	10
2.3.3	Hallinto ja henkilöstö	11
2.3.4	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	12
3	VUODEN 2020 TALOUSARVIO	13
3.1	Käyttötalous	13
3.2	Tuloslaskelma	14
3.3	Rahoituslaskelma	15
4	TOIMINTOJEN RAHOITUS	17
4.1	Verotulot	17
4.2	Valtionosuudet	17
4.3	Myyntituotot	18
4.4	Maksutuotot	18
4.5	Tuet ja avustukset	18
4.6	Muut toimintatuotot	18
5	TALOUSARVION SITOVIUUS	18
6	KÄYTTÖTALOUSOSA	21
6.1	Keskusvaalilautakunta	21
6.2	Tarkastuslautakunta	22
6.3	Kunnanhallitus/tukipalvelut	23
6.3.1	Hallinto ja henkilöstö	23
6.3.2	Kiinteistötoimi	27
6.3.3	Keskuskeittiö	28
6.3.4	Sisäiset palvelut	29
6.3.5	Seutu- ja alueyhteistyö	30
6.3.6	Muu toiminta	32
6.4	Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	35
6.4.1	Hallinto	36
6.4.2	Varhaiskasvatuspalvelut	38
6.4.3	Perusopetus	42
6.4.4	Muuramen lukio	45
6.4.5	Liikkuva Muurame	48
6.4.6	Kulttuuri- ja nuorisopalvelut	51

6.4.7	Joukkoliikenne	61
6.5	Kunnan avustus liikelaitokselle	64
6.6	Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen talousarvioesitys	65
6.6.1	Yleisperustelut	65
6.6.2	Toiminnalliset tavoitteet	68
6.6.3	Vastuualuekohtaiset talousarvioperusteet	68
6.6.3.1	Liikelaitoksen hallinto.....	68
6.6.3.2	Vanhus- ja vammaispalvelut.....	69
6.6.3.3	Perhe- ja sosiaalikeskus	74
6.6.3.4	Avosairaanhoidon palvelut.....	78
6.6.3.5	Suun terveydenhuollon palvelut	82
6.6.3.6	Erikoissairaanhoido	85
6.6.4	Liikelaitoksen investoinnit.....	87
6.7	Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	89
6.7.1	Infra ja mittaus	92
6.7.2	Luvat ja valvonta.....	96
6.7.3	Maankäyttö ja elinkeinot	98
6.7.4	Muut.....	104
6.8	Koko kunnan käyttötalous.....	106
7	TULOSLASKELMA 2020–2022	108
8	RAHOITUSLASKELMA 2020–2022	109
9	TULOKSEN KÄSITTELY	110
10	INVESTOINTIOSA.....	111
10.1	Kunnanhallitus	111
10.2	Tukipalvelut	112
10.3	Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta.....	118
10.4	Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta.....	127
10.4.1	Liikenneväylät.....	127
10.4.2	Tievalaistus	131
10.4.3	Kaluston hankinta.....	132
10.5	Koko kunnan investoinnit	135
11	KONSERNI	138
11.1	Kiinteistö Oy Hakamuurame.....	139
11.2	Muuramen Lämpö Oy	140
11.3	Kiinteistö Oy Muuramen Elämänkaari	143
11.4	Kiinteistö Oy Muuramen Kettula	146
11.5	Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie	149
11.6	Muuramen Vuokra-asunnot Oy	151
12	ERIYTETTY VESIHUOLTO	153
13	TULOSLASKELMAVERTAILU KUNTA, VESIHUOLTO, MUURAMEN HYVINVOINTILIIKELAITOS.....	160

1 TALOUSARVION SUUNNITELMAPERUSTEET

Muuramen kunnan talousarviota on laadittu toimialakohtaisesti ja kunnanhallituksen antama valmisteluohje antoi toimialoille erilaiset prosenttimääräiset tavoitteet maksimikasvulle. Suurimmat kasvupaineet ovat kohdistuneet ostopalveluihin, mutta nyt kasvua on odotettavissa väestön ikääntyessä myös Muuramessa ja sairastavuus tulee nousemaan lähemmäksi maakunnan keskitasoa. Eniten kasvupaineita yksittäisen palvelun kannalta on lähitulevaisuudessa vanhus- ja vammaispalveluissa.

Taloussuunnitelman tehtävät

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarvion ja -suunnitelman tehtävänä on osoittaa riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osoittaa, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien tulee turvata kunnan tehtävien hoitaminen.

Talousarvion – ja suunnitelman kolme päätehtävää ovat:

- 1) Asetetaan tavoitteet palvelutoiminnalle ja investointihankkeille
- 2) Budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille
- 3) Osoitetaan miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan

Käyttötalous – ja investointiosassa esitetään palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet ja niiden edellyttämien menojen ja tulojen budjetointi. Tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmassa osoitetaan toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät korvaukset. (Kuntaliitto 2011.)

1.1 Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Talousarvion laadinnan lähtökohdaksi oli mitoitettu menokehitys maltilliseen kasvuun. Tulot riittävät kattamaan maltillisen kasvun ilman verojen korotuksia.

Menokehitykseksi sovittiin keväällä kunnanhallituksen talousarviovalmistelussa kokonaisuuden osalta kokonaisuutena 3,2 % kasvua sisältäen henkilöstömenot (sopimuskorotukset 2,34 %).

Lautakunnittain talousarvio laadittiin seuraavaan tavoitetasoon:

Keskusvaalilautakunta,	1 000 euroa
Tarkastuslautakunta	35 000 euroa
Kunnanhallitus	+1,5 %
Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	+2,0 % (+0,25 M€ KiKy)
- MuHy Avustus	+2,0 % (+1,6 M€ = ESH ylitys ja KiKy)
- MuHy	+2,0 % (+1,4 M€ ESH + 0,2 M€ KiKy)
Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	+2,0 % (+80k€ PeLa)

Talousarvio-ohjeen antohetkellä arvioitiin, että vuoden 2020 verotulokertymä olisi noin 1,7 miljoonaa euroa vuoden 2019 kertymää suurempi ja kaikkiaan noin 42,8 miljoonaa euroa. Prosentuaalisesti kasvu olisi noin 4,3 %. Valtionosuuksien arveltiin nousevan vuodesta 2019 miljoonalla eurolla.

Suomen Kuntaliiton verotuloennustekehikon (10/2019) mukaan Muurame saa 8,1 prosenttia enemmän henkilöverotuloja 2020 kuin vuonna 2019. Tämä merkitsee noin 2,9 miljoonan euron kunnallisverotulonlisäystä. Yhteisöverojen tuoton arvioidaan puolestaan kasvavan 4,7 % vuodelle 2020. Kasvu johtuu siitä, että yhteisöveron tuotto laskee ennusteen mukaan 2019 jopa noin 6,5 % eli yhteisöveron tuotto käytännössä olisi vastaava kuin 2014, noin 2 miljoonaa euroa. Kiinteistöveron tuotto kasvaa hitaasti ja tuotto on 2,3 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan verotulot nousevat merkittävästi TA2019 verrattuna, lukuina nousu on 7,4 % (noin kolme miljoonaa euroa).

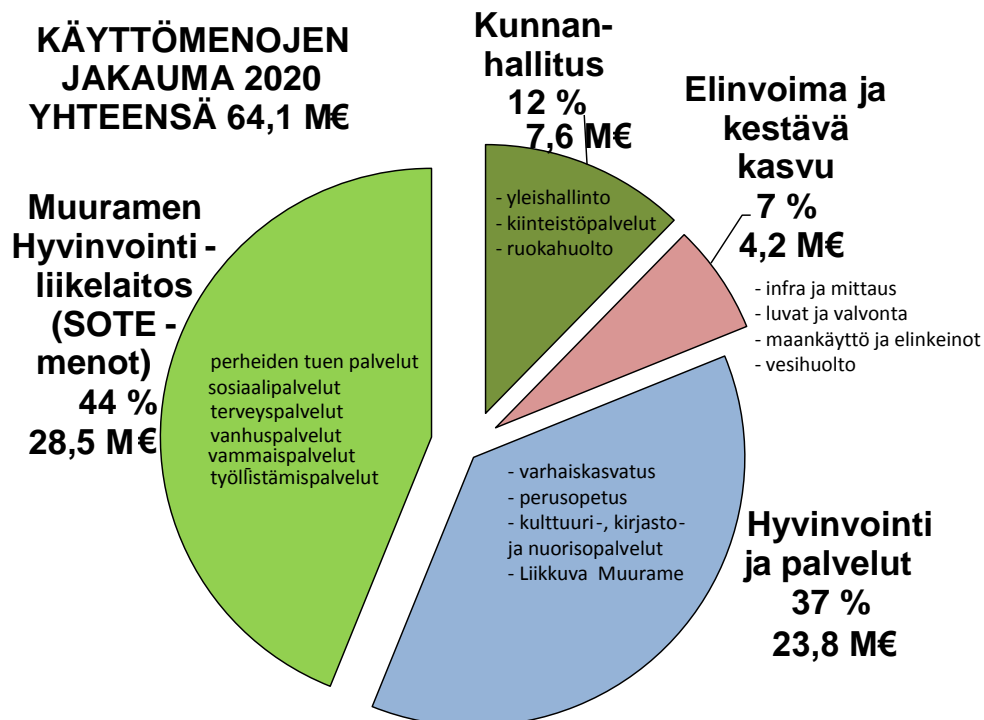
Valtionosuuden osalta 2020 nousua vuoteen 2019 verrattuna on noin 2M euroa, itse valtionosuus laskee 0,7 M€, mutta veromenetysten kompensatioerä on +2,7 M€. Kompensatio on yksivuotinen erä ja koskee vain vuotta 2020.

Talousarvion laadinnassa kokonaisuuden osalta on päästy talousarvio-ohjeen tavoitteen mukaiseen lopputulokseen. Prosentuaalisten ja euromääräisten kasvujen yhteenlaskettu prosentuaalinen menojen kokonaiskasvun maksimimäärä oli 6,7 % ja toteuma on 6,2 %. Menokehys ylittää ensimmäistä kertaa 90 miljoonan euroa.

Hyvinvointi -liikelaitos ylittää osin annettua kasvukehystään. Avosairaanhoidon ylitys on selitettävissä hallinnon kulujen siirrolla. Vanhus- ja vammaispalveluissa kasvua on yli 7 %, tämä on kuitenkin jo väestökehityksen perusteella arvioitu joka tapauksessa kasvavaksi alueeksi. Kasvua on myös Sosiaali- ja Perhekeskuksen palveluissa, jota koskevat päätökset ja tapahtumat ovat jo toteutuneet 2019 aikana. Suun terveydenhuollon menot supistuvat. Ulkopuolisena palveluna ostettavien palveluiden kustannukset niin ympärivuorokautisen asumispalvelun kuin erikoissairaanhoidon osalta ylittävät ennakoitujen kasvupaineet. Suurin huoli näistä on erikoissairaanhoidon maksuosuuden pysyvä kasvuennuste 5,4 % vuosittain vuoteen 2024 asti.

Talousarvioehdotus on investointien tarkentunut kesän ja syksyn aikana. Investointisuunnitelma sisältää mittavan määrän talonrakennusinvestointeja. Suunnittelukauden pelkät talonrakennusinvestoinnit ylittävät jo 22 miljoonaa euroa. Tulevalla viisivuotiskaudella ne ovat yhteensä 34,5 M€. Investoinnit pyritään toteuttamaan kustannustehokkaammin. Tilakustannukset ovat nousseet kunnan toiminnoissa merkittävästi. Tulevaisuudessa tilojen käyttöasteeseen sekä monikäyttöisyyteen joudumme kiinnittämään entistäkin enemmän huomiota. Investoinnit tullaan rahoittamaan velkarahoituksella, koska tulorahoitus ei riitä kattamaan investoinneista kuin murto-osan.

Vaikka taloussuunnitelmassa korkotaso ei vieläkaan kasvata mainittavasti korkomenoja ja lyhytaikainen korko on edelleen miinusmerkkinen, on käyttötalouteen tulossa investointien poistojen kautta merkittävä kustannuserä. Suunnitelmakauden jälkeen poistot kasvavat 750 000 euroa vuodessa, mikä tarkoittaa reilun prosentin korotusta käyttötalouteemme vuositasona.

*Käyttömenot ilman kunnan avustusta Muuramen Hyvinvointi - liikelaitokselle ja ilman laskennallisia eriä.

1.2 Kuntastrategia

Valtuusto hyväksyi elokuussa 2016 uuden kuntastrategian vuosille 2016–2021. Kuntastrategia on nimeltään Mahdollisuuksien Muurame – elinvoimainen edelläkävijä. Kuntastrategia jakautuu kahteen keskeiseen painopisteeseen, jotka ovat elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Lisäksi kaiken toiminnan pohjaksi on valittu viisi läpileikkaavaa teemaa, jotka näkyvät kunnan kaikessa toiminnassa.

Kuntaorganisaatio on muutettu strategian mukaiseksi valtuustokauden 2017–2021 alusta lukien, jolloin myös toimielinten tavoitteet asetetaan nykyistä tarkemmin strategian mukaisesti.

Muurame painottaa edelleen vahvasti elinvoiman vahvistamista, jossa kunnan vahva elinkeinopoliittinen historia ja toimintatapa ovat suuressa roolissa. Kunta toimii edellytysten luojana ja tukena yritysten/yrittäjien hoitaessa oman osuutensa liiketoiminnan kehittämisessä.

Kunnan sisäistä toimintaa kehitetään. Henkilöstöjohtamista parannetaan, voimavarojen kohdennetaan selkeämmin, tehtäviä järjestellään uudelleen ja henkilöstökoulutusta lähdetään johtamaan suunnitelmallisemmin.

Uuden HR -järjestelmän käyttöönottoa jatketaan ja kehitetään edelleen. Palveluita siirretään lainsäädännön ohjaamana verkkopalveluiden (kansallinen palvelutietovaranto) suuntaan ja verkkosivuja kehitetään edelleen.

Kunta seuraa ja osallistuu valtakunnallisiin sekä alueellisiin uudistuksiin. Kuitenkin niin, että niiden vaikutuksia peilataan aina kuntapalveluihin ja tarvepohjaisesti päätetään osallistuminen. Tavoitteena on tulevaisuuden Muurame, jonka palvelut, rakenne ja toimintakulttuuri vastaavat 2020-luvun haasteisiin ja keskiössä on kuntalainen.

Kunnan eri osa-alueiden toiminnalliset tavoitteet ja palvelusuunnitelmat on esitetty kunkin palvelualueen osana.

2 YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Valtiovarainministeriön talouskatsaus kesäkuulta 2019 kertoo, että maailmantalouden kasvu heikkenee ja nopein kasvuvaihe on ohitettu. Talouskasvua ylläpitävät erityisesti Kiina ja USA. Maailmantalous kasvaa ennusteen mukaan hiukan yli 3 % kuluvana vuonna. Kasvu jatkuu vielä 2 prosentilla ensi vuonna 2020. Euroalueella kasvu pyörii enää alle prosentin lukemissa, joten lähialueillamme kasvu on lähes olematonta.

Suomessa talouden odotetaan edelleen kasvavan 2019. Tuotanto kasvaa, mutta työttömyyden väheneminen hidastuu. Kokonaistyöpanos alkaa supistua, kun työkäisten määrä jatkaa laskuaan.

Koko talouden arvonlisäys kasvoi tarkistettujen laskelmien jälkeen Suomessa 2018 2,4 %, kun odotukset enteilivät jopa kolmea prosenttia. Kasvuvauhti hidastui jo siis viime vuoden lopulla, mutta hidasta kasvua on edelleen odotettavissa 1,6 % 2019, 1,2 % 2020 ja vielä 1,1 % 2021. Ennusteet eivät ole merkittävästi muuttuneet viime vuodesta, mutta muutosta alaspäin on nyt 2019-2020 muutama prosentin kymmenys.

Julkisen talouden tilanne on toki parantunut myönteisen talouskasvun myötä ja julkinen velka suhteessa BKT:hen laski alle 60 prosentin jo 2018. Tämän velan kuitenkin ennustetaan noussevan 2020 alkaen. Suomen uusi hallitusohjelma lisää julkisen talouden menoja ja kasvu rahoitetaan suurelta osin velkarahoituksella.

2.1 Kuntatalous

Kuntatalouden rahoitustilanne parantui 2017 hetkellisesti hyvien verotulojen ansiota. Tilinpäätöksiä 2018 tarkastellessa 311 kunnasta yli 200 teki alijäämäisen tuloksen (2017 55). Kuluvalta vuodelta ennustetaan lukumäärän vieläkin kasvavan. Vuoden 2019 ahdinkoa kuvastaa hyvin vertailu aikaisempiin vuosiin. Kun kuntien yhteenlaskettu tulos 2016 oli hiukan alle 1 mrd euroa, niin se oli 2017 jo 1,2 mrd euroa. Viime vuonna 2018 tulos oli nollatulos, mutta 2019 odotetaan liki 1 mrd euroa alijäämäistä tulosta koko kuntakentästä. Keväällä ennusteet lupailivat vielä kuitenkin positiivista tulosta.

Kuntien väestö ikääntyy ja kuntien hoito- ja hoivamenot kasvavat + tehtäviä lisätään edelleen tai jo olemassa olevia tehtäviä laajennetaan.

Kunnat joutuvat varautumaan näihin menoihin ilman että edes tulorahoituksen kokonaismäärästä ei ole täyttä selvyyttä. Erityisesti verouudistus vaikuttaa verojen keruuseen. Kun siirryttiin vuositulorajaan verokorteissa, verottajalle on kertynyt ennakkoina huomattavasti vähemmän veroja, mitä oli ennustettu. Vaje on 600-700 miljoonaa euroa. Tämä vaje on suoraan pois kuntien kuukausittain saamista verotilityksistä – kunnat tarvitsevat tämän verran enemmän rahoitusta ja tilikauden tulokset romahtavat 2019. Kymmenet kunnat ovat jo käynnistäneet YT -menettelyt taloutensa tasapainottamiseksi.

Muuramen kunnan tilanne on edelleen ollut poikkeuksellisen hyvä ja ylijäämää taseessa on yli 9 milj. euroa. Talous on koko ajan mitoitettu maltilliseen tulopohjan kasvuun. Suunnitelma-vuosina oli jo aiemmin arvioitu, että ylijäämää ei enää kerry lisää jos kasvu menoissa ylittää 3 % vuosivauhdin. Nyt menokehitys kasvaa vuosittain huomattavastikin enemmän. Muuramen asukasluku kasvoi 2018, mutta 2019 kasvu näyttää jäävän niukaksi. 2020 kasvun ennustetaan taas jatkuvan, mutta ei niin korkealla tasolla kuin aiempina huippuvuosina. Taloussuunnitelmassa on kiinnitetty erityistä tarkkuutta menoarvioiden kasvuun.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu pääosin kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen (OKM) rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Muuramen kunnan peruspalveluja valtionosuuksien kehitys

	2017	2018	2019	2020
Peruspalveluiden osuus:	10,5 M€	10,8 M€	10,8 M€	9,96 M€
Verotulon tasaus	+157 k€	+210 k€	+5 k€	+280 k€
Kelalle toimeentulotuen siirto 2017	- 240 k€			
Opetus- ja kulttuuritoimen väh:	- 758 k€	-725 k€	-763 k€	-750 k€
Veromenetysten kompensatio				2,74 M€
Yhteensä valtion osuus:	9,7 M€	10,1 M€	10,1 M€	12 M€

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti:

2015	25,42
2016	25,52
2017	25,24
2018	25,34
2019	25,37
2020	25,46

Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin nousee 0,09 prosenttiyksikköä, mikä tarkoittaa Muuramelle 9 000 euron nousua valtionosuuden perusosaan.

Vuonna 2019 Muuramen kunta saa peruspalveluiden valtionosuutta 9,9 miljoonaa euroa. Verotulontasaus on positiivinen eli Muurame saa 2020 verotulontasauseränä 260 000 euroa. Vähennettävää on vielä OKM-valtionosuus 750 000 euroa. Vähennys on hiukan pienempi kuin 2019. Jäljelle jäävä valtionosuus Muuramessa vuodelle 2019 on 9,2 miljoonaa euroa = määränä sama vähemmän kuin 2019 ja asukaslukumme kasvaessa valtionosuus/asukas laskee.

Uutena osana vuonna 2020 on, että aiemmin valtionosuusjärjestelmän kautta kunnille maksetut verotulomenetysten kompensatiot erotetaan järjestelmästä erilliseksi osuudekseen ja valtionhallinnossa kokonaan omalle momentilleen (28.90.35.) Veromenetysten kompensatiot lisääntyvät 285 milj. euroa vuonna 2020. Täten vuosien 2010-2020 veromenetysten kompensatioiden yhteissumma on 2 251 milj. euroa. Muuramen osuus tästä kompensatiosta on 2,74 M€.

Taloukasvun hiipuminen ja asukasluvun kasvun tasoittuminen tarkoittaa verotulon kasvun maltillista hiipumista koko suunnitelmakauden ajan. Kasvua toki on odotettavissa ja sitä kunnamme tarvitsee suunnitelmakauden ja edelleen sitä seuraavan vuosikymmenen lopun investiohjelman läpivientiin.

2.2 Toimintaympäristön kehitys

Kuntien kannalta toimintaympäristön talouden kehitys on keskeinen menestystekijä. Siihen liittyy paitsi yleinen taloudellinen kehitys maailman talouden ja kansantalouden osalta, mutta myös erittäin oleellisena osana alueellinen talouskehitys. Työllisyyskehitys on Suomessa ollut positiivista. Näin on ollut myös Muuramen lähiympäristön kuntien ja yritysten talouskehitys. Talous kasvoi tällä Suomessa vauhdikkaammin kuin jopa muualla EU:n alueella, mikä heijastuu etenkin työllisyyteen. Kokonaistuotanto kasvaa, kun työllisten määrä on huippulukemissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömyysprosentti Suomessa oli syyskuussa 2019 julkaisussa 8,6 % (0,2 prosenttiyksikkö vähemmän kuin vuotta aiemmin [8,8] ja 1,9 prosenttiyksikköä vähemmän kuin 2017, [10,5 %]). Työttömyyden vähentyminen on lähestulkoon pysähtynyt.

Keski-Suomen työttömyystilanne 10,7 % on maakunnista toiseksi heikoin (Pohjois-Karjala 12 %).

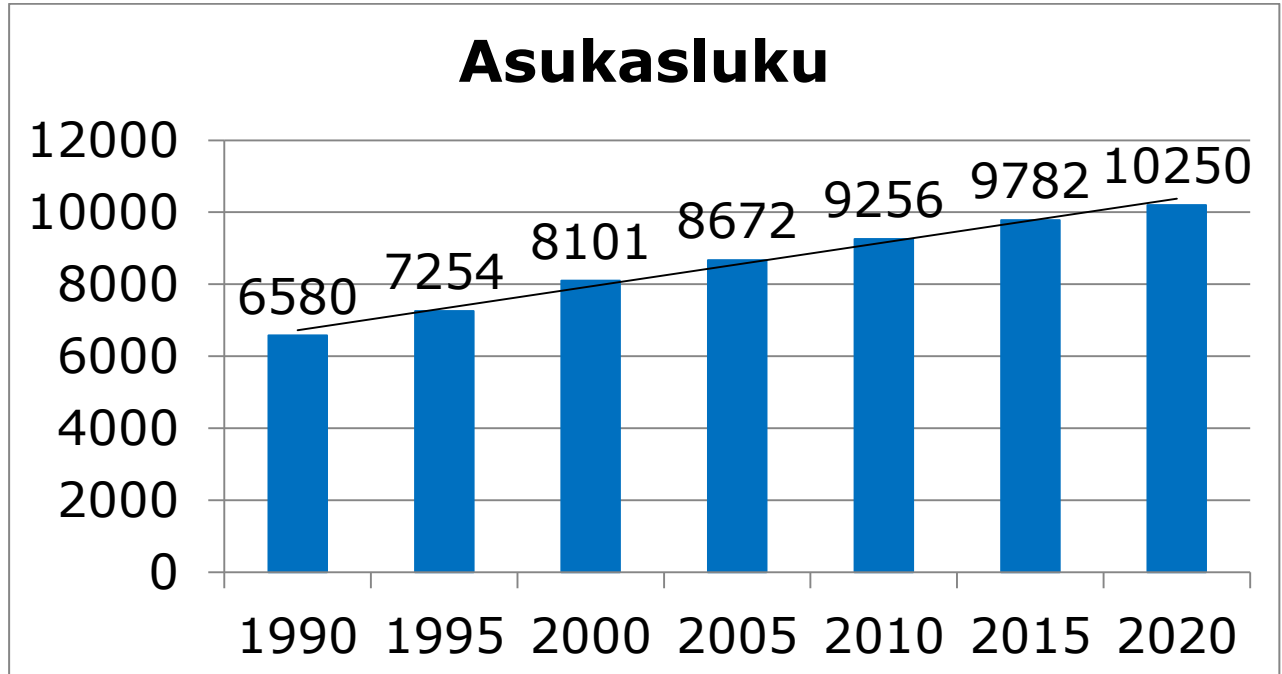
Keski-Suomen työllisyyskatsaus syyskuu 2019 (julkaisija Keski-Suomen ELY-keskus) Työttömyys on kasvanut Keski-Suomessa 2,6 % vuoteen 2018 verrattuna. Työttömyysprosentti Muuramessa oli syyskuun lopussa 6,0 % (6,4 % 2018 ja 8,5 % vastaavana aikana 2017) eli työttömyys on edelleen alentunut. Pitkäaikaisten työttömien määrä on pysynyt vuoden takaiseen verrattuna samalla tasolla. Työttömien osuutta on laskenut vuoden takaiseen verrattuna erityisesti se, että vuosi sitten työttöminä olleita naisia on työllistynyt selvästi enemmän.

Uusi organisaatio mahdollistaa elinkeinopolitiikan resurssien koordinoitua suuntaamisen Muuramen elinvoiman kehittämiseksi. Tämä on mahdollistanut siihen erikseen keskittyvän ja ”nyrkiksi” nimetyn toiminnan, joka on edelleen parantanut elinkeinopolitiikan tulosta. Yritysrajapintaan suunnattu yrityskoordinaattoritoiminta saa hyvää palautetta yrittäjiltä. Toiminta on myös kokonaisuutena palkittu näyttävästi, kun Muurame sai vastaanottaa elinkeinopolitiikastaan palkinnon keväällä 2018. Erityisen arvokkaaksi palkinnosta tekee se, että palkinnon myöntävät yrittäjät itse.

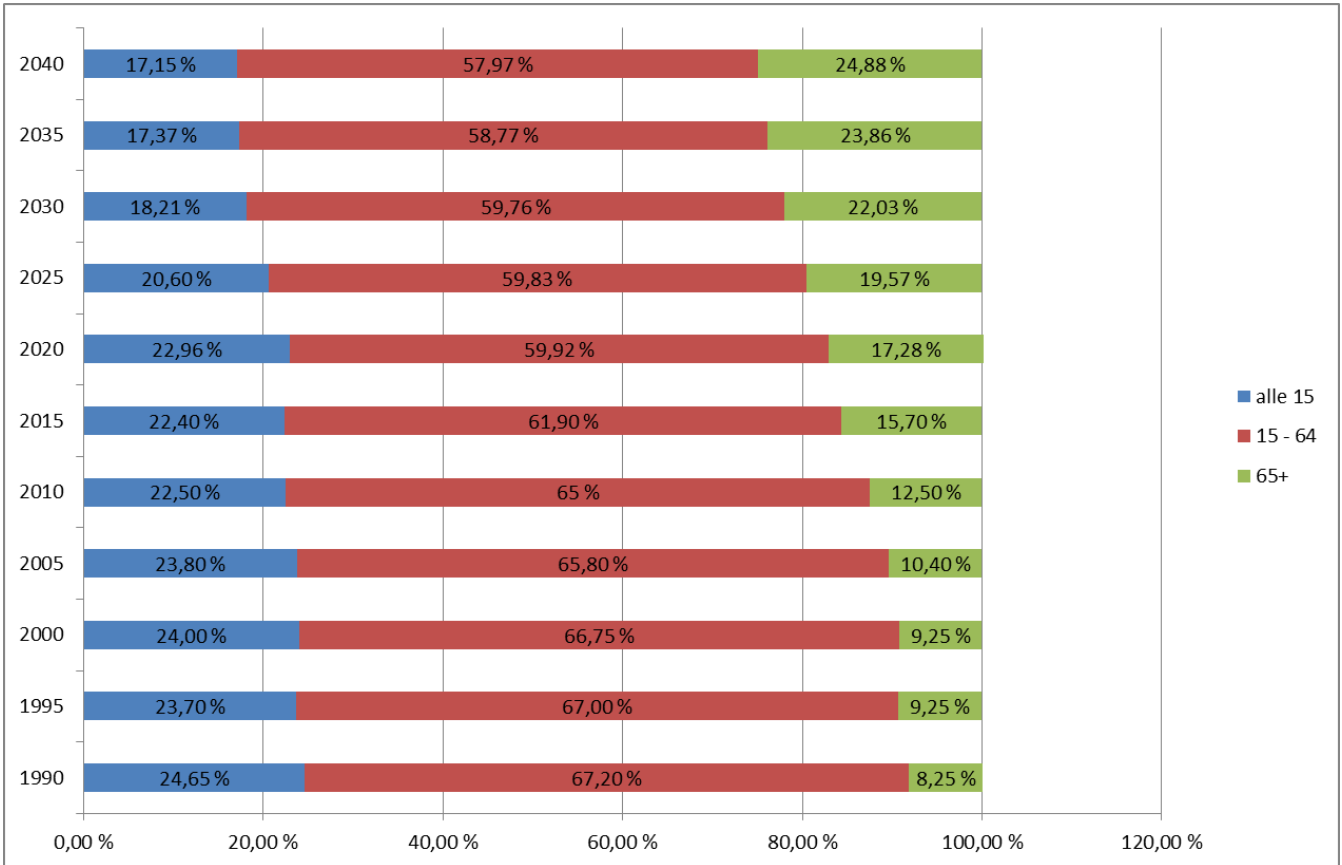
Tavoitteena ollut työpaikkaomavaraisuuden kasvattaminen on ainakin osin onnistunut. Vuoden 2014 tilastoissa Muurame oli lukemallaan 62,4 % työpaikkaomavaraisuuden suhteen kolmanneksi viimeisenä Keski-Suomessa. Seuraavana vuonna Muuramen lukema on jo 65,1 %. Vuoden 2017 (viimeisin tilastokeskuksen tilastoima vuosi) työpaikkaomavaraisuus ei ole parantunut odotetusti – lukema oli 64,8 %, mutta juuri 2016 ja 2017 väkiluku kasvoi voimakkaammin, mikä osaltaan selittää, että omavaraisuuden kasvutavoite ei täyttynyt.

2.3 Väestörakenteen kehitys

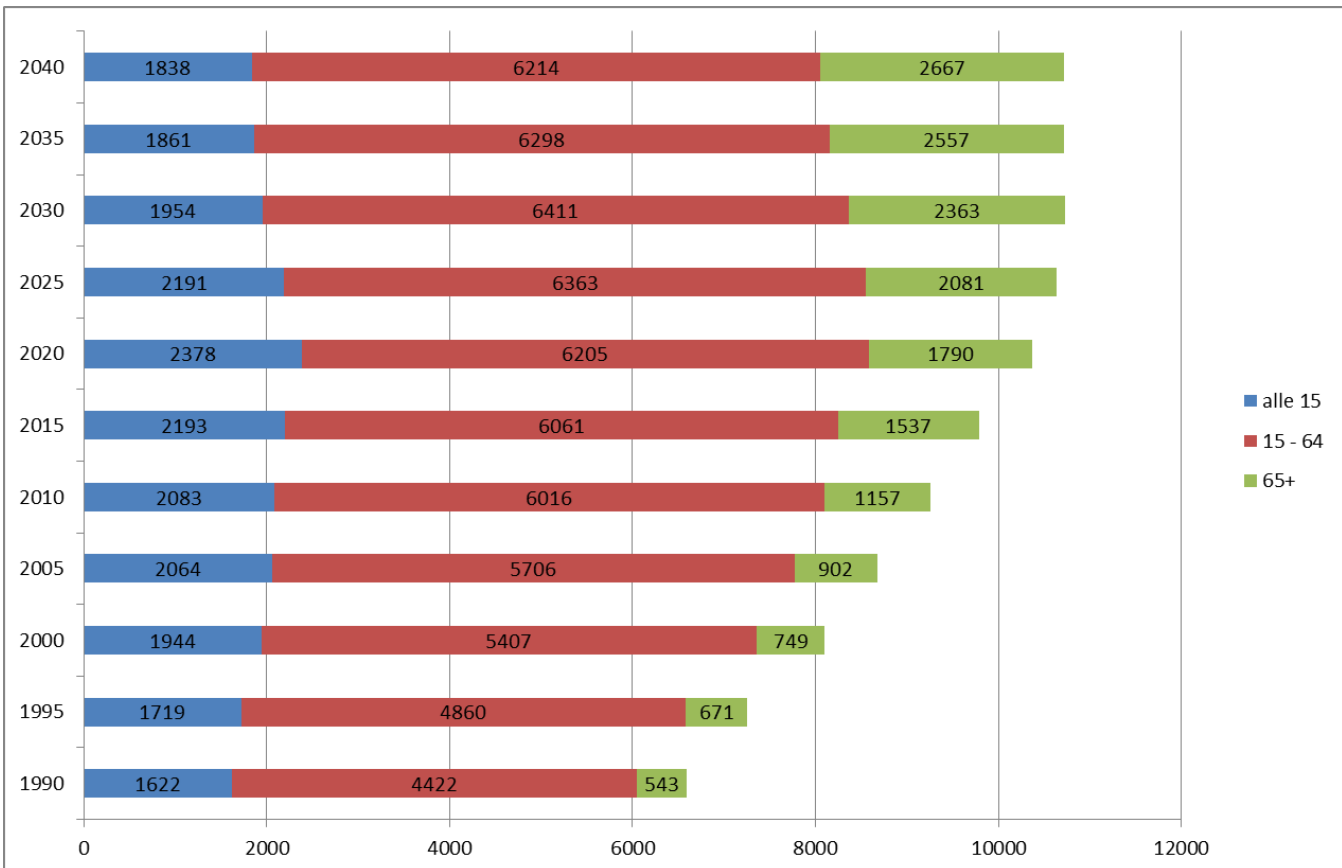
Kunnan väestönkasvu on ollut viime vuosina jatkuvasti tasaisen positiivista. Vuoden 2014 hyvän väestönkasvun jälkeen oli kasvu 2015 merkittävästi hitaampaa, mutta vilkastui taas 2016 aikana. Sama hyvä kehitys jatkui 2017. Kasvu 2018 ja 2019 näyttää (ainakin kesken vuoden tarkasteltuna) hitaammalta. Tavoiteasukasluku 2020 lopussa on kuitenkin 10 250 asukasta.

Väestön ikärakenteessa tapahtuu merkittävää vanhentumista. Suurten ikäluokkien vanheneminen muokkaa kunnan väestörakennetta, kun syntyvyys samalla laskee. Väestöennusteen 30.9.2019 mukaan muutos on rakenteellisesti (%) alla olevan kuvaajan mukainen.

Muutoksen rajuus näkyy ikäryhmittäin tästä alla olevasta ikäryhmäkohtaisesta ennusteesta.

Suurimmat muutokset väestömäärissä tapahtuvat alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrissä.

Muuttoliikkeen väestörakenne voi korjata ja muuttaa erityisesti lapsimäärien osalta ennusteen tilannetta. Joka tapauksessa yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa eniten ja tämä johtuu Keski-Suomen ja koko maan ikärakenteesta.

Vuoden 2019 osalta väestön kasvu on ollut vähäistä, ennakkoväkiluku syyskuulta 2019 on 10 151 asukasta, mikä on 19 asukasta vähemmän vuodenvaihteen tilanteeseen verrattuna.

Väestö	
Väkiluku 31.12.2018	10 170
Väkiluvun muutos, % 2017–2018	0,7
0–14-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2018	22,1
15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2018	60,5
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2018	17,4
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2018	0,1
Ulkomaisten kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2018	0,8
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2018	44
Syntyneiden enemmitys, henkilöä 2018	26
Perheiden lukumäärä 31.12.2018	2 902
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2017	32 509

2.3.1 Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys

Alueellinen kehitys on keskittynyt asuntorakentamisen osalta erityisesti keskustaaajaman ja Kinkomaan alueille. Omakotitaloalueita avataan tasaiseen tahtiin, ja tällä pyritään vastaamaan vahvaan kysyntään tulevaisuudessakin.

Vuokra-asuntojen lisärakentamiselle tulee tarvetta määrällisesti vasta myöhemmässä vaiheessa, kun nykyinen vuokra-asuntokanta joko saavuttaa peruskorjauksen tai vapautuu sääntelyn piiristä. Ongelmana ovat vanhojen vuokra-asuntojen ylläpidon kustannukset, vanhojen rakennusten ylläpito on huomattavasti kalliimpaa kuin uusien nykyaikaisten rakennusten.

Kerrostaloja valmistuu suunnitelmakaudella jopa joka vuosi, tämä monipuolistaa asuntokantaa ja edesauttaa asuinalueiden uudistumista.

Lisäalueiden kaavoitus teollisuudelle ja palveluilla sekä maanhankinta tätä varten on yksi tärkeistä elinkeinopoliittisista tavoitteista suunnittelukaudelle.

Vaikka palvelutuotanto onkin kasvavin ala, on myös perinteisemmän teollisuuden roolista ja tärkeydestä syytä pitää huolta. Nämä tarjoavat mitä moninaisimpia alihankintaketjuja ja luovat yhteyteensä tarvitsemiaan palvelu- ja toimitusketjuja. Kerrannaisvaikutuksena nämä tukevat erinomaisesti elinkeinoelämää ja mahdollistavat yritystoiminnan muodostumista ympärilleen.

2.3.2 Työvoima, työllisyys

Viimeisimpien tilastokeskuksen tilastojen valossa (vuosi 2017) kunnan työvoima on ollut 4926 henkilöä, joista työssä olevia on 4454 ja työttömiä 473 (9,4 %). Työssä olevien osuus koko väestöstä on 44 %.

Syyskuussa 2017 työttömiä oli työttömyystilaston (ELY-keskus) mukaan muuramelaisista 6,0 %. Työllisyystilanne kehittyi edelleen suotuisasti 2019, mutta kehitys on hitaampaa. 2020 talouskasvun lähes pysähtyessä on odotettavaa, että työllisyys paranee vain todella vähän.

Työssä toimivan väestön lukumäärät ja prosenttiset osuudet toimialoittain
31.12.2000, 2010, 2015 ja 2017

Toimiala	2000	%	2010	%	2015	%	2017	%
Maa- ja metsätalous	83	2,3	69	1,7	64	1,5	64	1,4
Teollisuus	904	25,4	831	19,9	771	18,5	800	18,0
Rakennustoiminta	278	7,8	315	7,6	301	7,2	346	7,8
Kauppa	434	12,2	416	10,0	431	10,3	482	10,8
Liikenne	178	5,0	153	3,7	150	3,6	140	3,1
Palvelut	1617	45,4	2332	56,0	2395	57,3	2553	57,3
Elinkeino tuntematon	64	1,8	51	1,1	66	1,6	69	1,6
Yhteensä	3558	100,0	4167	100,0	4178	100,0	4454	100,0

Merkittävimmät muutokset elinkeinorakenteessa viime vuosina ovat teollisuudessa toimivien osuuden jatkunut lasku ja kaupan sekä rakentamisalan nousu. Huomattavaa kuitenkin on, että teollistenkin työpaikkojen määrä on silti lukumääräisesti kasvanut.

Muuramen kunnan tavoitteissa on jatkuva uusien työpaikkojen syntyminen kunnan alueelle ja niihin liittyen kunnassa on pidettävä jatkuvasti riittävää varantoa työpaikka-alueista. Tällä hetkellä keskeiset painopistealueet ovat Muuramen keskustan, ysitien risteysalueen, Punasilan alueen kehittämisessä. Samanaikaisesti teollisuusalueen laajentaminen eteläisen Muura-

men alueella edistyy. Edelleenkin osa jo toimivista yrityksistä myös kasvaa ja synnyttää uusia työpaikkoja.

Kunnan työpaikkarakenteen muutokset 2010-luvulla merkitsevät lähinnä seuraavaa:

Hidasta tasaantumista oli maa- ja metsätalouden aloilla, mutta vakiintunutta toimintaa jatkui koko vuosikymmenen. Nousua oli puolestaan erityisesti kaupan ja palvelujen työpaikkojen määrissä. Tulevan vuosikymmenen aikana ennustetaan palvelualojen yhä kehittyvän selvästi eniten. Palvelut saavat uutta kasvuvoimaa lisääntyvästä yksityisestä kulutuksesta.

Matkailun osuus ei ole vuosikymmenen lopulla noussut Muuramessa merkittäväksi tekijäksi. Riihivuoren Master Plan valmistui. Visio pitkän tähtäimen ympärivuotisen houkuttelevan matkailukohteen luomiseksi Muurameen on tehty. Talviajan toiminta on saatettu alulle ja las-kettelutoiminta alkaa tauon jälkeen. Kesäajaksi teatteritoiminta on vakiinnutettu ja sen myötä saavutettu maakunnallinen sekä valtakunnallinen näkyvyys.

Työpaikkasuunnitelma on tavoitteellinen. Vuonna 2017 työpaikkaomavaraisuus oli 64,8 %. Tavoitteena on, että suunnittelukauden keskimääräinen työpaikkojen lisäys olisi vuosittain noin 50–100 ja että työpaikkaomavaraisuus kehittyisi väestönkasvun kanssa tasaiseen tahtiin.

2.3.3 Hallinto ja henkilöstö

Kunnassa on toteutettu organisaatiouudistus uuden strategian mukaisena. Muutos on tehty vasta organisaatiossa, nyt tämä muutos on saatava myös toimintakulttuuriin.

Henkilöstön määrässä tapahtui merkittävä kasvu 2017, kun perusterveydenhuollon palvelut palautettiin kunnan liikelaitoksen toiminnaksi. Arvioitu henkilöstömäärän kasvu, kaikki palvelualat huomioiden, oli yli 70 henkeä, joista kaikki ovat vakinaista henkilöstöä. Muutos oli merkittävä ja lisää vaatimuksia henkilöstöhallinnon järjestämiseen.

Tähän vaatimukseen pyrittiin vastaamaan 2018 alusta uuden HR- järjestelmän avulla. Järjestelmän myötä niin työntekijät kuin esimiehet saavat ajantasaiset työkalut henkilöstöhallinnon asioihin. Käyttöönotto on kuitenkin edelleen kesken ja järjestelmästä saavutettavat hyödyt ovat vielä suurelta osin saavuttamatta.

Vuodelle 2020 arvioitu henkilöstön kasvu on vain muutamia yksittäisiä henkilöitä, samanlainen hallittu maltillinen kasvu jatkuu suunnittelukaudellakin. Merkittäviä muutoksia on odotettavissa henkilöstömäärissä vain, jos jotain palveluja ”kotiutetaan” palveluntuottajilta kunnan omaksi toiminnaksi.

Eniten henkilöstö kasvaa talousarvion mukaan varhaiskasvatuspalveluissa, mutta toisaalta henkilöstön lisäämisellä supistetaan sijaiskustannusten tarvetta.

Suomessa on yleisesti kuntatalous ajautumassa taloudellisiin vaikeuksiin. Synkkenevä taloustilanne on sysännyt yhteistoimintaneuvotteluiden aloittamiseen kunnissa ja kuntayhtymissä eri puolilla Suomea syksyn 2019 aikana.

Yt-neuvotteluita on ollut tai on tuloillaan ainakin 30 kunnalla. Jopa osa keskisuurista kaupungeista on aloittanut yhteistoimintamenettelyn. Pääosin kuitenkin tukalin tilanne on pienissä kunnissa. Kaupungit ja kunnat ovat neuvotelleet tai neuvottelevat erilaisista säästötoimista henkilöstönsä kanssa. Osa neuvotteluista koskee kuntaomisteisia ja -rahoitteisia sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiä (esim. sairaanhoitopiirejä).

Muuramen kunnassa näihin toimenpiteisiin ei vielä ole tarvinnut mennä oman toiminnan osalta, mutta vaatimuksia säästötoimiin on jo esitetty esimerkiksi K-S SHP:n toiminnoissa.

2.3.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnanhallitus on hyväksynyt 21.8.2006 sisäisen valvonnan ohjeet. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan tarkastussäännön mukaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja menetelmiä, joilla pyritään toiminnan tuloksellisuuden ylläpitämiseen, edistämiseen ja parantamiseen, toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen, kirjanpidon ja muiden informaatiojärjestelmien luotettavuuden varmistamiseen, erehdysten, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisyyn ja toteamiseen sekä varojen huolellisen hoidon turvaamiseen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa operatiivista johtamista sekä jokapäiväistä toimintaa.

Sisäinen valvonta käsittää myös siitä huolehtimisen, että kunnan toiminnan tarkoitus ja asetetut tulostavoitteet on saatettu organisaation kaikille tasoille ja että asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan. Lisäksi sisäisen valvonnan keinoin varmistetaan, että yhteistoiminta on riittävää organisaation kaikilla tasoilla.

Suurimpana riskinä kunnassa voidaan edelleen pitää henkilöriskejä tehtävien hoidossa, koska osa avaintehtävistä ovat hyvin harvojen henkilöiden osaamisen varassa. Henkilövajetta on pystytty paikkaamaan tehtävien jakamisella ja osaamisen siirtämisellä myös varahenkilöille. Osaan palveluita on palkattu vakituisia varahenkilöitä, joille työtehtäviä voidaan osoittaa palvelun eri osista.

Koska sisäisen valvonnan ohjeistusta on päivitetty lähinnä vain riskienhallinnan suunnitelman luonnoksella, on ohjeistuksen päivittäminen ajankohtaista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet tuodaan valtuustolle hyväksyttäväksi jo vuoden 2019 aikana. Tämän jälkeen päivitetään vanhasta sisäisen valvonnan ohjeesta ja riskienhallintasuunnitelmasta ohjeistus, jolla toimeenpannaan valtuuston päättämät perusteet.

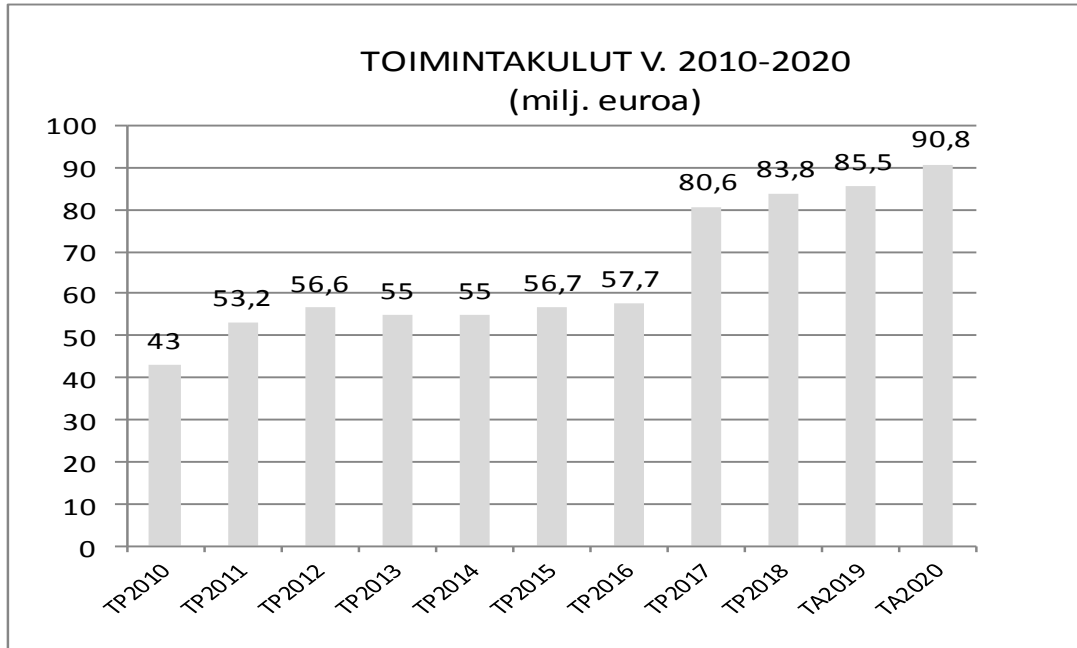
Sisäinen valvonta on hajautettu toimialojen ja palveluiden sisällä eri henkilöille. Valvonnalla on pyritty parantamaan osastojen toimintaa ja tuloksellisuutta. Toimintaprosessit on jaettu osiin ja eri henkilöiden tehtäväksi. Yhtä prosessia alusta loppuun asti ei hoida yksi henkilö vaan riskiä sisältävät prosessit ja työtehtävät on jaettu useampaan vaiheeseen ja useamman henkilön vastuulle. Yksittäistä erityisasiantuntemusta vaativat tehtävät on keskitetty muutama osaavan henkilön hoidettavaksi asioiden oikean hoidon varmistamiseksi. Käteistä rahaa ei käsitellä merkittävässä määrin.

3 VUODEN 2020 TALOUSARVIO

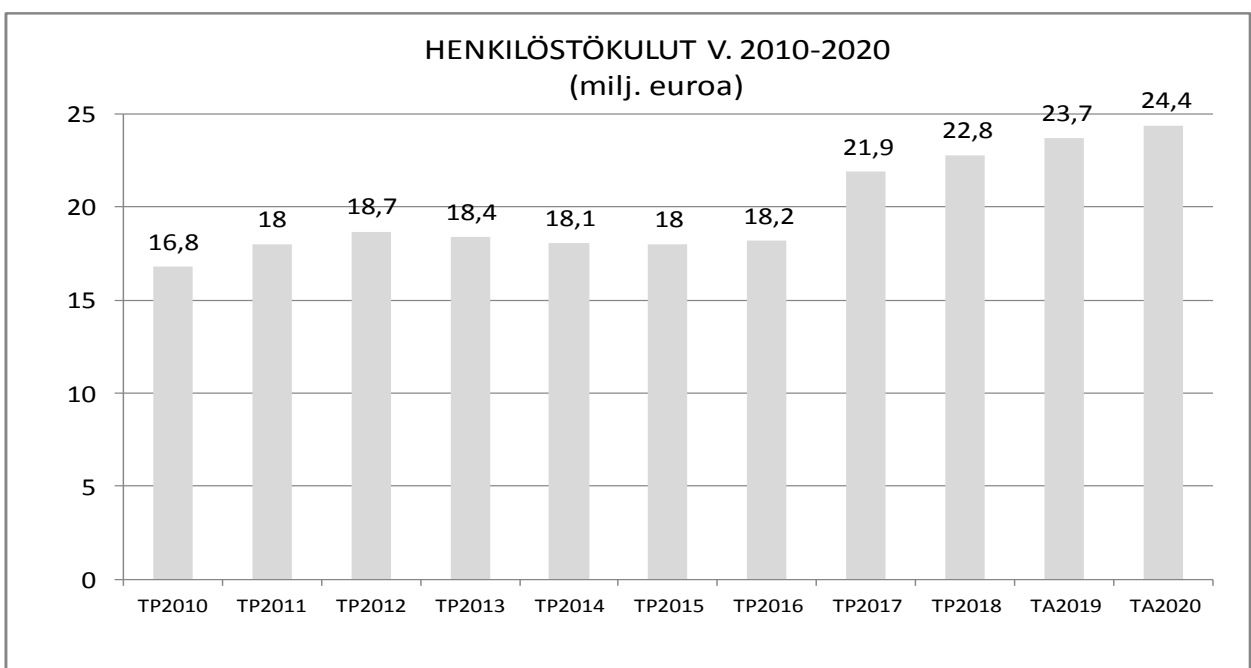
3.1 Käyttötalous

Käyttötalouden menot ilman kustannuslaskennallisia eriä ovat 90.843.480 euroa, tulot 41.398.590 euroa ja valmistus omaan käyttöön 267.000 euroa. Käyttötalouden menot kasvavat 6,2 % vuoden 2019 muuetetusta talousarviosta. Käyttötalouden tulot kasvavat 8,7 % vuoden 2019 muuetetusta talousarviosta. Käyttötalouden toimintakate on -49.177.890 euroa, kasvua 4,2 % vuoden 2019 muuetetusta talousarviosta.

Muuramen hyvinvointi – liikelaitos näkyy taulukossa nousuna 2017 eteenpäin

Henkilöstömenot ovat 24.428.850 euroa. Nousua vuoden 2019 talousarviosta on 675.130 euroa (2,8 %). Palkat ovat 19.766.570 euroa ja nousua vuoden 2019 talousarvioon on 547.410 euroa (2,8 %).

3.2 Tuloslaskelma

Toimintakate on -49,2 milj. euroa. Rahoitustulot ja -menot +36.800. Vuosikate on 5.570.610 euroa, kasvua vuoden 2019 talousarvioon verrattuna 1.450.430 euroa. Vuosikate asukasta kohden on 543 euroa.

Suunnitelman mukaiset poistot ovat 4,1 milj. euroa. Ylijäämää syntyy 1,4 milj. euroa.

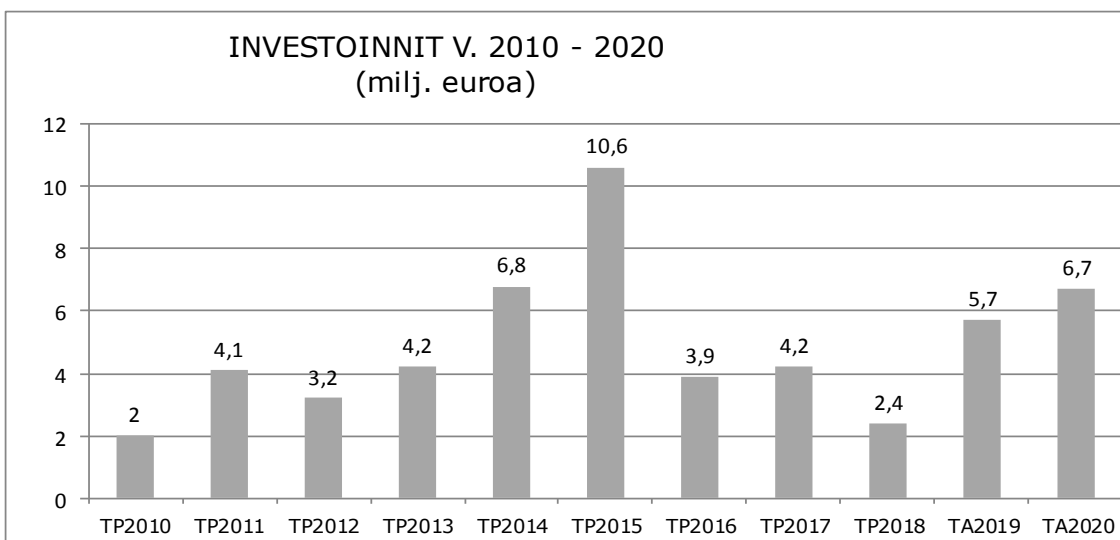
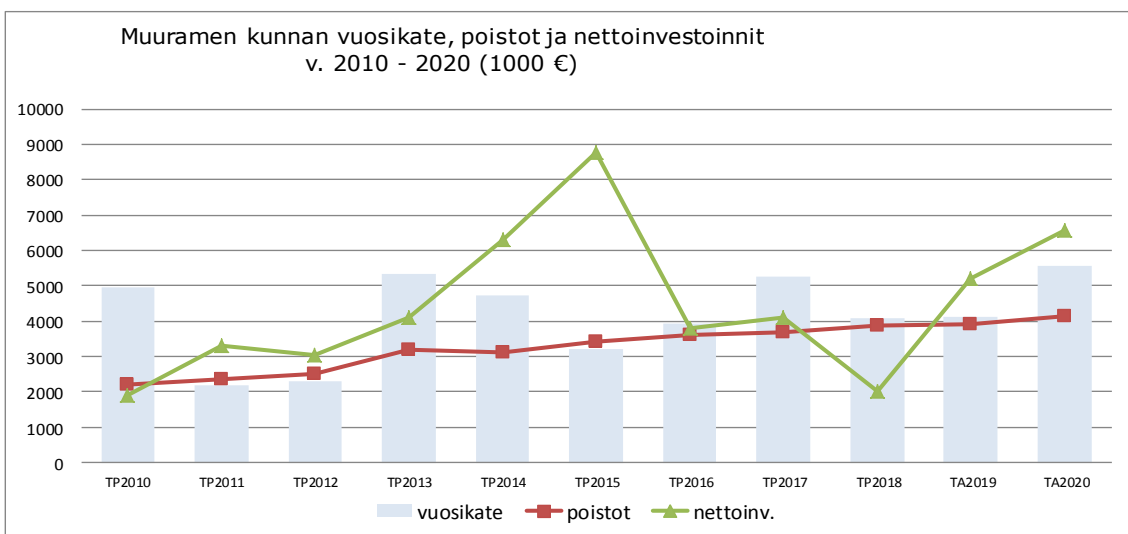
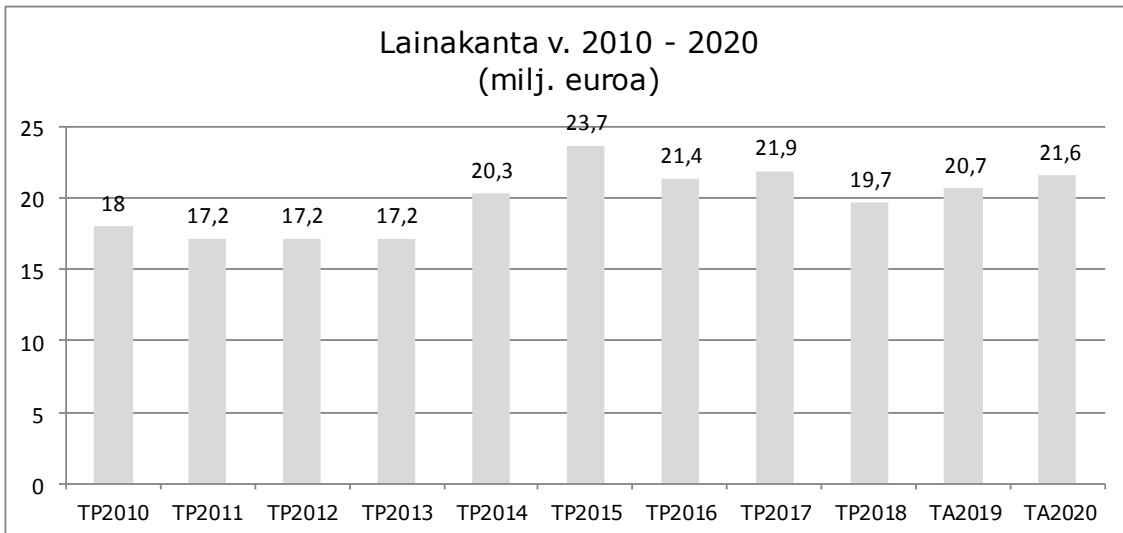
	TP 2018	TA 2019 +muutos	TA 2020	Muutos-% 2019-20
TULOSLASKELMA				
TOIMINTATULOT				
* Myyntitulot	4 558.375	4 249.580	4 319.050	1,63
* Maksutulot	2 304.832	2 198.830	2 184.190	0,67-
* Tuet ja avustukset	23 580.181	24 182.110	27 351.040	13,10
* Muut toimintatulot	7 096.418	7 437.650	7 544.310	1,43
** TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	37 539.806	38 068.170	41 398.590	8,75
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	334.400	294.890	267.000	9,46-
TOIMINTAMENOT				
* Henkilöstömenot	22 820.669-	23 753.720-	24 428.850-	2,84
* Palvelujen ostot	24 631.616-	24 282.270-	25 583.820-	5,36
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	3 288.927-	3 203.610-	3 323.360-	3,74
* Avustukset	26 565.546-	27 381.820-	30 454.090-	11,22
* Muut toimintamenot	6 542.228-	6 918.240-	7 053.360-	1,95
** TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	83 848.986-	85 539.660-	90 843.480-	6,20
TOIMINTAKATE	45 974.781-	47 176.600-	49 177.890-	4,24
* Verotulot	39 403.588	41 247.000	42 727.000	3,59
* Valtionosuudet	10 326.825	10 029.980	11 984.700	19,49
Rahoitustulot ja -menot				
* Korkotulot	43.372	0	0	0,00
* Muut rahoitustulot	410.249	161.740	146.140	9,65-
* Korkomenot	71.191-	88.000-	55.000-	37,50-
* Muut rahoitusmenot	50.631-	53.940-	54.340-	0,74
VUOSIKATE	4 087.431	4 120.180	5 570.610	35,20
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunn.mukaiset poistot	3 859.700-	3 921.230-	4 141.640-	5,62
Satunnaiset erät				
TILIKAUDEN TULOS	227.731	198.950	1 428.970	618,26
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	227.731	198.950	1 428.970	618,26
TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT:				
Veroprosentti	19,5	19,5	19,5	
Verotulot, €/asukas	3875	4044	4168	
Toimintatuotot/toimintakulut %	45,0	44,5	45,6	
Vuosikate/poistot %	105,9	105,1	134,5	
Vuosikate €/asukas	402,0	404,0	543,5	
Yli-/ alijäämä €/asukas	22,4	19,5	139,4	
Asukasluku vuoden lopussa	10170	10200	10250	

3.3 Rahoituslaskelma

Toiminnan ja investointien rahavirta on -985.350 euroa. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Myyntituloja maan myynnistä arvioidaan kertyvän 60 000 euroa. Lainoja lyhennetään 1 milj. euroa ja uutta pitkäaikaista lainaa otetaan 1,9 milj. euroa. Lainamäärä kasvaa 2018 tilinpäätöksestä. Lainaa arvioidaan vuoden 2020 lopussa olevan 21,6 milj. euroa, mikä on asukasta kohden 2106 euroa.

Investointien menot ovat 6.729.960 euroa ja tulot 60.000 euroa. Menot nousevat 19 % vuoden 2019 muutetusta talousarviosta. Nettoinvestoinnit ovat 6.555.960 euroa.

	TP 2018	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20
RAHOITUSLASKELMA				
Toiminnan rahavirta				
** Vuosikate	4.087.431	4.120.180	5.570.610	35,2
** Tulorahoituksen korjaus	828.803-	1.000.000-	1.300.000-	30,0
Investointien rahavirta				
* Investointimenot	2.403.352-	5.657.000-	6.729.960-	19,0
* Rah.osuudet invest. men	143.550	363.100	114.000	68,6-
* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustu	1.057.516	1.080.000	1.360.000	25,9
*** Toiminnan ja invest. ra	2.056.342	1.093.720-	985.350-	9,9-
Rahoituksen rahavirta				
Antolainojen muutokset				
* Antolainojen lisäykset	750.000-	0	0	0,0
* Antolainojen vähennykse	99.739	72.000	103.030	43,1
Lainakannan muutokset				
* Pitkäaikaisten lainojen	0	2.486.000	1.895.320	23,8-
* Pitkäaikaisten lainojen	2.376.026-	1.464.280-	1.013.000-	30,8-
* Lyhytaikaisten lainojen	200.000	0	0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
* Toimeksiant.var.ja po:n	16.918	0	0	0,0
* Saamisten muutos	139.492-	0	0	0,0
* Korottomien velkojen mu	515.234	0	0	0,0
*** Rahoituksen rahavirta	2.433.627-	1.093.720	985.350	9,9-
***** RAHAVAROJEN MUUTOS	377.285-	0	0	0,0
* RAHAVAROJEN MUUTOS	377.285	0	0	0,0
TAVOITTEET JA TUNNUSLUVUT:				
	TP 2018	TA 2019	TA 2020	
Lainakanta, Milj. €	19,7	20,7	21,6	
Lainakanta €/asukas	1936	2030	2106	
Asukasluku vuoden lopussa	10170	10200	10250	

4 TOIMINTOJEN RAHOITUS

4.1 Verotulot

Muuramen kunnan vuoden 2020 tuloveroprosentti on 19,50.

	TP 2018	ARVIO 2019	TA 2020	MUUTOS % 19/20
kunnallisvero	35 052 972	36 708 000	38 339 000	4,44 %
yhteisövero	2 139 112	2 343 000	2 095 000	-10,58 %
kiinteistövero	2 211 503	2 215 000	2 293 000	3,52 %
YHTEENSÄ	39 403 588	41 247 000	42 727 000	-0,07 %

Kiinteistöveron tuotot eri verotusryhmissä (2020)

KIIINTEISTÖVERO	VERO -%	VEROTUSARVO	LASKENNALLINEN TUOTTO
vakituiset asuinrakennukset	0,50	239 795 000 €	1 199 000 €
muut asuinrakennukset	1,20	9 506 000 €	114 000 €
yleishyödylliset yhteisöt	1,10	1 642 000 €	18 000 €
yleinen kiinteistövero	1,10	89 262 000 €	982 000 €
rakentamaton rakennuspaikka	4,00	442 000 €	18 000 €
yhteensä		340 647 000 €	2 331 000 €

4.2 Valtionosuudet

Valtio maksaa kunnille peruspalveluiden järjestämistä varten valtionosuutta. Kunnan saamien valtionosuuksien perusteena ovat kaikki kunnan lakisääteiset tehtävät ja muut yleiset tehtävät. Valtionosuuteen vaikuttavat mm. kunnan ikärakenne, sairastavuus, työttömyys, verotulot yms. kunnan rakennetta kuvaavat tekijät.

Valtionosuuslaskurin avulla tehdyn arvion mukaan Muuramen valtionosuudeksi muodostuu 12 milj. euroa.

4.3 Myyntituotot

Myyntituottoja arvioidaan kertyvän 4,3 milj. euroa. Ne lisääntyvät 1,6 % vuodesta 2019. Myyntituotoista vesi- ja jätevesimaksujen osuus on 1,8 milj. euroa, työpajan myynti-tuottojen 0,1 milj. euroa ja ruokahuollon sisäinen ateriamyynti 1,15 milj. euroa.

4.4 Maksutuotot

Maksutuottoja arvioidaan kertyvän 2,2 milj. Maksutuottojen arvioidaan vähenevän -0,7 % vuodesta 2019. Päivähoidon osuus on 0,5 milj.euroa, sosiaalitoimen 0,6 milj.euroa ja terveystoimen osuus on 0,8 milj. euroa.

4.5 Tuet ja avustukset

Vuoden 2020 talousarvion käyttötalousosaan arvioidaan tukia ja avustuksia kertyvän yhteensä 27 milj. euroa, josta sisäistä avustusta Muuramen Hyvinvointi – liikelaitokselle on 26,7 milj. euroa. Työllistämistukea saadaan 0,2 milj. euroa ja työterveydenhuoltoon Kansaneläkelaitoksen tukea 0,09 milj. euroa.

4.6 Muut toimintatuotot

Muita tuottoja arvioidaan kertyvän 7,5 milj. euroa, josta sisäisiä vuokratuottoja 5,3 milj. euroa, ulkoisia vuokratuottoja 0,8 milj. euroa ja käyttöomaisuuden myyntivoittoja 1,3 milj. euroa.

5 TALOUSARVION SITOVUUS

Käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova määräraha on talousarvion määrärahakohdassa oleva kokonaismääräraha. Kokonaismäärärahaa ei saa ylittää ilman kunnanvaltuuston lupaa eikä käyttää muuhun kuin nimikkeen mukaiseen tarkoitukseen.

Valtuustoon nähden sitovia kokonaisuuksia ovat hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta, kunnan avustus liikelaitokselle, elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta sekä kunnanhallitus/tukipalvelut. Lisäksi sitovuustaso koskee vaalien ja tarkastuslautakunnan toimintaa. Toimielimille myönnetty kokonaismääräraha on käytettävissä näiden kokonaisuuksien sisällä.

Toimielinten tulee esittää sitovuustason muutoksesta huolimatta talousarviossa määrärahat tehtävittäin.

Kunnan tuloarviot ovat paitsi tavoitteellisia myös velvoittavia.

(1000 euroa)	Sitovuus 1)	Määrärahat 2)	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Keskusvaalilautakunta			
Vaalit	B	0	0
Tarkastuslautakunta			
Tarkastuslautakunta	B	27	0
Kunnanhallitus/tukipalvelut			
Hallinto ja henkilöstö		2395	173
Sisäiset palvelut		130	0
Seutu- ja alueyhteistyö		0	0
Muu toiminta		22	0
Kiinteistötoimi	2	3551	5471
Keskuskeittiö		1405	1208
Kunnanhallitus/tukipalvelut yht.	B	7503	6852
Hyvinvoinnin ja palv.ltk			
Varhaiskasvatuspalvelut		7288	512
Perusopetus		11762	313
Toisen asteen koulutus		1490	99
Liikkuva Muurame		1614	251
Joukkoliikenne		437	0
Kulttuuri ja nuorisopalvelut		1231	138
Hyvinvoinnin ja palv.ltk yht.	B	23822	1313
Kunnan avustus liikelaitokselle	B	26739	
Elinvoiman ja kestävän kasvun ltk			
Infra ja mittaus	2	1077	124
Vesihuolto	2, 3	1107	1848
Luvat ja valvonta		413	110
Maankäyttö ja elinkeinot		478	1471
Muut	3	895	0
Yhteensä	B	3970	3553
Käyttötalous yhteensä	B	62061	11718
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		42727
Valtionosuudet	B		11985
Korkotulot	B		0
Muut rahoitustulot	B		146
Korkomenot	B	55	
Muut rahoitusmenot	B	54	

INVESTOINTIOSA			
Kunnanhallitus	B	140	60
Tukipalveluiden invest.	B	2568	
Hyvinvoinnin ja palv.ltk	B	762	114
Elinvoiman ja kest. Kasvun ltk	B	2000	
Vesihuollon inv.	B	1115	
Investointiosa yht	B	6585	174
RAHOITUSOSA			
Antolainojen muutokset			
Antolainasaamisten vähennykset	B		103
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		1895
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	1013	
Lyhytaikaisten lainojen muutos			
Vaikutus maksuvalmiuteen			1020
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		69768	69768
1) N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio			
B = bruttomääräraha/-tuloarvio			
2) Määrärahat = Toimintamenot - Valmistus omaan käyttöön			
3) kohderahoitteiset tehtävät merkitty ilman laskennallisia eriä			

6 KÄYTTÖTALOUSOSA

6.1 Keskusvaalilautakunta

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia yhdessä kunnanhallituksen kanssa valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja äänestysten lainmukaisesta läpiviennistä Muuramen kunnan alueella. Lisäksi keskusvaalilautakunta aktivoi kuntalaisia käyttämään äänioikeuttaan ja vaihtusmahdollisuuksiaan vaaleissa ja edistää näin ollen kuntalaisten osallisuutta. Lisäksi keskusvaalilautakunta vastaa ennakoäänestyksen ja koti- sekä laitosäänestyksen järjestämisestä Muuramen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2020 ei järjestetä vaaleja. seuraavat vaalit ovat keväällä 2021 käytävät kuntavaalit, joiden kustannukset tulevat kokonaisuudessaan kunnan katettaviksi.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19*	TP 19*	2020	2021
Äänioikeutettujen määrä	7546	7400	7611	ei vaaleja	7800

*Koska vaalit on jo käyty alkuvuodesta 2019, tilinpäätösluku vuodelle 2019 on käytettävissä

TALOUSARVION PERUSTELUT

Talousarvioon 2020 on varattu yhden keskusvaalilautakunnan kokouksen kustannukset, mikäli kuntavaalien järjestelyt aloitetaan jo tulevan vuoden lopulla.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
100	VAALIT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	16	30	0	0,0	25	0
***	Toimintamenot	22-	26-	0	0,0	30-	1-
****	Toimintakate (Netto)	5-	4	0	0,0	5-	1-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	5-	4	0	0,0	5-	1-

6.2 Tarkastuslautakunta

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kunnan hallinnon ja talouden ulkoisesta valvonnasta. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja arvioivat myös tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista kuntalain edellyttämällä tavalla.

Palvelusuunnitelma

Tarkastuslautakunta toimii valtuuston alaisena lautakuntana hallinnon ja talouden tarkastusta koskevissa asioissa. Lautakunta tutustuu toiminnassaan eri toimialojen toimintaan ja tekee niihin liittyviä kehittämissesityksiä. Lautakunta tuottaa myös edellistä tilikautta koskevan arviointikertomuksen osana kunnan tilinpäätösprosessia

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Keskeisten toimialojen mahdollisimman laaja läpikäynti	Läpikäydyt toimialat	Kutsutaan viranhaltijoita ja toimialojen luottamushenkilöitä kuultavaksi
Tuotantotavoitteet		

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Kokousten lukumäärä		11	11	11	11

TALOUSARVION PERUSTELUT

Talousarviossa tarkastuslautakunnan talousarviota on nostettu aiemmasta tarkastuspäivien lisääntymisen johdosta. Tarkastuspäiviä on tarvittu lisää, koska kunnan toiminta on etenkin liikelaitoksen mukaan tulon myötä laajentunut. Toiminnan painopisteet on määritelty tarkastussuunnitelmassa.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
110	TARKASTUSLAUTAKUNTA						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	29-	34-	27-	25,6-	30-	30-
****	Toimintakate (Netto)	29-	34-	27-	25,6-	30-	30-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	29-	34-	27-	25,6-	30-	30-

6.3 Kunnanhallitus/tukipalvelut

6.3.1 Hallinto ja henkilöstö

TUKIPALVELUKESKUS
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Tukipalvelukeskus vastaa kunnassa talous-, atk- ja hallintopalveluiden tuottamisesta kunnan ulkoisille ja sisäisille asiakkaille. Lisäksi uutena toimintona organisaatiouudistukseen liittyen tukipalveluihin on yhdistetty vuonna 2017 kiinteistöhallinnon- ja hoidon, siivouksen ja ruokapalveluiden osuudet.

Hallintopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kirjanpidon, laskentatoimen, palkanlaskennan ja henkilöstöhallinnon palvelut sekä vastata kunnan yleishallinnosta, kunnanhallituksen ja valtuuston asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä muista keskushallinnon tehtävistä. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus tulee vastaamaan Muuramen Hyvinvointiliikelaitoksen tukipalveluiden tukemisesta. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa muuramelainen-lehden julkaisemisesta. Tukipalveluiden osalta kiinteistötoimi ylläpitää ja kehittää kunnan palvelutuotannon tarvitsemia kiinteistöjä. Siivoustoimi huolehtii pääosin kunnan kiinteistöjen siivoustoimesta ja ruokapalvelut pääsääntöisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluiden hoitamisesta.

Muun yleishallinnon sisältämiä menoja ovat suhdetoiminnan, erilaisten jäsenmaksujen ja vaakuutuksien menot. Osuudet Keski-Suomen liitolle ja Suomen kuntaliitolle sisältyvät näihin määrärahoihin. Jäsenmaksuilla tuetaan kansalaistoimintaa sekä mahdollistetaan osaltaan laadukkaiden ja monipuolisten palveluiden tuottaminen kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa asiakaspalvelun sujuvuudesta ja hallinnollisten palveluiden toimivuudesta. Keskushallinnon tavoitteena on luoda puitteet toimivalle ja tehokkaalle luottamushenkilötyöskentelylle ja varmistaa eri hallintokuntien välisen yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa. Erityisesti keskushallinto tukee toiminnallaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Keskushallinto vastaa myös tiedotustoiminnan järjestämisestä kuntalaisille muun muassa tiedotuslehti Muuramelaista julkaisemalla.

Kunnan laskentatoimesta huolehditaan siten, että kirjanpito on oikein ja ajan tasalla. Maksuliikenteestä ja rahoituksen riittävydestä huolehditaan siten, että maksatus ja perintä ovat tehokkaita ja ajan tasalla sekä rahavarojen hoito tehokasta ja tuottavaa. Rahoituksen osalta jatketaan edelleen erilaisten instrumenttien kehittämistä, joilla rahoitustarpeen ennakointia kyetään parantamaan nykyisestä.

Palkanlaskenta ja siihen liittyvät työnantajatililykset ja -ilmoitukset hoidetaan oikein ja oikea-aikaisesti. Kunnan henkilöstöhallinnon osalta määritellään pitkäjänteisesti vastuut, joiden mukaisesti kunnan henkilöstöhallinnon toimintaa kehitetään.

ATK-ohjelmia ja laitteita hyödynnetään riittävällä koulutuksella korkean käytettävyyssasteen saavuttamiseksi. Lisäksi tehtävänä on ATK-tuen tarjoaminen käyttäjille sisältäen työasemien, laitteiden, ohjelmistojen ja tietoturvan ylläpidon. Tavoitteena on järjestelmien kehittäminen siten, että päämääränä ovat helppokäyttöisyys, korkea käyttötehokkuus ja sekä nykyistä pienemmät kustannukset.

Seudullisten tietojärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito ja kehittäminen on osa Muuramen kunnan ATK-toimintaa. Eri palveluissa lisätään kunnan strategian mukaisesti uuden teknologian ja sähköisten toimintatapojen edistämistä.

Kiinteistötoimientehtävä on hoitaa ja ylläpitää sekä rakennuttaa kunnan palveluiden tarvitsemia rakennuksia ja muita tiloja. Siivoustoimi huolehtii näiden kohteiden siivoamisesta pääosin omana toimintana.

Ruokapalvelut tuottavat ruokaa koulun ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Hyvinvointiliikelaikoksen tarvitsemat ruokapalvelut tuotetaan ostopalveluina. Muuramen Hyvinvointi Oy:n osalta tukipalvelukeskus on keskeisessä roolissa liikelaitoksen toimintaa tukevien palveluiden tuottamisessa.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Oikeusvarman hallinnon järjestäminen	Hallintotuomioistuimissa muutettujen päätösten määrä, tavoitetaso 0 valitusten kautta muutunutta ratkaisua Valvontaviranomaisen antamien huomautusten määrä – tavoitetaso 0	Koulutetaan ja konsultoidaan kunnan eri toimialoja hyvän hallinnon periaatteiden ja vallitsevan lainsäädännön mukaiseen asioiden hoitoon
Tuotantotavoitteet Sähköisten asiointipalveluiden lisääminen	Lisätään sekä ulkoisten että sisäisten palveluiden käyttömahdollisuuksia nykyisestä – seurataan vuosittain käyttöönotettujen sähköisten asiointitapojen lisääntymistä	Otetaan käyttöön eri järjestelmien sähköisiä ominaisuuksia parantamaan ohjelmien käytettävyyttä ja helpottamaan palveluiden käyttöä

Tunnusluvut

	TP 16	TA 17	TA 18	2019	2020
Henkilöstön määrä					
- Talous- ja henkilöstöpalvelut	16	17	15	14	13
- Tukipalvelut hallinto			5	5	5
- Kiinteistötoimi	5	5	5	5	5
- Siivoustoimi	15	15	16	16	16
Ruokapalvelut	23	23	23	23	23
Hallintotuomioistuimissa tai valvontaviranomaisissa muuttuneet ratkaisut	0	0	0	0	0

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Turvataan yhdistysten toimintaedellytyksiä kansalaistoiminnan avustusten muodossa	Annettujen avustusten määrä suhteessa edelliseen vuoteen	Kunta mahdollistaa osaltaan aktiivisen yhdistys- ja seuratoiminnan jakamalla avustuksia toimintaan. Avustusten jakamisessa noudetaan kunnanhallituksen hyväksymiä avustusperiaatteita.
Tuotantotavoitteet Jakoperusteiden yhtenäistäminen ja tuen jakaminen uusien perusteiden mukaisesti	Tukea saavien yhdistysten ja toimijoiden määrän kehitys, tavoitteena lisätä tuettavien määrää	Otetaan käyttöön uudenlaiset tukimuodot, joilla tuetaan yhä useamman toimijan toimintaa

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Tukea saavat yhdistykset ja muut toimijat	6	8	10	12	12

TALOUSARVION PERUSTELUT

Tiedottamisen osalta muuramelainen-lehden valmistuksessa siirrytään aiempaa itsenäisempään toimintatapaan, johon liittyen henkilöresurssia vahvistetaan ja siirretään sivunvalmistus omaksi työksi. Vuonna 2020 muuramelainen ilmestyy 19 kertaa ja sen ilmestymispäivä on torstaisin. Lisäksi lehden ulkoasua uudistetaan vastaamaan kunnan muuta graafista ilmettä.

Talousarviovuonna jatketaan uudistettujen järjestö- yms. toiminnan avustusperiaatteiden käyttöä, joilla aktivoidaan strategian mukaisesti vastuullista, aktiivista ja osallistuvaa kuntalaisuutta. Tavoitteena on edelleen laajentaa avustusta saavien joukkoa perinteisten avustussensaajien rinnalle kansalaistoiminnan avustuksen muodossa.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
150 KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
120 HALLINTO JA HENKILÖSTÖ						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	211	193	173	11,3-	178	183
*** Toimintamenot	2.466-	2.333-	2.395-	2,6	2.377-	2.414-
**** Toimintakate (Netto)	2.255-	2.140-	2.222-	3,7	2.199-	2.231-
Laskennalliset erät						
**** Poistot ja arvonalentumiset	98-	95-	128-	26,0	119-	124-
**** Muut laskennalliset erät	1.047	1.010	1.064	5,1	1.075	1.087
***** Kokonaiskustannukset	1.305-	1.225-	1.286-	4,7	1.243-	1.268-

6.3.2 Kiinteistötoimi

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kiinteistö- ja siivoustoimen tavoitteena on ylläpitää ja tarvittaessa parantaa olemassa olevia kiinteistöjä sekä osallistua aktiivisesti uusien palvelutuotantoon tulevien rakennusten suunnitteluun, rakennuttamiseen ja ylläpitoon huolehtien sisäilmaston laadusta ja toimivuudesta.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistö- ja siivoustoimi toimii asiantuntijatahona kiinteistöjen ylläpitoon ja kehittämiseen koko niiden elinkaaren ajan yhteistyössä palveluiden tuottajien kanssa varmistaen käyttökelpoiset ja terveet tilat kunnan palveluiden tuottamiseen.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Kustannusten optimointi palvelu- ja laatu-taso säilyttäen	Laaturaportoinnin seuraaminen suhteessa aiempiin seurantoihin	Selvitetään kustannustehokkaimmat tavat tuottaa palvelut nykyisessä toimintaympäristössä
Tuotantotavoitteet		
Selvitetään ja toteutetaan kunnan kiinteistöomaisuuden hallinnan kokonaistarkastelu	Muutos verrattuna nykyiseen kiinteistötoimen toteuttamistapaan	Tuodaan päätöksentekoon koko konsernin tasoinen kunnan kiinteistöomaisuuden selvitys

TALOUSARVION PERUSTELUT

Vuonna 2020 jatketaan Mäkelänmäen koulun sekä Kinkomaan koulun ja Isolahden päiväkodin suunnittelua. Isoalahden päiväkodin ja Kinkomaan koulun rakentaminen aloitetaan myös vuonna 2020. Lisäksi talousarviovuonna jatketaan muiden kiinteistöjen huolto- ja ylläpitokorjauksia.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
150 KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
220 KIINTEISTÖTOIMI						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	5.599	5.642	5.471	3,1-	5.527	5.582
*** Valmistus omaan käyttöön	48	28	0	0,0	0	0
*** Toimintamenot	3.585-	3.654-	3.551-	2,9-	3.771-	4.034-
**** Toimintakate (Netto)	2.062	2.016	1.921	5,0-	1.756	1.548
Laskennalliset erät						
**** Poistot ja arvonalentumiset	1.856-	1.896-	1.990-	4,7	1.861-	2.319-
**** Muut laskennalliset erät	47-	43-	42-	1,3-	47-	52-
***** Kokonaiskustannukset	159	77	111-	169,4	152-	823-

6.3.3 Keskuskeittiö

Kohderahoitteinen

Toiminta-ajatus

Keskuskeittiö tuottaa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen tarvitsemat ateriat kustannustehokkaasti ja monipuolisesti kestäväen kehityksen periaatteita noudattaen.

Palvelusuunnitelma

Ruokapalvelut tuottavat laadukasta ja monipuolista ruokaa varhaiskasvatuksen ja opetustoimen asiakkaille ja henkilökunnalle sekä osallistuvat ruokakulttuurin ylläpitämiseen ja luomiseen. Ruokapalvelu noudattaa varhaiskasvatus- ja kouluruokasuosituksia. Lisäksi ruokapalvelu käyttää mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa ja luomua.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Kouluruokailuun osallistuvien oppilaiden osuuden lisääminen	Päivittäin kouluruokailuun osallistuvien lasten ja nuorten %-osuuden kasvattaminen	Tuotetaan laadukasta ja hyvää ruokaa ja yhteistyössä koulun kanssa motivoidaan nuoret ymmärtämään monipuolisen ruokailun tärkeys
Tuotantotavoitteet		
Tuotetaan ruokapalvelut kustannustehokkaasti	Ateriahinta/ruokailu suhteessa aiempiin vuosiin	Jatketaan hyväksi koettujen toimintamallien jalostamista sekä ylläpidetään henkilökunnan osaamista

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
150 KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
230 KESKUSKEITTIÖ						
1410 KESKUSKEITTIÖ						
Tulosbudjetti						
Toimintatulot						
* Myyntitulot	1.149	1.162	1.203	3,4	1.238	1.268
* Tuet ja avustukset	13	0	5	100,0	0	0
Toimintamenot						
Materiaalit ja palvelut						
* Aineet, tarvikkeet, tavarat	392-	377-	407-	7,5	411-	414-
* Palvelujen ostot	53-	52-	58-	10,4	53-	54-
* Henkilöstömenot	732-	806-	812-	0,7	824-	837-
* Muut menot	156-	156-	159-	2,2	159-	159-
** TOIMINTAKATE	171-	228-	229-	0,1	210-	197-
Rahoitustulot ja -menot						
*** VUOSIKATE	171-	228-	229-	0,1	210-	197-
Poistot ja arvonalentumiset						
* Suunnitelman mukaiset poisto	28-	28-	25-	9,9-	18-	11-
**** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	199-	256-	254-	0,9-	229-	208-

6.3.4 Sisäiset palvelut

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Sisäisten palveluiden avulla kunnan eri toimialat pystyvät tuottamaan palvelunsa kuntalaisille tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Kustannukset vyörytetään palveluihin yhteisesti sovitulla periaatteilla.

Palvelusuunnitelma

Määrärahaan sisältyy kopioinnin, puhelinkeskuksen, postituksen ja toimistotarvikkeiden kustannukset, joiden hankkimisen ja tuottamisen osalta tarkastellaan uusia tapoja tuottaa palveluita.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Kustannusten minimoiminen palvelutaso säilyttäen	Sisäisten palveluiden kustannukset suhteessa nykyisiin kustannuksiin	Selvitetään kustannustehokkaimmat tavat tuottaa palvelut nykyisessä toimintaympäristössä
Tuotantotavoitteet		
Tarkastellaan uudenlaisia ja kustannustehokkaita tapoja tuottaa sisäiset palvelut	Uudistettujen palveluiden määrä	Selvitetään erilaiset tavat tuottaa sisäisten palveluiden tuottamista hyödyntäen uudenkaista teknologiaa

TALOUSARVION PERUSTELUT

Sisäiset palvelut tuotetaan hallintopalveluiden työnä. Talousarviovuoden aikana selvitetään mahdollisuuksia tuottaa palvelut tehokkaammin ja pienemmin tai vähemmän kasvavin kustannuksin kuin nykyään. Osana tarkastelua selvitetään edelleen puhelinliikenteen ja puhelunvälityksen uudelleen organisoimista sekä nykyistä laajempaa sähköisen ympäristön hyödyntämistä postitoiminnan heikentyneen palvelutason osalta.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
150 KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
140 SISÄISET PALVELUT						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	0	0	0	0,0	0	0
*** Toimintamenot	123-	132-	130-	1,5-	132-	133-
**** Toimintakate (Netto)	123-	132-	130-	1,5-	132-	133-
Laskennalliset erät						
**** Muut laskennalliset erät	123	132	130	1,5-	132	133
***** Kokonaiskustannukset	0	0	0	0,0	0	0

6.3.5 Seutu- ja alueyhteistyö

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta osallistuu Jyväskylän seudulla toteuttaviin yhteisiin hankkeisiin sekä lakisääteisiin selvityksiin, joilla kuntien palveluita on pyritty ja edelleen pyritään yhteen sovittamaan eri sektoreiden nyky-lainsäädännön tavoitteita vastaaviksi. Lisäksi kunta on mukana seudullisissa yhtiöissä, jotka tuottavat palveluita alueen kunnille ja niiden kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja yhteistyöhaluisesti Jyväskylän seudun ja Keski-Suomen maakunnan kehittämiseen erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Kunta harkitsee tapauskohtaisesti etenemistapansa seudullisissa ratkaisuisissa lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämässä ja yhteistyöhankkeiden tarkoituksenmukaisuuden Muuramen kunnan näkökulmasta.

Viime vuosien aikana toimintaympäristö seudullisessa toiminnassa on muuttunut, kun etenkin elinkeinoelämän kannalta keskeiset toimijat ovat lopettaneet toimintansa (Jykes Oy) tai muuttaneet merkittävässä määrin toimintamalliaan (Jykia Oy). Seudullinen yhteistyö on aiempaa enemmän korostunut palvelutuotannon osalla. Sote- ja maakuntaudistus on haastanut kunnallisen yhteistoiminnan uudella tavalla ja kunta osallistuu ja seuraa edelleen aktiivisesti soteudistuksen toteuttamista.

Palveluiden järjestämisen osalta keskeisiä luottamus/hallituspaikkoja kunnan kannalta ovat:

Maakuntahallitus/maakuntavaltuuston puheenjohtajisto

Sairaanhoidopiirin hallitus/puheenjohtajisto

Pelastuslaitoksen johtokunnan jäsenyys

Koulutuskuntayhtymän hallitus/puheenjohtajisto

Sopimusten nojalla kunnalla on hallituspaikat Jyvässeudun jätelautakunnassa ja joukkoliikennejaostossa sekä yhtiöistä Jykes Kiinteistöt Oy:ssä, Ki Oy Vitapoliksessa, Jyväskylän seudun puhdistamossa sekä Mustankorkea Oy:ssä

Vuoden 2020 osalta seurataan edelleen kunnan edustusta maakunta- ja soteudistuksen ohjauks-/työryhmissä

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Aktiivinen rooli seutuyhteistyössä</p>	<p>Kunnan edustus merkittävässä seudullisissa toimielimissä -> jäsenyyksien määrään kehitys ylikunnallisissa toimielimissä</p>	<p>Aktiivinen osallistuminen kuntajohtajien kokouksiin ja muihin maakunnallisiin toimielimiin. Pyrkimys varmistaa muuramelaisten edustus keskeisissä seudullisissa toimielimissä.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Pyritään saamaan kunnan edustaja kunnan kannalta keskeisiin toimielimiin</p>	<p>Valittujen edustajien määrä vähintään 50 % tavoitteeksi asteuista toimielimistä</p>	<p>Poliittisten ryhmien ja viranhaltijoiden aktiivinen rooli kunnan edunvalvojana</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2020	2021*
Edustus valituissa toimielimissä					-
SHP	1	0	1	1	1/1
Keski-Suomen Liitto	1	1	1	1	1
Koulutuskuntayhtymä	1	0	1	1	1/1
Pelastuslaitos	1	1	1	1	1

* Kuntavaalit 6/2021, joiden jälkeen valitaan uudet luottamushenkilöt

TALOUSARVION PERUSTELUT

Vuoden 2019 piti olla seudullisessa toiminnassa merkittävä vuosi yhteisten toimintamallien luomiselle, koska tällöin piti tehdä pitkälti linjaukset siitä, millä malleilla Keski-Suomi ottaa vastaan tulevat maakunta- ja sote-uudistukset. Vuoden aikana on kuitenkin käynyt selväksi, että uudistus ei edennyt tavoitellussa aikataulussa eikä nykyinen hallitus ole vielä tarkasti linjannut uusia askelmerkkejä sen enempää sote- kuin maakuntauudistuksen läpiviemiseksi. Niinpä tavoitteeksi asetetaan uudistuksen seuranta ja siinä mahdollisesti tapahtuviin askelmerkkeihin reagoiminen, olivatpa ne sitten maakunnallisia tai valtakunnallisia edistysaskeleita. Strategiassa on linjattu, että kunnan organisaatio on muuntautumiskykyinen ja kokeileva. Tältä pohjalta kunnassa on jo vuonna 2017 valmisteltu organisaatorakenne sellaiseksi, että se olisi toimintakykyinen muuttuvassa ympäristössä, tulipa maakunnallinen hallinnon uudistus missä muodossa tahansa.

Uuden hallituskauden keskeinen tavoite seutu- ja alueyhteistyössä on MAL-menettelyssä vaikuttaminen ja sen myötä MAL:n kautta saatavien hyötyjen saaminen kunnan kehityksen tueksi. Työllistämisen osalta Muuramen kunta on mukana valmistelemaan seudullista työllisyyden kuntakokeilua, mikä tulee vaatimaan sekä resursseja että toimintatapojen muutosta.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
	/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS					
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.					
150	SEUTU- JA ALUEYHTEISTYÖ					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintamenot	1-	2-	0	0,0	0
****	Toimintakate (Netto)	1-	2-	0	0,0	0
	Laskennalliset erät					
*****	Kokonaiskustannukset	1-	2-	0	0,0	0

6.3.6 Muu toiminta

ASUNTOTUOTANNON EDISTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Asuntotoimen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta, toimia valvovana viranomaisena ja hoitaa arava- ja korkotukilainsäädännöstä kunnalle kuuluvia tehtäviä.

Yksinäisten asunottomien henkilöiden asuntojen hankinta yhteistyössä Y-Säätiön kanssa.

Palvelusuunnitelma

Asuntotoimi tukee ja edistää kuntalaisten asumistason kehittämissuunnitelmia ja tarjoaa asumiseen liittyvää yleistietoutta ja valvontaa.

Kunta seuraa omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen tarpeen kehitystä ja reagoi asuntomarkkinoihin siten, että sillä on hallussaan riittävät ja tarkoituksenmukaiset resurssit hoitaa erilaisen asumisen tarpeet kunnan alueella. Kunta pyrkii pääsemään eroon vanhimmasta vuokra-asuntokannastaan ja tarvittaessa rakentamaan niiden tilalle uusia vuokra-asuntoja.

Mahdollisimman kohtuuhintaisten asuntojen aikaansaaminen järjestämällä niiden rahoitus siten, että vuokrat muodostuvat käyttäjäkunnan maksukykyä vastaaviksi.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Asuntotoimen tarkoituksena on: asuntotuotannon edistäminen, asumistarpeen tyydyttäminen, asumisturvasta vastaaminen. Asuntotoimella turvataan osalta kunnan strategiassa asetettuja kasvutavoitteita sekä muita strategiaan nähden oleellisia yhdyspintoja.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Asuntohakemuksia kpl	144	180	180	180	180
Asunnon saaneita talouksia kpl	108	130	130	130	130
Valvonta					
Kunnan määräämis- vallassa olevien as oy:n (MVA Oy) asuntojen lukumäärä (muut)	499 122	499 122	508 122	508 122	508 122
Palveluasunnot	49	49	49	49	49
Asumisoikeus- ja osa- omistusasunnot	124	124	190	190	190

Välivuokratut asunnot	TP 18	TA 20
Asuntoja	45	45
Asukkaita	44	46

Talousarvion perustelut

Asuntorakentamista ja asuntokannan perusparantamista tuetaan nykyisin korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Pyritään siihen, että arava/korkotukituotanto säilyy riittävällä tasolla. Vuosittainen tuotanto täsmennetään asuntomarkkinatilanteen mukaan. Asuntolainoituksen painopistettä suunnataan kysyntä-tarjonta -tilanne huomioon ottaen. Kunnan tulee vuosittain tehdä asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseksi ja ympäristöministeriölle asuntomarkkinaselvitys.

Valtion varoista myönnettäviä avustuksia hyödynnetään, pääasiassa tuet kohdistuvat ikään-tyvien- ja vammaisavustuksiin.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
190	MUU TOIMINTA						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	23-	23-	22-	2,0-	23-	23-
****	Toimintakate (Netto)	23-	23-	22-	2,0-	23-	23-
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	1-	1-	1-	6,8	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	24-	23-	23-	1,8-	23-	23-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	6.972	6.997	6.852	2,1-	6.943	7.033
***	Valmistus omaan käyttöön	48	28	0	0,0	0	0
***	Toimintamenot	7.496-	7.507-	7.503-	0,1-	7.723-	8.041-
****	Toimintakate (Netto)	476-	483-	651-	25,9	781-	1.008-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	1.982-	2.018-	2.143-	5,8	1.999-	2.454-
****	Muut laskennalliset erät	1.087	1.071	1.125	4,8	1.133	1.140
*****	Kokonaiskustannukset	1.371-	1.429-	1.669-	14,3	1.647-	2.322-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.						
	TOIMINTATULOT						
*	MYYNITULOT YHTEENSÄ	1.278	1.284	1.285	0,1	1.326	1.361
*	MAKSUTULOT YHTEENSÄ	3	0	0	0,0	0	0
*	TUET JA AVUSTUKSET YHT.	118	90	95	5,5	90	90
*	MUUT TOIMINTATULOT YHT.	5.573	5.623	5.472	2,8-	5.527	5.582
*	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	48	28	0	0,0	0	0
***	TOIMINTATULOT	7.020	7.024	6.852	2,5-	6.943	7.033
	TOIMINTAMENOT						
*	HENKILÖSTÖMENOT YHTEENSÄ	3.081-	3.185-	3.099-	2,8-	3.233-	3.275-
*	PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	2.086-	2.004-	2.014-	0,5	2.082-	2.354-
*	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARA	1.609-	1.594-	1.641-	2,9	1.651-	1.654-
*	AVUSTUKSET YHTEENSÄ	42-	40-	40-	0,0	50-	50-
*	MUUT TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	678-	685-	710-	3,5	707-	707-
***	TOIMINTAMENOT	7.496-	7.507-	7.503-	0,1-	7.723-	8.041-
****	TOIMINTAKATE	476-	483-	651-	25,9	781-	1.008-
	Laskennalliset erät						
***	Suunnitelmapoistot	1.982-	2.018-	2.143-	5,8	1.999-	2.454-
***	Muut laskennalliset tulot	2.328	2.349	2.353	0,2	1.231	1.238
***	Muut laskennalliset menot	1.241-	1.278-	1.228-	4,0-	98-	98-
*****	Kokonaiskustannukset	1.371-	1.429-	1.669-	14,3	1.647-	2.322-

6.4 Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta

Budjettirahoitteinen

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
250	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	26-	39-	0	0,0	0	0
****	Toimintakate (Netto)	26-	39-	0	0,0	0	0
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	26	39	0	0,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	0	0	0	0,0	0	0

6.4.1 Hallinto Toiminta-ajatus

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta järjestää toimialaansa kuuluvia palveluja kuntalaisille. Hyvinvoinnin palveluiden perustehtävä on muuramelaisten monipuolinen hyvinvointi, terveyden edistäminen, osaaminen sekä osallistuminen. Keskeisiä hyvinvointipalveluja ovat opetuksen ja kasvatuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, kulttuuri- ja nuorisopalvelujen, sekä Liikkuva Muurame –sisältöjen muodostama kokonaisuus. Palveluiden tuottavuutta ja vaikuttavuutta seurataan aktiivisesti, ja hankittu tieto jalostetaan toimenpideohjelmiksi. Asukkaille tarjotaan mahdollisuuksia antaa palautetta ja kehittämissuhteita palveluiden parantamiseksi.

Hyvinvoinnin ja palveluiden vastuualueella toimivien palvelukokonaisuuksien yhteistoimintaa pyritään edistämään asukaslähtöisellä tavalla. Tavoitteena on madaltaa tulosalueiden välisiä raja-aitoja, ja löytää yhteisiä asiakkuuksia.

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan tuottamat palvelut vastuualueittain:

1. Opetus ja kasvatus
  - Varhaiskasvatus
  - Perusopetus
  - Aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhot
  - Lukio
2. Liikkuva Muurame
  - Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
  - Liikuntapalvelut
  - Liikuntapalvelut ja puistoalueet
3. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut
  - Kulttuuripalvelut
  - Taiteen perusopetus
  - Kansalaisopisto
  - Kirjastopalvelut
  - Nuorisopalvelut
4. Sosiaali- ja terveyspalvelut (Muuramen hyvinvointi –kunnallinen liikelaitos)
  - Vanhus- ja vammaispalvelut
  - Sosiaali- ja perhepalvelut
  - Avoterveydenhuolto
  - Suun terveydenhuolto
  - Erikoissairaanhoido
5. Tuki- ja joukkoliikennepalvelut

Palvelusuunnitelma

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan painopistealueena toimintavuonna 2020 on opetus- ja kasvatuspalveluiden laadullinen kehittäminen. Keskustan koulukampuksen rakentuminen, uudet oppimisympäristöt sekä opetuksen ja kasvatuksen sisältöjen uudelleenmäärittely haastavat henkilöstöä normaalin palvelutuotannon ohella. Esi- ja alkuopetuksen joustava yhteistoiminta, oppimisen tuen palveluiden kehittäminen, sekä yksittäisinä kehittämiskohteina esimerkiksi valinnaisainetarjotinta, sekä mahdollisesti erikoisluokkia suunnitellaan ja viedään soveltuvin osin toimintaan kuluvan vuoden aikana.

Liikkuva Muurame –palvelut ja toiminta-ajatus tuodaan lähemmäksi eri-ikäisten kuntalaisten arkea. Asukkaiden liikkumisen ja hyvinvoinnin tukeminen tunnistetaan kaikkien palveluiden keskeiseksi tehtäväksi.

Yksi talousarviovuoden merkittävistä haasteista koostuu edelleen valtakunnallisen sosiaali- ja terveystalouden, sekä maakuntaudistuksen mahdollisista vaikutuksista kunnan omaan palvelutuotantoon. Kansallisen sote- järjestämismallin kaaduttua keväällä 2019 on uusi hallitus perustanut hallitusohjelmansa mukaisesti uuden sotea valmistelevan työryhmän. Kunnan ja Muuramen hyvinvointi -liikelaitoksen palveluja kehitetään laadullisesti sekä tuotantokustannusten näkökulmasta kilpailukykyiseen kuntoon huomioiden ikärakenteen muutokset ja sen mukanaan tuomat haasteet. Vanhus- ja vammaisneuvosto on neuvoo-antava toimielin, joka edistää yhteistyötä kunnan, vammaisten ja ikäihmisten sekä heidän läheistensä ja järjestöjen välillä. Neuvosto edistää edustettaviensa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta.

Kunnan palveluverkkoratkaisuilla pyritään varautumaan erilaisiin vaihtoehtoihin väestörakenteessa. Tavoitteena ovat laadukkaat, monipuoliset ja kuntalaisia yhdenvertaisesti kohtelevat palvelut. Palveluissa pyritään hyödyntämään uuden teknologian tarjoamia vaihtoehtoja sekä kehittämään oppimis- ja kasvu ympäristöjä uudenaikaisia toimintamalleja mahdollistaviksi.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Palveluiden vaikuttavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen	Tulosalueiden välisen yhteistoiminnan lisääminen lautakunnan vastualueella verrattuna edelliseen vuoteen. Asiakaslähtöisen toiminnan tunnistaminen ja tuotteistaminen palveluprosesseiksi edellisvuotta laajemmin.	Läpikäydään ja määritellään palveluprosessit sekä niiden saumakohdat. Selvitystyön ja analyysin perusteella tehdään tarvittavat muutokset palveluprosesseihin. Arvioidaan ja raportoidaan muutokset.
Tuotantotavoitteet Uuden teknologian hyödyntäminen palvelutuotannossa	Käyttöön otetut uudet järjestelmät asiakastyössä ja sisäisessä toiminnassa	Selvitetään ja otetaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön uudenlaista tekniikkaa ja uudistetaan toimintatapoja niiden hyödyntämiseksi

Hallinnon kuluja ei enää seurata erikseen, vaan kustannukset jaettu suoraan palveluille.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
270	HALLINTO (HYVINV. JA PALV.LTK)						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	69	2	0	0,0	0	0
***	Toimintamenot	212-	237-	0	0,0	0	0
****	Toimintakate (Netto)	143-	235-	0	0,0	0	0
	Laskennalliset erät						
****	Muut laskennalliset erät	143	235	0	0,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	0	0	0	0,0	0	0

6.4.2 Varhaiskasvatuspalvelut

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea perheiden kasvatustyötä sekä lasten myönteistä kasvua ja kehitystä perheiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviiksi osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa.

Varhaiskasvatuspalvelut tukevat myös ennaltaehkäisevää lastensuojelu- ja perhetyötä. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa tai koululla.

Varhaiskasvatusta, esiopetusta ja avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestetään kysyntää vastaavasti. Palveluita järjestetään oman tuotannon ohella yhteistyökumppaneiden avulla. Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntää ja valtiollista ohjausta seurataan ja kysynnän muutoksiin ja lakimuutoksiin pyritään vastaamaan joustavilla tila- ja henkilöstöratkaisuilla yhdessä opetuspalvelujen kanssa. Lapsiryhmien koko määritellään sekä kunnallisissa että yksityisissä päiväkodeissa suhdeluvun 7 yli 3v lasta/kasvatusvastuussa oleva aikuinen mukaan, mikä on lakisääteistä (8 yli 3v) pienempi ryhmän koko.

Hallituksen ehdottaman joustavan esiopetuksen ja alkuopetuksen mahdollistamiseksi kouluverkko-suunnitelmissa huomioidaan mahdollinen esikoululaisten sijoittuminen alkuopetuksen yhteyteen. Tällä hetkellä esiopetusryhmiä on kouluilla Leikarissa, Kinkomaalla ja Isolahdessa. Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta on päättänyt 20.8.2019 keskustan koulupiiriratkaisusaan, että Niittyahon koululle tulee jatkossa sijoittumaan esiopetus ja 1-4 luokat. Niittyahon esiopetusryhmä on toiminut vuodesta 2018 alkaen tilanpuutteen vuoksi Saunakylän päiväkodissa.

Isolahden päiväkotit sisältyy investointiohjelmaan vuodelle 2020. Lasten määrä ja varhaiskasvatuksen kysyntä on kasvanut Isolahdessa. Nykyiset koulun esiopetuksen ja ryhmäperhepäiväkodin tilat rivitalossa ovat liian pienet ja epäkäytännölliset laadukkaan toiminnan järjestämiseen. Uusi päiväkotit valmistuu koulun viereen alkuvuodesta 2021.

Oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria kehitetään lasten liikuntaa edistäväksi, liikkuva Muurame strategian mukaisesti. Varhaiskasvatus on mukana liikkuva varhaiskasvatus hankkeessa, jonka kautta on hankittu välineitä ja kehitetty toimintakulttuuria yhä enemmän liikumisen sallivaan ja mahdollistavaan suuntaan.

Lasten hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeänä painopistealueena on tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Lapsille tehdään yksilölliset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat.	Suunnitelmat tehdään 2 kk kuluessa aloittamisesta.	Lasten ja huoltajien sekä työttöimien osallistaminen suunnitelmien teossa. Päiväkodeissa suunnitelmat laatii varhaiskasvatuksen opettaja.
Oppimisympäristöä ja toiminta-	Valtakunnallinen liikuntasuositus	Koulutetaan oppisopimuksella

kulttuuria kehitetään lasten liikuntaa edistäväksi, liikkuva Muurame strategian mukaisesti.	3h/pv. Kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa toteutuu 2h/pv ja osa-aikaisessa 1h/pv.	varhaiskasvatuksen työntekijöitä liikuntaneuvojiksi (2). Liikuntasuosituksen toteutumisen arviointi kevät/syysy. Reima go mittarit/sovellus arvioinnin ja kehittämisen tukena.
Tuotantotavoitteet		
Mahdollistetaan viisivuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen.	Koko viisivuotiaiden lasten ikäluokka osallistuu varhaiskasvatukseen vuoteen 2021 mennessä.	Kehitetään viskari (5v) – eskaritoimintaa (6v) huomioiden hallituksen mahdolliset esitykset kaksivuotisen esiopetuksen ja/tai esiopetuksen ja alkuopetuksen joustavuuden suhteen.
Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään laadukkaasti kunnan eri alueilla.	Huomioidaan lähipalvelu ja joustava esi- ja alkuopetus päiväkotikouluverkon suunnittelussa.	Isolahden päiväkodin rakentaminen vuonna 2020. Esiopetusryhmä Niittyahon koululle 2021 mennessä.

Tunnusluvut

Varhaiskasvatuspalvelut	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Kunnalliset yksiköt, lasten määrä	397	455	425	440	440
- päiväkodit					
- perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito					
- rajat auki paikat	289	260	290	275	275
Yksityiset palvelusetelituottajat, lasten määrä					
- päiväkodit					
- perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito					
Lasten määrä, yhteensä (15.12.)	714 (sis. kerhot)	715	715	715	715
Esiopetuksessa (20.9.) (sis. edellisiin lukuihin)	156	150	160	160	150
Avoin varhaiskasvatus (ei sisälly yllä oleviin lukuihin)					
- lasten kerhot, lapsia	28	36	36	36	36
- avoin päiväkotit (aik. + lapset)		35	35	35	35
kävijät / kerta (ka.)					

Laskennallisen paikan hinta/brutto €/kk	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Itse tuotetut palvelut:					
perhepäivähoito	1089	940	1100	1100	1120
ryhmäperhepäivähoito	1203	1000	1250	1250	1270
päiväkoti (yli/alle 3v)	777/1244	830/1330	860/1370	860/1370	880/1390
esiopetus	466	500	500	500	510
Yksityiset palvelut, palveluseteli, enimmäis- hinta (yli/alle 3v):					
perhepäivähoito	758/834	758/834	785/863	785/863	790/870
päiväkoti	758/1213	758/1213	785/1256	785/1256	790/1280
päiväkoti, iltahoito	853/1365	853/1365	883/1413	883/1413	890/1420
päiväkoti, vuorohoito	1289/2062	1289/2062	1335/2135	1335/2135	1360/2180
Ostopalvelut:					
esiopetus	450	455	471	471	475

Talousarvion perustelut

Varhaiskasvatusta käyttävien lasten määrä vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Keväällä (maalii-toukokuussa) palveluissa on noin 100 lasta enemmän kuin syksyllä (elo-syyskuu), taulukossa joulukuun tilanne. Kunnalliset paikat täyttyvät nopeasti syksyllä ja yksityisten palveluiden käyttö kasvaa sen jälkeen. Tilanne on haasteellinen niille perheille, jotka toivovat ensisijaisesti kunnallista päiväkotipaikkaa, kesken toimintavuoden. Perhepäivähoitopaikkoja kysytään lähinnä yksivuotiaille lapsille, ja täysien ryhmien muodostaminen hoitajille on entistä haasteellisempaa. Kolmen lopettaneen perhepäivähoitajan tilalle on palkattu yksi hoitaja, joka opiskelee työn ohessa perhepäivähoitajan ammattitutkintoa. Perhepäivähoidon kysynnän ja hoitajien väheneminen vaikuttaa kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen suhteelliseen osuuteen siten, että yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttö lisääntyy päiväkotipuolella, kun kunnalliset päiväkotipaikat eivät riitä kysyntään.

Päiväkotikouluverkkoselvityksen (2018) arvion mukaan alle kouluikäisten lasten määrä kääntyi Muuramen varhaiskasvatuksessakin laskuun jo parin vuoden kuluttua, mitä tarkastellaan vuosittain. Toistaiseksi vähenemistä ei ole näkyvissä, ja omat päiväkotipaikat ja lähes kaikki yksityiset päiväkodit Muuramessa ovat täynnä jo alkusyksystä. Toimintavuodesta 2019 - 2020 tulee haasteellinen paikkojen riittävyyden suhteen. Muuramessa voidaan joutua tilapäisesti kasvattamaan päiväkotiryhmien kokoa lakisääteiseen 8 yli 3v lasta / kasvattaja, sovitun 7 yli 3v lasta / kasvattaja sijaan tai kasvattamaan kahden työntekijän ryhmiä kolmen työntekijän ryhmiksi, päiväkodeissa, missä tilat sen mahdollistavat.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) painottaa lapsen edun ensisijaisuutta palvelujen suunnittelussa, järjestämisessä ja tuottamisessa. Varhaiskasvatusta on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Taloussuunnitelmassa esitetään Niittyahon koululle esiopetusryhmän palauttamista, ja Isolahteen päiväkodin rakentamista. Näiden toimien avulla lisätään kunnallisia päiväkotipaikkoja ja kehitetään alueellista tasa-arvoa ja mahdollisuuksia joustavaan esi- ja alkuopetukseen. Uuden päiväkodin myötä palvelujen laatua ja varhaiskasvatuspaikkoja saadaan lisättyä Isolahteen, koulun yhteyteen. Samalla vapautuu paikkoja keskustan päiväkodeissa, missä osa Isolahden lapsista on tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa.

Henkilöstölisäykset

Johtamisjärjestelmää kehitetään siten, että esimiesten määrä ei lisääny mutta perustetaan pedagogisen apulaisjohtajan työsuhte. Varhaiskasvatuksen hallinnon osuus on hyvin kapea, ja vaikeuttanut tehtävistä selviytymistä työmäärän lisääntyneä lapsimäärien kasvun ja uusien lakien ja opetussuunnitelmien myötä. Saunakylän päiväkotia yhdistetään hallinnollisesti Rajalan päiväkodin johtajan alaisuuteen. Yksityisen varhaiskasvatuksen säännöllistä valvontaa ja ohjausta lisätään Muuramen sääntökirjan mukaisesti.

Taloussuunnitelmassa esitetään neljä vakituista lastenhoitaja/varahenkilön työsuhdetta äkillisiin sijaisuuksiin ja helpottamaan opettajien SAK-aikojen järjestämistä Henkilökunnan saatuun sijaisuuksiin on vaikeutunut huomattavasti. Turvallisen varhaiskasvatuksen järjestäminen on vaikeutunut ja henkilökunnan työssä jaksaminen vaarantuu. Ryhmässä läsnä olevien aikuisten määrää vähentää lisäksi viime vuonna voimaan tullut uusi sopimus opettajien SAK-ajasta (suunnittelu, kehittäminen, arviointi), jonka määrä nousi aiemmasta 3h 15min:sta 5 tuntiin viikossa opettajaa kohti. Kahden opettajan ryhmässä voi tarkoittaa hetimitäin sitä, että lastenhoitaja on yksin vastuussa koko ryhmästä.

Avoin varhaiskasvatus on laajentunut lastenkerhojen lisäksi perhekeskukseen. Avoin päiväkotitoimii kahtena aamupäivänä perhekeskuksessa, ja sinne lapset tulevat yhdessä aikuisen kanssa. Kävijät saavat vaikuttaa toiminnan sisältöön ja toukokuussa alkanut toiminta on saanut innostuneen vastaanoton. Avoimen päiväkodin osuus perhetyön yhden henkilön palkkakustannuksista ja perhekeskuksen tilojen vuokratuloista on 20 %.

Osa uusista henkilöstömenoista katetaan perhepäivähoidon vähentyneillä työsuhteilla. Talousarvioarvot 2,5 % ei kuitenkaan riitä lisäyksiin, vaan menot kasvavat vuonna 2020 noin 3,1 %.

Isolahden päiväkodin valmistuessa 2021 vakituisen henkilöstön tarve kasvaa 1-2 opettajalla ja 1 lastenhoitajalla nykyiset työsuhteet huomioiden. Mikäli vuonna 2020 varhaiskasvatuksen paikat eivät riitä kysyntään, on mahdollista, että joudutaan kesken vuoden esittämään lisämäärärahaa ko. työsuhteisiin, sijoittaen ne aluksi muihin päiväkoteihin tilapäisiin ryhmiin/laajennuksiin.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
200 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
290 VARHAISKASVATUSPALVELUT						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	601	517	512	1,0-	512	512
*** Toimintamenot	6.855-	7.022-	7.288-	3,7	7.434-	7.508-
**** Toimintakate (Netto)	6.254-	6.505-	6.776-	4,0	6.922-	6.996-
Laskennalliset erät						
**** Poistot ja arvonalentumiset	17-	26-	27-	3,0	38-	37-
**** Muut laskennalliset erät	160-	160-	123-	30,4-	125-	127-
***** Kokonaiskustannukset	6.432-	6.691-	6.926-	3,4	7.085-	7.160-

6.4.3 Perusopetus

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Perusopetus on oppilaan perusoikeus. Perusopetuksen tavoitteina opetus- ja kasvatustehtävän näkökulmasta ovat tukea oppilaan monipuolista osaamista, positiivisen identiteetin kehittymistä sekä kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetuksessa tuetaan oppilaan kykyä kohdata erilaisia muutoksia, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta ja osaa murroksessa olevan yhteiskunnan rakentamiseen. Perusopetuksen oppilas saa valmiuksia tasa-arvon, yhdenvertaisuuden sekä oikeudenmukaisuuden edistämiseen.

Oppilaiden osallisuus, osaaminen sekä kokonaisvaltainen hyvinvointi ovat perusopetuksen perustehtävä.

Palvelusuunnitelma

Vuoden 2020 perusopetuksen keskeinen toiminnallinen tavoite on opetuksen laadun sekä toteuttamistavan uudistaminen. Uudistusprosessi kokonaisuudessaan kestää useamman vuoden, alkuun on tarkoitus kirkastaa perusopetuksen arvot sekä strategiset tavoitteet. Syksyllä 2019 aloitetaan opetuksen kehittämispäällikön koordinoimana toteutetaan yhteistoiminnallinen prosessi, jossa määritellään Muuramen perusopetuksen toteuttamista sekä sisältöjä. Samalla tarkastellaan perusopetuksen sekä opetuksen tuen (erityisesti erityisopetuksen) toteuttamistapaa ja keskinäistä resursoinnin suhdetta. Vuoden 2020 aikana suunnitellaan myös muita opetukseen liittyviä laadullisia sisältöjä, kuten valinnaisainetarjontaa, kieltenopetusta ja erityisluokkien perustamista.

Vuoden 2018 aikana laaditun perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnitelman pohjalta jatketaan kouluverkon kehittämistä ja tasapainottamista. Palveluverkon kehittämisen tavoitteena on varmistaa kaikille perusopetuksen oppilaille fyysiset olosuhteet, joissa opetus voidaan järjestää turvallisesti ja laadukkaasti. Pidemmän aikavälin tavoitteena on muodostaa koulujen yhteyteen mahdollisuuksien mukaan toiminnallisia kokonaisuuksia, joissa kuntalaisille voidaan tarjota mm. varhaiskasvatus-, perusopetus-, sekä kulttuuri- ja liikunta-palveluja. Opetuksen järjestämisen näkökulmasta tärkeimpiä painopistealueita ovat uuden opetussuunnitelman mukaisten oppimisen ja arvioinnin käytänteiden vakiinnuttaminen, sekä tv-oppimisen ja Liikkuva koulu -ideologian vahvistaminen. Resursoinnin näkökulmasta perusopetuksen perustehtävän toteuttamista mahdollistetaan panostuksilla opetusryhmien koon pitämistä nykyisen kokoisena. Vuoden aikana toteutetaan Mäkelänmäen kouluinvestoinnin suunnittelu ja käynnistetään toteutus. Tavoitteena ovat nykyaikaiset ja monikäyttöiset tilat opetuksen ja muun toiminnan järjestämiseen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Perusopetuksen oppilas saa tarpeidensa ja osaamistasonsa mukaista opetusta.	Perusopetuksen opetusryhmien keskimääräinen koko on alle 18,5 oppilasta/op.ryhmä.	Panostetaan tuntikehyksen ja opetuksen järjestelyissä perusopetuksen ryhmäkokoihin.
Tuotantotavoitteet Opetushenkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen mahdollistavat laadukkaan ja kustannustehokkaan opetuksen järjestämisen.	Henkilöstölle tehdään työhyvinvointikysely, sekä kyselyn perusteella toteutettava toimenpideohjelma.	Määritellään työyhteisöittäin tulosten perusteella.

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Oppilasmäärä					
luokat 1-6	990	990	986	998	1003
luokat 7-9	439	439	464	469	477
YPR	19	19	14	14	14
Yhteensä	1429	1429	1450	1481	1494
Kokonaiskustannukset eu- roa/oppilas	7870				

TALOUSARVION PERUSTELUT

Perusopetuksen järjestämisen painopisteitä vuonna 2020 ovat opetuksen räätälöiminen oppilaiden osaamistason sekä yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi, uuden OPS:n sisältöjen mukaisen opetuksen juurruttaminen, tieto- ja viestintäteknologisen opetuksen ja oppimisen laadun sekä määrän kasvattaminen. Liikkuva koulu –käytäntöjen kehittämistä jatketaan opetuksen ja koulujen arjessa. Perusopetuksessa jatketaan vuonna 2019 aloitettua kolmivuotista projektia, jossa 4. ja 7. luokilla aloitetaan sähköisten oppimateriaalien hyödyntämistä. Vuonna 2019 hankitut Chromebook –laitteet siirtyvät oppilaiden mukana 5. ja 8. vuosiluokille, ja uusille 4. ja 7. luokan oppilaille hankitaan laitteet.

Talousarviovuoden aikana suunnitellaan ja toteutetaan Isolahden koulun yhteyteen päiväkotinvestointi, jonka yhteydessä kehitetään myös opetuksen käyttöön osoitettuja tiloja. Lisäksi Isolahden koululle ja päiväkodille investoidaan yhteinen ruokala.

AAMU JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on tukea pienen koululaisen kasvua ja kehitystä, sekä tarjota lapselle monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun toimintaan ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilöstön valvonnassa ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminnalla tuetaan huoltajien työssäkäyntiä järjestämällä koululaiselle turvallinen ja valvottu ympäristö koulupäivän jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin ja toimintaa ohjaavat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnalla on oma erityisluonteensa, se perustuu vapaaehtoisuuteen ja sijoittuu lasten vapaa-aikaan.

Mikäli kunta järjestää perusopetuslain mukaista toimintaa, tulee toiminta järjestää aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti. Kunta voi hakea toimintaan valtionosuutta.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään kunnan päättämässä laajuudessa ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaille, sekä oppilaille joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä kodin, koulun ja monialaisen verkoston kanssa. Toiminnalle ominaista on monipuolisuus, vapaaehtoisuus ja tarvelähtöisyys.

Toimintaa järjestetään koulujen tiloissa. Tiloja suunniteltaessa huomiota kiinnitetään tilojen turvallisuuteen ja niiden soveltuvuuteen aamu- ja iltapäivätoiminnan erityispiirteet huomioiden. Aamutoimintaa pyritään järjestämään tarvittaessa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Kehitysvammalain mukainen kehitysvammaisten lasten aamu- ja iltapäivähoito järjestetään muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Kehitysvammaisten koululaisten loma-aikojen hoito järjestetään opetuspalveluiden henkilöstön toimesta. Loma-aikoina toiminnan kustannuksista vastaa vammaispalvelut.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin sekä kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen	Huoltajien ja lasten palaute toiminnasta.	Monipuolisen ja laadukkaan toiminnan tarjoaminen
Iltapäivätoiminnan laadun kehittäminen	Kaikki oppilaat pääsevät mukaan iltapäivätoimintaan, mikäli perheessä tarve. Työntekijöiden säännöllinen koulutus Viestintäkanavien kehittäminen perheiden ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kesken	Päätöksenteon nopeus toimintaan haettaessa Osaava ja motivoitunut henkilökunta Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen
Tuotantotavoitteet Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit	Ohjaajien osaamista ja koulutusta hyödynnetään ryhmiä muodostaessa, jolloin oppilas saa mahdollisimman ammattitaitoisen tuen	Koulunkäynnin- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien työnkierto työpisteiden välillä
Sähköisten palveluiden kehittäminen	Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/kokonaisasiakasmäärä	Sähköinen hakeminen iltapäivätoimintaan Sähköinen päätöksenteko

Tunnusluvut

Osallistujien määrä (keskimäärin/ kk)	150	160	160	160	160
- kokoaikaiset	94	90	90	90	90
- osa-aikaiset	45	58	58	58	58
- YPR	12	12	12	12	12
Toimintaan osallistuvien oppilaiden %-osuus ikäluokista					
- 1. lk	54	60	60	60	60
- 2. lk	31	40	40	40	40
- YPR	67	100	100	100	100
Nettokustannukset (euroa/ osallistuja)	1808	1980	2260	2000	2000
Bruttokustannukset (euroa/ osallistuja)	2759	2900	3080	3000	3000

TALOUSARVION PERUSTELUT

Jatketaan iltapäivätoiminnan kehittämistä palvelemaan erityisen tuen oppilaiden, sekä sosiaalisiin perustein toimintaan otettujen oppilaiden tarpeet huomioiden yhdessä sosiaalipalveluiden kanssa.

Ohjaajien osaamista sekä ammattitaitoa lisätään ja ylläpidetään säännöllisillä koulutuksilla.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
320	PERUSOPETUS						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintatulot	400	332	313	6,1-	312	312
***	Toimintamenot	10.824-	11.241-	11.762-	4,4	11.820-	11.879-
****	Toimintakate (Netto)	10.424-	10.909-	11.449-	4,7	11.509-	11.568-
Laskennalliset erät							
****	Poistot ja arvonalentumiset	85-	87-	97-	9,8	119-	121-
****	Muut laskennalliset erät	427-	521-	362-	43,9-	364-	366-
*****	Kokonaiskustannukset	10.936-	11.517-	11.908-	3,3	11.992-	12.055-

6.4.4 Muuramen lukio

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen lukio on oppimiskeskus, joka antaa nuorelle hyvän yleissivistyksen sekä tukee oman persoonallisuuden ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä. Lisäksi se innostaa jatko-opintoihin ja luo niiden edellyttämät opiskeluvälit. Lukio-opetuksessa korostetaan aktiivisen nuoren ja kansalaisen kehittymistä. Tätä tuetaan parhaiten ottamalla opiskelijoita laajasti mukaan lukion toimintaan aina suunnittelusta (opettajainkokoukset, kehitysaloitteet, vanhempainkerho) toteutukseen (oppilaskunta, tutortoiminta, lukion juhlien järjestämisvastuu). Tätä ajattelumallia kutsutaan opiskelijälähtöisyydeksi (asiakaskeskeisyys), jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijajohtajuutta ja sitoutuneisuutta oppilaitokseen. Konseptia tuetaan runsaalla positiivisella viestinnällä sidosryhmiin ja yhteisön jäseniin.

Palvelusuunnitelma

Lukio-opetuksen yhteistyötä muiden ydinprosessien kanssa kehitetään ja lisätään palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on nuorten tasapainoisen kasvun turvaaminen. Opiskelijoiden osallisuutta tuetaan ja syrjäytymistä ehkäistään tiiviillä yhteistyöllä (opiskeluhoitoryhmä) sosiaalitoimen, kouluterveydenhoidon ja koulupsykologin avulla. Opiskelijoille tarjotaan fyysisesti ja henkisesti turvallinen ympäristö. Avoimuutta ja luotettavuutta parannetaan tiedottamista ja viestintää kehittämällä.

Lukion taloutta vahvistaa runsas opiskelijamäärä (224) lukuvuonna 2019-20. Jokainen opiskelija tuo mukanaan valtionapua kunnalle 5500 €. Opiskelijamäärän kasvu kasvattaa luonnollisesti tiettyjä käyttötalousmenoja (ruoka, materiaalit, kuljetuskustannukset, palvelut) Lukion tuloissa ja menoissa näkyy FinEduAI tekoäly-, Liikkuva oppilaitos- sekä Future Makers, Learning Beyond Reality -hankkeiden vaikutus vuoden 2020 loppuun saakka.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Tulevaisuuden taidot ja yritteliäs kokeilukulttuuri (21st century skills)	Pedagogiset kokeilut (lukumäärä) ja yrittäjämäinen toimintakulttuuri (kurssien, hankkeiden, sidosryhmien/kontaktien määrät)	Pedagogiset kokeilut Yrittäjyyskurssit LiikkuvaLukio toiminta Työosuuskunta Kisälli Verkostoituminen Hankkeet
Kehittyminen jatkuvan oppimisprosessin kautta (kestävän kehityksen sertifikaatti)	Tiimien kehittämistavoitteet luku-kausittain ja toteumat	Sertifikaatin ylläpitäminen ja auditointi kevät 2020. Tiimien vuosittainen kehitystyö
Aktiivinen opiskelijatoiminta	Opiskelijoiden tekemät aloitteet Opiskelijat mukana opettajainkokouksissa, tiimeissä ja toiminnassa (tutor, opiskelijakunta, kekettäjät, yr-opiskelijat)	Opiskelija-aloitteet Opettajainkokoukset ja palaverit, joissa opiskelijoita mukana. Kekettäjien ja yr-opiskelijoiden, tutorien/opiskelijakunnan projektit Koulu- ja sidosryhmien vierailut, työelämäkontaktit Kisälli-Innolan toiminta
Yhteistyöverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen	Vierailijat lukiolla (määrät) Kisällin liikevaihto/työtunnit	Kummiyritysvierailut, yrittäjätarinat, yhdessä tekeminen
Kummiyritystoiminnan jatkaminen	Kummiyritykset (nimet/lukumäärä) ja Muuramen Yrittäjät (pidetyt palaverit)	

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Opiskelijamäärä	210	229	224	225	225
Tuntikehys	317	316	316	316	316
	sisältää lukio-kertoimen 1,1	sisältää lukio-kertoimen 1,1	sisältää lukio-kertoimen 1,1	sisältää lukio-kertoimen 1,1	sisältää lukio-kertoimen 1,1

TALOUSARVION PERUSTELUT

Lukion opiskelijamäärä on lukuvuonna 2019-2020 suuri. Ykkösiä meillä aloitti 68 ja lukiolaisia on kaikkiaan 224. Määrä on tilojen kannalta maksimissaan, koska lukiorakennus on suunniteltu 210 opiskelijalle. Lukuvuoden 2019 aikana kaikki ylioppilaskokeet ja lukion kurssikokeet tullaan tekemään sähköisesti ja digitaalisesti. Paperikoe jää siis historiaan.

Valtiovoimien toimet LUMA -aineiden (matematiikka, fysiikka, kemia) vankistamiseksi alkaa näkyä lukiossa. Pitkää matematiikkaa, pitkää fysiikkaa, biologiaa ja kemiaa valitaan runsaasti jatko-opintojen vuoksi. Tämä asettaa suuria paineita tuntikehykseen, koska mm. pitkän matematiikan kurssia on 14, jotka on jaettava puoliksi, koska valintoja on yli 50. Sama koskee fysiikkaa, biologiaa ja kemiaa, joissa demoja ja laborointeja ei pystytä tekemään yli 25 hengen ryhmissä. Tähän toivomme parannusta tulevaisuudessa.

Vaarojen ja riskien henkilöstökyselyssä ja arvioinnissa viime keväältä nousi esille opettajainhuoneen työergonomia. Olemme laatineet investointiohjelmaan 2020-2022 suunnitelman opettajainhuoneen muuttamisesta rajattavaksi moderniksi työtilaksi, joka tukee paremmin tiimityöskentelyä ja pitää sisällään hiljaisen työtilan. Suunnitelmaan liittyy myös työergonomian parantaminen sähköpöytiä hankkimalla sekä avohyllyistä luopuminen ilmanlaadun parantamiseksi. Työsuojeluvaltuutettu ja työfysioterapeutti ovat huomauttaneet meitä asiasta.

Henkilöstökuluissa pysymme hyvin budjetoidussa. Myös sijaiskuluissa tilanne on hyvä, eikä henkilöstö sairastele paljoa. Tehokkuutta ja tuottavuutta nostaa tuntikehyksen pysyminen 316 tunnissa, vaikka lukiolaisia on enemmän kuin edellisinä lukuvuosina. Lukion vahva hanketoiminta jatkuu edelleen sillä FinEduAI tekoäly -hanke sai rahoitusta Opetushallitukselta 131 000 € vuosille 2018-2020. Lisäksi saimme LiikkuvaLukio hankkeeseen 15 000 euroa aluehallintovirastolta sekä Future Makers kansainvälisyysprojektiin Cimolta 34 334 € yhdessä hollantilaisen kumppanimme kanssa. Learning Beyond Reality -opetusteknologiahanke sai Cimolta 13 334 €. Tässä hankkeessa tutkimme ja kehitämme Hollannin, Saksan, Italian ja Slovenian koulujen kanssa virtuaalitodellisuutta, lisättyä todellisuutta sekä pelillisyyttä opeuksessa.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022	
	/1000€						
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
350	TOISEN ASTEEN KOULUTUS						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	46	80	99	18,8	50	50
***	Toimintamenot	1.416-	1.416-	1.490-	5,0	1.500-	1.510-
****	Toimintakate (Netto)	1.369-	1.336-	1.391-	4,0	1.450-	1.460-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	5-	9-	11-	10,7	11-	8-
****	Muut laskennalliset erät	76-	104-	88-	18,9-	88-	88-
*****	Kokonaiskustannukset	1.450-	1.449-	1.490-	2,7	1.548-	1.555-

6.4.5 Liikkuva Muurame

LIIKUNTAPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kunnallisen liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda edellytykset seuratoiminnalle ja kuntalaisten omaehtoiselle liikunnalle, järjestää liikunta-toimintaa sellaisille ryhmille, jotka jäävät järjestöjen ohjatun toiminnan ulkopuolelle sekä aktivoida kuntalaiset ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista. Tavoitteena on tehokas ennaltaehkäisy ja kuntalaisten hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen.

Palvelusuunnitelma

Luodaan olosuhteet ja aktivoidaan kuntalaiset harrastamaan liikuntaa vähintään terveysliikunnan tasolla, edistäen terveyttä ja hyvinvointia sekä ennaltaehkäisten sairauksia. Palveluiden kehittämällä ja saatavuudella kuntalaisia kannustetaan aktiiviseen ja omatoimiseen hyvinvoinnin edistämiseen.

Liikkuva Muurame -toimintaa toteutetaan eri palvelualueiden kanssa läpileikkaavana teemana yhteistyössä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Urheiluseuratyötä tuetaan avustuksin ja yhteistyöprojektein sekä tarjoamalla liikuntapaikat (poislukien uimahalli ja kuntosali) maksutta muuramelaisten järjestöjen junioreiden (alle 18-v.) ja avustuksella tuettuna aikuisryhmien käyttöön.

Uimahalli-kuntosalilla järjestetään lasten uimakouluja, alaluokkien oppilaiden ja esikoululaisien uimaopetusta sekä aikuisten vesiliikunta- ja kuntosaliryhmien ohjausta.

Palvelutarjontaa sekä -aikoja kehitetään resurssien puitteissa. Asiakaspalvelua on kehitetty aloittamalla 2018 pienimuotoinen kahviotoiminta uimahalli-kuntosalin tiloissa. Toimintaa jatketaan omana palveluna.

Liikuntapaikkojen ja -reittien olosuhteita kehitetään sekä liikuntatilojen kalusteita ja välineitä uusitaan siten, että varmistetaan turvallinen harrastaminen.

Lisääntyneiden liikuntapaikkojen sekä puistojen ja yleisten alueiden kunnossapidon sekä kuntalaisten palvelun laadun varmistamiseksi työllistetään määräaikaisia työntekijöitä talousarviomäärärahojen puitteissa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Järjestetään toimintasuunnitelman mukaisesti esiopetuksen ja alakoulujen oppilaiden uinninopetus</p> <p>Järjestetään työikäisille ja senioreille toimintakykyä kehittävää ja hyvinvointia edistävää ohjattua toimintaa</p>	<p>Kuudesluokkalaisista oppilaista 100 % suorittaa hyväksytysti pohjoismaiden uimataitotestin.</p> <p>Kaikki esiopetuksen lapset ja alakoulujen oppilaat pääsevät osalliseksi järjestelmällisestä uinninopetuksesta</p> <p>Mitoitetaan ryhmien määrä siten, että mahdollisimman moni halukas mahtuu mukaan toimintaan</p>	<p>Opetuksen järjestäminen yhteistyössä koulujen kanssa</p> <p>Kuntalaisten kuuntelu, suunnittelu, tiedotus ja palvelun toteutus</p> <p>Henkilöstöä täydennyskoulutetaan palvelutarjonnan laadun varmistamiseksi</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Riittävät ja monipuoliset liikuntapaikat ja liikuntaharrastusmahdollisuudet, mukaan lukien ulkoi-lureitit ja kevyenliikenteen väylät. Puistoalueet venelaiturit ja matonpesupaikat. Huomioidaan liikuntaesteettömyys.</p>	<p>Isolahden lähiliikuntapaikan 2. vaihe, Leikarin lähiliikuntapaikka, Saarenlahden venelaituri ja Muuramejoen matonpesupaikka.</p> <p>Käynnistetään liikuntapuiston alueen kehittämissuunnitelman toteutus</p>	

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Uimahallikävijät	38 544	36 000	39 000	39 000	39 000
Uimahallin nettomenot euroa/kävijä	11,49	13,78	11,34	12,00	12,00
Kuntosalikävijät	20 792	18000	21000	21000	21000
Kuntosalin nettomenot euroa/kävijä	+ 1,47	+ 1,05	+ 1,22	+ 1,00	+ 1,00
Pohjoismaiden uimataitotesti/hyväksytty	95,4 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Ohjatut ryhmät/osallistujat	8027	8000	8000	8000	8000
Seniorikorttien määrä	194	200	200	200	200
Liikuntapalvelut käyttömenot €/asukas	85,13	94,00	92,00	95,00	95,00
Liikkuva Muurame käyttömenot €/asukas	133,74	130,00	134,00	135,00	135,00

TALOUSARVION PERUSTELUT

Uimahalli-kuntosalin palvelutarjontaa sekä -aikoja kehitetään resurssien puitteissa. Liikunta-palvelujen järjestämien ohjauspalvelujen lisäksi jatketaan yhteistyötä terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, yritysten ja järjestöjen kanssa matalan kynnyksen liikuntaryhmien toteutuksessa.

Oman henkilökunnan ohjausryhmien määrää on pystytty lisäämään vuosien 2018-2019 aikana 12 ryhmällä (17 ryhmää/2018, 29 ryhmää/2019). Joten ohjausryhmien määrät ovat sekä tila- että henkilöstömitoituksen ääripäässä.

Senioritoiminnan tavoitteena on ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään ja näin parantaa heidän elämänlaatua ja säästää kunnan terveydenhuollon kustannuksissa. 65-vuotiaille muuramelaisille on käytössä uimahalli-kuntosalin käyttöön oikeuttava seniorikortti, jolla kannustetaan senioreita omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Uutena ohjaustoiminnan kohderyhmänä ovat muistisairaajat.

Jatketaan Liikkuva Muurame -toiminnan sisältöjen kehittämistä yhteistyössä eri palvelualueiden kanssa kattaen koko muuramelaisen asukkaan elämänkaaren. Vuonna 2020 käynnistetään opetus- ja liikuntapalveluiden sekä kouluterveydenhuollon yhteistyönä kokeiluluonteinen yläkoululaisten Personal Trainer -toiminta.

Lisääntyneiden liikuntapaikkojen sekä puistojen ja yleisten alueiden kunnossapidon sekä kuntalaisten palvelun laadun varmistamiseksi työllistetään määräaikaista työntekijöitä talousarvion määrärahojen puitteissa.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
375	LIIKKUVA MUURAME						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	331	242	251	3,7	247	247
***	Toimintamenot	1.480-	1.616-	1.614-	0,2-	1.634-	1.644-
****	Toimintakate (Netto)	1.149-	1.374-	1.362-	0,9-	1.386-	1.396-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	175-	169-	162-	4,2-	205-	222-
****	Muut laskennalliset erät	26-	20-	22-	9,3	22-	22-
*****	Kokonaiskustannukset	1.350-	1.563-	1.546-	1,1-	1.613-	1.640-

6.4.6 Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

KULTTUURIPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kuntien kulttuuritoiminnasta säädetään lailla (166/2019). Kunnan tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle, edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa, edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa ja edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Palvelusuunnitelma

Palveluja tuotetaan itse tai yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa ja palveluvalikoimaa täydennetään ulkopuolisilta hankituilla kulttuuripalveluilla. Keskeiset kohderyhmät ovat lapset ja ikäihmiset.

Opetus- ja kulttuuripalveluiden yhteistyönä toteutettava, opetussuunnitelmaan sisältyvä Kulttuurikello – perusopetuksen taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tavoittaa kaikki peruskoululaiset (noin 1450 oppilasta). Kulttuurikello pitää sisällään vuosittaiset koululaiskonsertit, museoretket ja luokkakohtaiset taidetyöpajat sekä kirjastokäytön opetuksen, eppujen elämyksellisen kirjastokäynnin ja Lukuliikkeen kirjailijavierailut.

Yhdessä varhaiskasvatuspalveluiden kanssa toteutettava Kulttuurikaruselli pitää sisällään henkilökunnan koulutuksen lisäksi päivähoitolasten taidetyöpajatoimintaa vuosittain sovittavan painotuksen mukaisesti. Kulttuurikarusellin kulttuuritapahtumat ovat avoimia kaikille alle kouluikäisille.

Ikäihmisten hyvinvointia ja viihtymistä tuetaan mm. järjestämällä Koskikodilla säännöllisiä, kaikille avoimia tilaisuuksia kuten yhteislauluhetkiä ja konsertteja, Kevätpolska-tapahtuma keväällä ja yhdessä vanhuspalveluiden kanssa vanhusten viikko syksyisin.

Yhteistyössä kirjastopalveluiden kanssa toteutetaan Meidänkirjasto-konseptia, jossa kirjastoon kehitetään yhteisöllisyyttä, aktiivisuutta ja omaehtoisuutta tukevaa monipuolista ja erilaisia kohderyhmiä kiinnostavaa toimintaa

Kuntalaisten omaehtoista kulttuuritoimintaa tuetaan myös avustuksilla, tiloilla, tiedottamisella ja yhteisiä tapahtumia järjestämällä. Kotiseututyössä keskitytään historian tallentamiseen ja paikallisten järjestöjen ja seurakunnan kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi kuntajuhlisiin.

Muuramesalin ohjelmisto tarjoaa laadukkaita teatteri-, tanssi- ja elokuvaesityksiä sekä konsertteja kaiken ikäisille. Ohjelmatarjontaa täydentävät paikallisten järjestöjen ja harrastajien omaehtoiset ohjelmatuotannot sekä ammattitaiteilijoiden, ohjelmatoimistojen ja taiteen oppilaitosten tuotannot.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Parantaa ihmisten elämänlaatua, tukee alueen luovuutta, edistää myönteistä sosiaalista ilmapiiriä, rakentaa yhteenkuuluvuutta ja paikallista identiteettiä.		
Tuotantotavoitteet Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalveluiden käyttöä.	Kulttuuritoimijoiden tukeminen Tapahtumien määrä ja monipuolisuus Kävijämäärä	Avustukset Kulttuuritilat Tapahtumatuotanto Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Nettokustannukset euroa/asukas	15,5	18	19,5	19,5	19,5
Tilaisuudet	102	80	80	80	80
Kävijämäärät	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000

TALOUSARVION PERUSTELUT

Palvelusuunnitelman mukaisesti. Kulttuuriaitta-kustannuspaikan isoa kasvuprosenttia selittää se, että kaikki Kulttuurikelloon ja Kulttuurikaruselliin kohdentuvat menot eri hallinnon aloilta on keskitetty tälle kustannuspaikalle.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1840 KULTTUURIPALVELUT						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	41	40	21	86,3-	21	21
*** Toimintamenot	192-	222-	223-	0,2	225-	228-
**** Toimintakate (Netto)	151-	183-	201-	9,4	204-	206-
Laskennalliset erät						
**** Muut laskennalliset erät	4-	3-	3-	9,3	3-	3-
***** Kokonaiskustannukset	155-	186-	205-	9,4	207-	210-

TAITEEN PERUSOPETUS
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Taiteen perusopetuslain mukaisen musiikin, tanssin ja kuvataiteen perusopetuksen järjestäminen ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Tanssin ja musiikin perusopetus (laaja oppimäärä) ja musiikin varhaiskasvatus musiikkileikkikoulua lukuun ottamatta ostetaan Jyväskylän koulutuskuntayhtymältä (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Gradia Jyväskylä/taiteen perusopetus). Musiikkileikkikoulu ja kuvataiteen perusopetus toteutetaan omassa musiikkileikkikoulussa ja kuvataidekoulussa (yleinen oppimäärä).

Musiikkileikkikoulussa lapset tutustuvat musiikin maailmaan elämyksellisen ja kokonaisvaltaisen kokemuksen kautta. Musiikkileikkikoulutoimintaa tarjotaan alle kouluikäisille lapsille viidesikäkehityksen mukaisessa ryhmässä. Musiikkileikkikoulussa luodaan pohjaa myös musiikin harrastamisen jatkamiselle. Musiikkileikkikoulun toimipaikka siirtyi uuteen perhekeskukseen.

Musiikin opinnoissa tarjolla on klassisen ja pop/jazz-musiikin opintoja. Tanssin opinnot antavat oppilaalle monipuoliset perustaidot sekä yleiskuvan tanssista taidemuotona ja ilmaisun välineenä. Uusi opetussuunnitelma on muuttanut opintojen rakennetta alkeisiin, perusteisiin ja syventäviin opintoihin ja mahdollistaa oppilaille vapaamman ja laaja-alaisemman mahdollisuuden rakentaa oma opintopolkunsa.

Kuvataidekoulun opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään, ymmärtää visuaalista kulttuuria ja hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppilaan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista. Kuvataidekoulun opetusta järjestetään Muuramen keskustassa Nisulanmäen koulun tiloissa ja Kinkomaan koululla.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Luo perustaa emotionaaliseen, esteettiseen ja eettiseen kasvuun.</p> <p>Edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia.</p>		
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle.</p> <p>Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalvelujen käyttöä.</p> <p>Tarjoaa pitkäjänteisen ja tavoitteellisen harrastamisen mahdollisuuden.</p>	Opiskelijamäärät	Oma palvelutuotanto Ostopalvelut

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Musiikkileikkikoulu/ opiskelijamäärä	24	40	30	30	30
Musiikin varhaisope- tus/ opiskelijamäärä	7	7	5	5	5
Musiikin opetus/ opiskelijamäärä	51	51	52	52	52
Tanssin opetus/ opiskelijamäärä	11	13	15	15	15
Kuvataidekoulu/ opiskelijamäärä	101	100	100	100	100
Euroa/asukas	9	10			

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000e						
1800 TAITEEN PERUSOPETUS						
Tuloarviot ja määrärahat/1000e						
*** Toimintatulot	27	28	27	1,9-	27	27
*** Toimintamenot	117-	131-	128-	1,9-	128-	128-
**** Toimintakate (Netto)	91-	103-	101-	1,9-	101-	101-
Laskennalliset erät						
**** Muut laskennalliset erät	8-	5-	6-	3,2	6-	6-
***** Kokonaiskustannukset	99-	109-	107-	1,6-	107-	107-

AIKUISOPETUS (KANSALAIPOISTO)
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa kohtuuhintaista ja monipuolista koulutusta sekä laaja-alaisia harrastusmahdollisuuksia. Opiskelu ja harrastaminen mahdollistaa itsensä kehittämisen, lisää henkistä hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua sekä tarjoaa onnistumisen ja omaehtoisen oppimisen elämyksiä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Laki vapaasta sivistystyöstä)

Palvelusuunnitelma

Opetuspalvelut ostetaan Jyväskylän kansalaisopistolta. Tuntimäärästä ja kurssien sisällöstä käydään keskustelu palveluntuottajan kanssa vuosittain. Kurssuja järjestetään yhä enemmän myös päiväaikaan palvelemaan eri väestöryhmiä ja ikääntyviä kuntalaisia. Musiikin kurssit on myös lapsille ja kädentaidoissa löytyy lapsi-vanhempi-ryhmiä. Kurssitarjontaa pyritään lisäämään voimakkaasti kasvavalla Kinkomaalla.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Edistää elinikäisen oppimisen, kansalaisvalmiuksien ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksia ja lisää henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.		
Tuotantotavoitteet Monipuolinen, mielenkiintoinen ja ajassa oleva kurssitarjonta, joka ottaa huomioon eri ikäryhmät ja kunnan eri asuinalueet	Kurssien määrä Kurssilaisten määrä Opetustuntien määrä	Koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan järjestäminen eri-ikäisille

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2020	2021
Opiskelijamäärä	1184	1250	1250	1250	1250
Opintopiirit	78	76	77	77	77
Opetustunnit	2022	2175	2175	2200	2200
Opetustunnin hinta	27	27	27,5	27,5	28
Euroa/opiskelija	60	60	61	61	61
Euroa/asukas	7	7,5	7,5	7,5	7,5

TALOUSRARVION PERUSTELUT

Jyväskylän kansalaisopistolta ostettavien valtionosuustuntien määrä on maksimissaan 2 200.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000e					
1850	KANSALAI SOPISTO						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000e						
***	Toimintamenot	71-	76-	77-	1,5	79-	82-
****	Toimintakate (Netto)	71-	76-	77-	1,5	79-	82-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	71-	76-	77-	1,5	79-	82-

KIRJASTOTOIMI**Budjettirahoitteinen****Toiminta-ajatus**

Kirjasto- ja tietopalveluilla edistetään kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin sekä muihin sivistystä, kansalaistoimintaa ja elinikäistä oppimista tukeviin kokemuksiin (kirjastolaki 1492/2016).

Kirjastopalvelujen tavoitteena on laajaa käyttäjäkuntaa kiinnostavat ja hyödyttävät monipuoliset palvelut, jotka tuotetaan monikanavaisina (fyysiset palvelut, verkko- ja mobiilipalvelut). Paikallisten palvelutarpeiden mukaan uudistuvat ja pääosin maksuttomat kirjastopalvelut ovat kaikenikäisten asukkaiden saavutettavissa myös alueellisesti mahdollisimman tasa-arvoisesti.

Palvelusuunnitelma

Kirjaston tehtävänä on:

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
- edistää lukemista ja kirjallisuutta
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastolla on yksi toimipiste, ja lisäksi Isolahden ja Kinkomaan alueen asukkaille ostetaan kirjastoautopalveluja Jyväskylän kaupungilta. Kirjastossa työskentelee kirjastojohtajan ja kirjastopedagogin lisäksi neljä kirjastovirkailijaa, sekä työllisyysmäärärahalta palkattu järjestelyapulainen. Muuramen kirjasto kuuluu Keski-kirjastojen yhteenliittymään, joka kattaa kaikki maakunnan 23 kuntaa. Kimpan kirjastot käyttävät yhteistä asiakasrekisteriä ja samaa kirjastojärjestelmää, josta asiakas näkee kaikkien kirjastojen teokset ja voi halutessaan seutulainata aineistoa, jota ei löydy omasta kirjastosta. Keski-kirjastojen välisellä aineistokuljetuksella parannetaan aineistojen saatavuutta koko alueella. Keski-kirjastot myös hankkivat yhteisiä verkkokäyttöisiä aineistokokoelmia (e-kirjat ja e-lehdet) kaikkien alueen kirjastojen asiakkaiden käyttöön.

Kirjasto osallistuu monialaiseen paikalliseen ja alueelliseen palvelutuotantoon muiden palvelutoimialojen (opetus-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen) kanssa. Koululaisille kirjasto järjestää kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta. Toiminnan tavoitteena on kannustaa omaehtoiseen lukemiseen ja kirjallisuuden harrastamiseen mm. kirjavinkkauksen ja Lukudiplomin avulla. Koulu ja kirjasto ohjaavat yhteistyössä oppilaita monilukutaitoon, johon sisältyvät olennaisesti hyvät tiedonhallintataidot. Mediataidot ovat keskeisiä kansalaisvalmiuksia ja elinikäisen oppimisen edellytys. Kirjaston ja koulujen yhteistyön toimintatavat on kirjattu Kulttuurikello -kulttuuriopetussuunnitelmaan. Kulttuurikelloon on sisällytetty mukaan myös valtakunnallinen Lukuliike, jonka puitteissa Muuramen alakoulujen kaikki 2-, 4- ja 6-luokkalaiset, sekä yläkoulun 7-luokat, pääsevät kirjailijavierailuilla kohtaamaan nimekkäitä kotimaisia lasten- ja nuortenkirjailijoita. Yläkoululaisille ja lukiolaisille järjestetään kirjastosuunnistusta, jonka tarkoitus on harjaannuttaa oppilaiden tiedonhaku- ja medialukutaitoja. Lisäksi oppilaat saavat tutkielmanteon avuksi kirjavinkkausta tietokirjallisuuteen, ja vinkkejä äidinkielen kirjallisuuskursseihin liittyvään kirjavalintaan.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet <ul style="list-style-type: none"> • Tiedon ja elämysten tarjoaminen kuntalaisille tuottamalla monipuolisia kirjastopalveluja • Kaikkien lukutaitojen edistäminen 		
Tuotantotavoitteet <ul style="list-style-type: none"> • Palvelun helppo saavutettavuus • Laadukkaat kirjastopalvelut sekä osava ja motivoitunut henkilöstö • Lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja lukemisharrastuksen ylläpitäminen aikuisilla 	aukiolotunnit / v kävijämäärä (fyysiset+verkko) asiakaspalaute, henkilöstön koulutuspäivät pv/v uutuushankinta kpl / v lainausmäärät / as, kirjavinkkausten osallistujamäärä, aineistonäyttelyt	omatoimikirjasto palvelujen ja osaamisen jatkuva kehittäminen, koulutukseen osallistuminen aktiivinen kokoelmatyö, näyttelyt, kirjavinkkaus, verkkosivujen palvelut

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2020	2021
Suoritetavoitteet:					
Lainausten määrä	183 810	180 000	180 000	180 000	180 000
Kirjastokäynnit (fyysiset- ja verkkokäynnit)	127 263	120 000	120 000	120 000	120 000
Taloudellisuus:					
Toimintakulut €/asukas	44,8*	50,0	50,0	50,0	50,0
Tehokkuus:					
Lainat/asukas	18,2	19	19	19	19
Käynnit/asukas	12,6	12,5	12,5	12,5	12,5
Vaikuttavuus:					
Käyttäjäkoulutusten osallistujat	766	450	450	450	450
Tapahtumien osallistujamäärä	1 219	500	500	500	500
Voimavarat:					
Vakinainen henkilökunta	5	6	6	6	6
Työllistetyt	1	1	1	1	1

* Luku ei sisällä laskennallisia eriä. Valtakunnallinen keskiarvo vuonna 2018 oli 58,3 euroa/asukas.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Kirjastopalveluita tuotetaan palvelusuunnitelman mukaisesti.

Kirjastolaissa (1492/2016) on kirjattu, että kirjaston tulee olla uudenlainen kansalaisten osallistumisen paikka. Lain mukaan kirjastojen pitää tukea yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Käytännössä lain kirjaukset tarkoittavat esim. sitä, että kirjastoissa järjestetään jatkossa aiempaa enemmän erilaisia tapahtumia. Muuramen kirjastossa lain henkeä toteuttaa "MeidänKIRJASTO" tapahtumakonsepti. Kaikille avoimia yleisötapahtumia järjestetään kirjastossa yhdessä eri toimijoiden, erityisesti kulttuuritoimen kanssa. Luento- ja kirjailijavierailujen järjestämiskuluihin varataan erillinen määräraha kirjaston talousarvioon.

Vuoden 2017 alusta voimaan tullut uusi kirjastolaki tuo kirjastoille entistä laajemman tehtäväkentän, ja siinä edellytetään kirjastojen jatkossa myös vastaavan yhä tehokkaammin kuntalaisten kasvavaan palvelutarpeeseen. Henkilöstön osaamispohjaa on laajennettu palkkaamalla kirjastoon keväällä 2019 kirjastopedagogi. Kirjastopedagogin tehtävän painopistealueena on koulujen kanssa yhdessä tehtävä lasten- ja nuortenkirjastotyö, sisältäen kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetuksen sekä lasten lukemaan innostamisen esim. kirjavinkkausten avulla. Lisäksi pedagogin työpanosta hyödynnetään monenlaisiin uusiin toimintamuotoihin, tapahtumatuotantoon ja kirjastopalvelujen aktiiviseen markkinointiin mm. erilaisten some-kanavien kautta.

Yleisten kirjastojen neuvosto on antanut 2019 suosituksen kirjastojen asiakaspalvelussa tarvittavista digitaidoista sekä suosituksen siitä, miten kirjastot antavat digitukea asiakkaille. Henkilökunnan osaamista kehitetään osallistumalla erilaisiin AKE-kirjastojen tarjoamiin digi-koulutuksiin, ja asiakkaille pyritään kehittämään digidiplomi, jonka tavoitteena on kannustaa monipuolisiin digitaalisen asiointiin, palvelujen ja älylaitteiden käytön opiskeluun kirjaston ja eri yhteistyökumppanien opastamana.

Suunnitelmakauden pidemmän aikavälin tavoitteena on kirjastopalvelujen saatavuuden parantaminen erityisesti Kinkomaan kasvavalla ja kehittyvällä alueella. Vaihtoehdoksi ostopalveluna hankittavalle kirjastoautopalvelulle pyritään jatkossa selvittämään mahdollisuutta saada Kinkomaalle jonkin tyyppinen omatoimikirjasto, esim. koulukiinteistön yhteyteen tai läheisyyteen. Nykyiset kirjastoauton pysäkit palvelevat lähinnä vain koululaisia, jättäen aikuiset työsäikävijät sekä ikäihmiset vaille kirjaston lähipalveluja. Omatoimikirjastopisteen perustamisen myötä voitaisiin luopua kirjastoautopalvelun ostosta.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022

	/1000€					

1870	KIRJASTOPALVELUT					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	21	6	8	25,0	8
***	Toimintamenot	419-	443-	449-	1,4	451-
****	Toimintakate (Netto)	397-	437-	441-	0,9	443-
	Laskennalliset erät					
****	Poistot ja arvonalentumiset	0	4-	2-	74,6-	11-
****	Muut laskennalliset erät	31-	26-	30-	15,7	30-
*****	Kokonaiskustannukset	428-	466-	473-	1,5	485-

NUORISOPALVELUT

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan nuorisopalvelut toteuttavat Nuorisolain mukaista nuorisotyötä Muurames-
sa. Palvelun päätavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa nuoren kasvua aktiiviseksi ja
hyvinvoivaksi yhteiskunnan kansalaiseksi. Nuorisopalvelut tarjoavat virikkeellistä toimintaa
nuorten vapaa-aikaan sekä tukevat vanhempien ja koulujen kasvatustyötä. Kunnan nuoriso-
palveluiden pääkohderyhmänä ovat 13-17-vuotiaat nuoret sekä nivelvaihtelyinä 11-12-
vuotiaat nuoret. Osa toiminnoista koskettaa nuorisolain mukaisesti kaikkia alle 29-vuotiaita.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan nuorisopalvelut järjestävät monipuolista ja monimuotoista toimintaa nuo-
rille. Perustyöhön kuuluu kolmena iltana viikossa auki oleva kunnan nuorisotila, pienryhmä-
toiminta, koulunuorisotyö, tapahtumat, retket, leirit ja yksilöohjaus. Nuorisotilalla on käytössä
nuorisotilakortti, joka on pakollinen kaikille nuorisotilan ja ryhmien aktiivikäyttäjille. Nuorisoti-
lakortin täyttää nuoren huoltaja ja sen tarkoituksena on luoda yhteys perheen ja nuoriso-
ohjaajien välille. Lisäksi nuorisotilakortin avulla tilastoidaan aktiivikäyttäjien määrää. Nuoriso-
palvelut tekevät yhteistyötä koulujen, järjestöjen, ja muiden toimijoiden kanssa sekä toteut-
taa nuorisotiedotusta kunnassa.

Nuorisopalveluiden käytössä olevat aiempaa suuremmat tilat soveltuvat nuorten kohtaami-
seen, ja mahdollistavat monimuotoista toimintaa kuten ryhmien kokoontumista, sekä pieni-
muotoisia esiintymisiä. Tilan rakenne mahdollistaa myös palveluiden laadun ja volyymin kas-
vua (mm. nuorisotilan kävijämäärät, turvallisuus, esteettömyys).

Nuorisovaltuusto Myrsky on osa nuorisopalveluiden toimintakokonaisuutta, tavoitteena on
aktivoida nuoria kuntalaisia osallistumaan yhteisten asioiden hoitamiseen, tutustuttaa nuoria
kunnalliseen päätöksentekoon.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja tukea nuoren kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja hyvinvoivaksi jäseneksi.	1. Nuorisotilakortin saaneiden, 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä / 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä Muuramessa 2. Vuonna 2020 nuorisotilakortin saaneiden, 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä	Järjestetään monipuolista ja tavoitteellista toimintaa nuorille
Tuotantotavoitteet		

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1860	NUORISOPALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	23	7	82	91,6	82	82
***	Toimintamenot	199-	237-	355-	33,4	357-	360-
****	Toimintakate (Netto)	176-	230-	273-	16,0	276-	278-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	1-	2-	2-	0,5	2-	2-
****	Muut laskennalliset erät	9-	18-	22-	17,5	22-	22-
*****	Kokonaiskustannukset	186-	250-	297-	16,0	300-	302-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	112	80	138	42,1	138	138
***	Toimintamenot	998-	1.107-	1.231-	10,1	1.241-	1.251-
****	Toimintakate (Netto)	886-	1.028-	1.093-	6,0	1.103-	1.113-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	1-	6-	4-	38,2-	13-	11-
****	Muut laskennalliset erät	52-	52-	61-	14,8	61-	61-
*****	Kokonaiskustannukset	939-	1.086-	1.159-	6,3	1.178-	1.186-

6.4.7 Joukkoliikenne

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Joukkoliikenteen tehtävänä on järjestää kuntalaisille edulliset, tarkoituksenmukaiset kulkuyhteydet työ-, asiointi- ja vapaa-ajan liikenteessä. Muuramen kunta kuuluu 1.1.2012 toimintansa aloittaneeseen Jyväskylän seudulliseen joukkoliikenneorganisaatioon ja osallistuu sen toimintaan. Kyseinen organisaatio toimii joukkoliikenteen järjestämismvastuussa seudulla.

Joukkoliikenteen toteutusta ollaan kehittämässä voimakkaasti lähivuosina. Vuonna 2020 alennetaan joukkoliikenteen asiakasmaksuja, jonka avulla tavoitellaan käyttäjävolyymien kasvua.

Lisäksi Muuramen kunnan alueella toimii arkipäivisin kunnan järjestämä Monipalveluliikenne joka koostuu asiointiliikenteestä, koulu- ja sosiaalitoimen kuljetustehtävistä sekä kaikille avoimesta palveluliikenteestä. Monipalveluliikenteen käyttämät reitit, aikataulut sekä toimintamalli uudistettiin loppuvuodesta 2019. Monarin käyttöä seurataan, ja toteutuksessa tehdään tarvittaessa asiakkaiden palvelua parantavia muutoksia.

Palvelusuunnitelma

Joukkoliikenteen palvelutarjonnan tavoitteena on käyttäjäkunnan laajentaminen sekä järkevän joukkoliikenneverkon toteuttaminen. Asiakaskunnan laajenemisen ja toimivan reitityksen kautta tavoitellaan mahdollisimman tehokkaasti ja tasapuolisesti rahoitettua joukkoliikennettä seudulla.

Muuramen kunta ei saa enää joukkoliikenteen valtion avustusta, koska kunnan alueella ei ole enää käytössä seutulippua. Se on poistunut käytöstä 1.7.2017 lähtien ja kaikki lipputuotteet ovat Jyväskylän seudun yhteisiä Waltti-tuotteita.

Monipalveluliikenne on kaikille väestöryhmille tarkoitettua, erityisesti liikkumisrajoitteisille suunniteltua joukkoliikennettä.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
415	JOUKKOLIIKENNE						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	330-	357-	437-	18,3	507-	577-
****	Toimintakate (Netto)	330-	357-	437-	18,3	507-	577-
Laskennalliset erät							
*****	Kokonaiskustannukset	330-	357-	437-	18,3	507-	577-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	1.559	1.253	1.313	4,5	1.259	1.259
***	Toimintamenot	22.140-	23.035-	23.822-	3,3	24.136-	24.370-
****	Toimintakate (Netto)	20.581-	21.782-	22.509-	3,2	22.877-	23.111-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	284-	297-	300-	1,0	385-	399-
****	Muut laskennalliset erät	573-	584-	656-	10,9	660-	663-
*****	Kokonaiskustannukset	21.437-	22.664-	23.465-	3,4	23.923-	24.173-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
	TOIMINTATULOT						
*	MYYNTITULOT YHTEENSÄ	541	462	426	8,5-	426	426
*	MAKSUTULOT YHTEENSÄ	686	670	669	0,1-	669	669
*	TUET JA AVUSTUKSET YHT.	252	113	209	45,9	156	156
*	MUUT TOIMINTATULOT YHT.	79	8	8	0,2	7	7
***	TOIMINTATULOT	1.559	1.253	1.313	4,5	1.259	1.259
	TOIMINTAMENOT						
*	HENKILÖSTÖMENOT YHTEENSÄ	11.968-	12.726-	13.362-	4,8	13.494-	13.588-
*	PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	3.046-	3.142-	3.220-	2,4	3.326-	3.421-
*	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARA	490-	545-	521-	4,6-	523-	525-
*	AVUSTUKSET YHTEENSÄ	2.541-	2.526-	2.576-	1,9	2.625-	2.650-
*	MUUT TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	4.094-	4.097-	4.143-	1,1	4.168-	4.185-
***	TOIMINTAMENOT	22.140-	23.035-	23.822-	3,3	24.136-	24.370-
****	TOIMINTAKATE	20.581-	21.782-	22.509-	3,2	22.877-	23.111-
	Laskennalliset erät						
***	Suunnitelmapoistot	284-	297-	300-	1,0	385-	399-
***	Muut laskennalliset tulot	495	621	0	0,0	0	0
***	Muut laskennalliset menot	1.068-	1.205-	656-	83,8-	660-	663-
*****	Kokonaiskustannukset	21.437-	22.664-	23.465-	3,4	23.923-	24.173-

6.5 Kunnan avustus liikelaitokselle

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
300	LIIKELAITOS						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintamenot	22.921-	23.677-	26.739-	11,4	27.000-	28.067-
****	Toimintakate (Netto)	22.921-	23.677-	26.739-	11,4	27.000-	28.067-
	Laskennalliset erät						
*****	Kokonaiskustannukset	22.921-	23.677-	26.739-	11,4	27.000-	28.067-

6.6 Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen talousarvioesitys

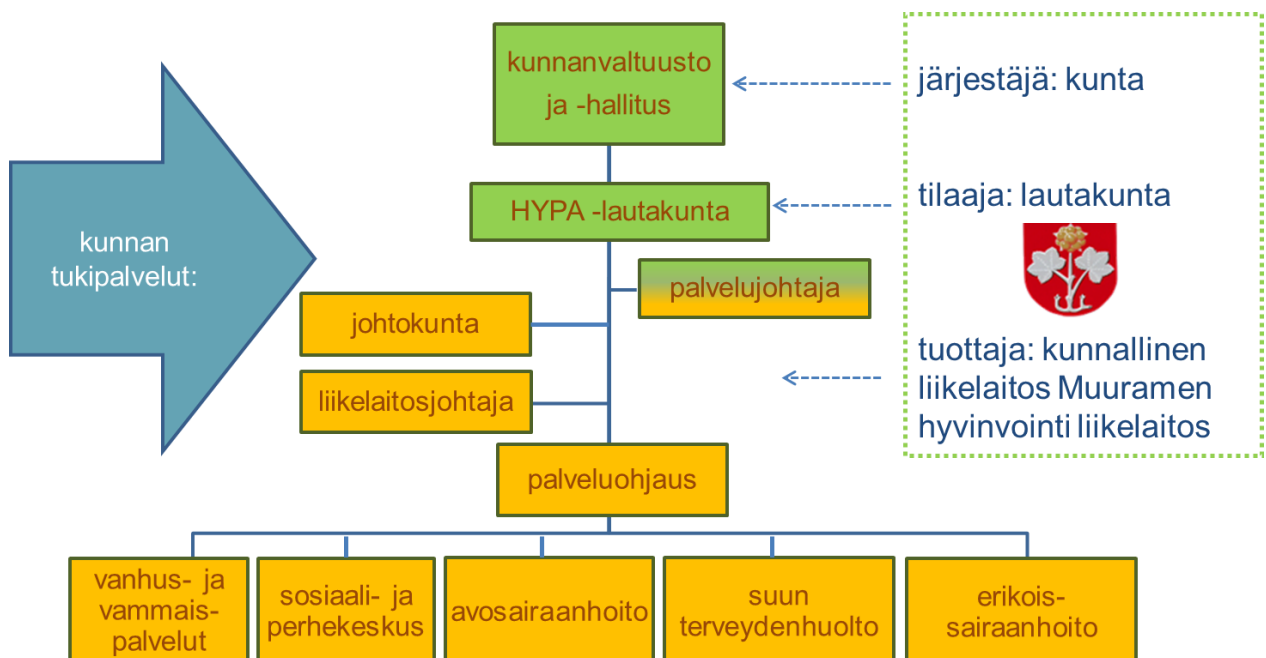
6.6.1 Yleisperustelut

Muuramen kunta on perustanut 15.10.2016 lukien Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen, jolle siirretään 1.1.2017 lukien vastuu Muuramen kunnan sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta. Muurame kunta ottaa samalla koko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun itselleen. Siihen liittyen kunta on irtautunut Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta, joka on viime vuosina hoitanut muuramelaisten terveydenhuollon palvelut.

Muuramen Hyvinvointi-liikelaitoksen toiminta jakautuu viiteen vastuualueeseen, jotka ovat:

- Vanhus- ja vammaispalvelut
- Sosiaali- ja perhekeskus
- Avosairaanhoido
- Suun terveydenhuolto
- Erikoissairaanhoido (1.6.2017 alkaen)

Liikelaitoksen toimintaa ohjaa liikelaitoksen johtokunta, jonka jäsenet ovat Ville Väyrynen (pj.), Asko Juuti (vpj.), Teija Hitonen, Pauliina Maukonen-Kärkkäinen ja Mirjam Rousu. Liikelaitoksen käytännön toimintaa johtaa liikelaitosjohtaja, jonka lisäksi vastuualueilla on omat vastuualuejohtajansa. Kunnan puolelta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaa Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannukset kunnan talousarviossa vuodelle 2019 olivat 23 677 140. Kunnan talousarvion summa on kunnan avustus liikelaitokselle ja se koostuu Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen nettomenoista sisältäen erikoissairaanhoidon kustannukset.

Muuramen Hyvinvointi –liikelaitoksen menot (ilman lask. eriä) TA2019 jakautuivat seuraavasti.

Sosiaali- ja terveystoiminta	TA 2019 – menot (TA2018 menot)
Hallinto	91.000 (135.000)
Vanhus- ja vammaispalvelut	8.524.000 (8.000.000)
Sosiaali- ja perhepalvelut	4.567.000 (4.246.000)
Avosairaanhoito	2.783.000 (2.783.000)
Suun terveydenhuolto	1.127.000 (1.040.000)
Erikoissairaanhoito	9.792.000 (9.186.000)
Yhteensä	26.884.000 (25 424 000)

Kunnan avustus liikelaitokselle TA 2019 oli 23 677 140 euroa (ed. vuosi 22 920 750).
Talousarvioesitys vuodelle 2020, menokehys.

Muuramen Hyvinvointi –liikelaitoksen menot (ilman lask. eriä) jakautuvat TAE2020 seuraavasti.

Sosiaali- ja terveystoiminta	TA 2020 – menot (TA2019 menot)
Hallinto	0 (119.980) -100 %
Vanhus- ja vammaispalvelut	9.277.650 (8.644.140) +7,3%
Sosiaali- ja perhepalvelut	4.773.130 (4.580.660) +4,2%
Avosairaanhoito	3.130.600 (2.873.000) +8.9%
Suun terveydenhuolto	1.071.470 (1.134.880) -5,6%
Erikoissairaanhoito	10.257.680 (9.792.000) +4,8%
Yhteensä	28.510.530 (27.145.320) +5,0%

Kunnan avustus liikelaitokselle TA 2020: 26 738 540 (ed. vuosi 23 677 140), sis. mm. ESH alijäämän kattamisen (2017/2018) 1,1 M€ => ESH osuuden nousu 12,9 %, mutta tästä tar-
koitus jäädä ylijäämää.

Liikelaitoksen toiminnan valtuustoon nähden sitovuustaso on kuitenkin tulos eli liikelaitoksen tulee kyetä saavuttamaan tulojen (myyntitulot, toimintatuotot ja kunnan avustus) ja menojen erotuksena nollatulos.

Tuloslaskelma TAE2020

Toimintatulot ovat yhteensä	29,681 M euroa (TA2019 23.7 M€)
Toimintamenot ovat yhteensä	28, 895 M euroa (TA2019 27,6 M€)
TOIMINTAKATE	1 200 200 euroa ylijäämäinen
Poistot ja laskennalliset erät	406 100 euroa (TA2019 0,473 M€)
TULOS	761 860 euroa ylijäämäinen (TA2019 -0,9 M€)

Talousarvio näyttää ylijäämäiseltä, koska TAE2020 kunnan avustukseen on esitetty osuus ESH – ylitysten 2017 ja 2018 alijäämien kattamiseen. Menokehystä ei ole saatu kunnanhallituksen antamaan maksimissaan 2,0 % kasvutavoitteeseen. Kun kehukseen lasketaan mukaan myös raamissa olleet euromääräiset korotukset, kehys jopa alitetaan. Kokonaisuudessaan toimintamenokehyksessä (ilman laskennallisia eriä) kasvua on 5,0 % ja toimintatuloissa arvelaan tulojen laskevan noin 2,0 %. Laskennallisissa erissä, kun laskennalliset on tehty sisäisen laskennan kautta, ei synny kasvua. Laskennalliset erät olivat TA2019 osalta alimitoitettuja, kun 2018 tilinpäätös ylitti talousarvion suunnitellut laskennalliset erät 11,1%. Edellisen vuoden talousarvioon verrattuna laskennallisten erien lasku on 5,2 %.

Talousarviota 2020 laadittaessa työntekijöitä on Muuramen Hyvinvointi –liikelaitoksessa 140 henkilöä (kaikki työntekijät eivät ole kokoaikaisia).

	TP /1000€	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022	

Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos							
Tulosbudjetti							

	Toimintatulot						
*	Myyntitulot/Liikevaih	2.137	1.975	1.940	1,7-	1.920	1.900
*	Muut tulot	1.027	1.041	1.002	3,7-	27.748	27.748
*	Tuet ja avustukset ku	22.921	23.679	26.739	12,9	0	0
**	Toimintatulot yhteensä	26.084	26.694	29.681	11,2	29.668	29.648
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, t	855-	765-	855-	11,7	858-	862-
*	Palvelujen ostot	17.830-	17.348-	18.504-	6,7	19.306-	20.141-
*	Henkilöstömenot	6.397-	6.400-	6.478-	1,2	6.621-	6.768-
*	Muut menot	2.556-	3.037-	3.058-	0,7	3.122-	3.190-
**	Toimintamenot yhteensä	27.637-	27.550-	28.895-	4,9	29.907-	30.961-
	Rahoitustulot ja -menot						
*	Korvaus peruspääomast	3-	3-	3-	0,0	3-	3-
***	VUOSIKATE	1.556-	859-	783	191,1-	242-	1.316-
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset	68-	69-	22-	68,0-	0	0
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	1.624-	928-	761	182,0-	242-	1.316-

6.6.2 Toiminnalliset tavoitteet

Liikelaitokselle esitettävät 2020 valtuustotason tavoitteet, on johdettavissa kunnan strategisista päämääristä seuraavasti:

- Tehokas ennaltaehkäisy ja hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen
- Joustavat, oikea-aikaiset ja vaikuttavat palvelut sujuvan arjen turvaamiseksi

Lisäksi strategian läpileikkaavista teemoista korostuvat kaikki viisi läpileikkaavaa teemaa eli tasapainoinen talous, muuntautumiskykyinen ja kokeileva organisaatio, uuden teknologian hyödyntäminen ja vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva kuntalainen. Lisäksi Liikkuva Muurame-toimintamalli on hyvin läheisesti sidoksissa hyvinvointi -liikelaitoksen toiminnallisten tavoitteiden toteuttamista.

Valtuustotason tavoitteet:

Lautakuntatason tavoitteet on määritelty vastuualueittain.

6.6.3 Vastuualuekohtaiset talousarvioperusteet

6.6.3.1 Liikelaitoksen hallinto

Liikelaitoksessa ei ole pelkästään hallintoon keskittyvää henkilökuntaa, johto on myös mukana tuottamassa sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita. Hallintoon oli kohdennettu osa liikelaitosjohtajan ja yhden toimistosihteerin henkilöstökustannuksista sekä palveluohjaus kokonaisuutena. Hallinto on tarkoitus pitää mahdollisimman kevyenä ja organisaatio matalana. Hallinto on pu- rettu kokonaisuudessaan vastuualueiden budjetteihin TA2020, koska myös tilastoinnissa se pitää jakaa vastuualueille.

	TP /1000€	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
400						
560						
*	2-	0	0	0,0	0	0
*	9-	6-	0	100,0-	0	0
*	93-	108-	0	100,0-	0	0
*	7-	7-	0	100,0-	0	0
**	110-	122-	0	100,0-	0	0
***	110-	122-	0	100,0-	0	0
*	52-	52-	0	100,0-	0	0
****	163-	174-	0	100,0-	0	0

6.6.3.2 Vanhus- ja vammaispalvelut

Toiminta-ajatus

Vanhus- ja vammaispalveluiden tuottamalla palveluilla ylläpidetään ja edistetään asiakkaan terveyttä ja elämänlaatua tukemalla omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja kuntoutumista, sekä turvaamalla tarvittava hoito ja huolenpito. Tavoitteena vanhus- ja vammaispalveluissa ovat oikea-aikaiset ja riittävät palvelut suhteessa asiakkaan tarpeeseen. Painopisteenä toiminnassa ovat ennaltaehkäisevät tukipalvelut sekä kotiin tuotettavat palvelut.

Palvelujen myöntämistä ohjaavat sosiaalihuolto- ja terveydenhuoltolaki, laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta, laki iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista, vammaispalvelulaki sekä laki kehitysvammaisten erityishuollosta. Vanhus- ja vammaispalvelujen toimintakokonaisuuden muodostavat palveluohjaus, kotihoito ja kotihoidon tukipalvelut, omaishoidon tuki, liikkumista tukevat palvelut, työ- ja päivätoiminta, asumispalvelut sekä terveyskeskussairaala.

Palvelusuunnitelma

Vanhus- ja vammaispalveluiden palveluiden perustana on toimiva, monikanavainen palveluohjaus. Paperisten tiedotteiden ja oppaiden lisäksi tavoitteena on sähköisten palveluiden ja sisällön kehittäminen. Selkeän ja kattavan tiedottamisen lisäksi myös yhteydenoton palveluohjaukseen tulee olla helppoa ja vaivatonta. Palveluohjauksessa asiakkaalle ja omaiselle annetaan tietoa ja ohjausta vanhus- ja vammaispalveluiden omista palveluista sekä muista asiakkaan tarpeita vastaavista palveluista. Palveluohjauksen keskeisenä periaatteena on löytää asiakkaalle tukikeinoja varhaisessa vaiheessa ja näin ennaltaehkäistä toimintakyvyn heikkenemistä.

Kotiin annettavat palvelut tukevat asiakasta päivittäisissä toiminnoissa sekä ylläpitävät ja edistävät asiakkaan toimintakykyä ja mahdollisuutta elää ja asua omassa kodissa. Päivittäisissä toiminnoissa avustamisen ohella kotihoito vastaa asiakkaan pitkäaikaissairauksien seurannasta ja hoidosta sekä yhteistyössä muiden toimijoiden ja omaisten kanssa asiakkaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Kotiin annettavia palveluita toteutetaan asiakkaan tarpeiden mukaisesti tarvittaessa kaikkina vuorokauden aikoina. Kotiin annettavien palveluiden myöntämiseksi on rakennettu maakunnallista linjausta noudattavat kriteerit.

Omaishoidon tuki on vanhus- ja vammaispalveluissa rahallisen tuen lisäksi omaishoitajan palveluohjausta ja tukea omaishoitajuuteen ja mm. omaishoitajan vapaisiin liittyvissä asioissa. Liikkumista tukevat palvelut edistävät vanhus- ja vammaispalveluiden asiakkaiden mahdollisuutta jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamisessa. Liikkumista tukevat palvelut voivat olla julkisten liikennevälineiden käytön ohjausta ja ohjattua harjoittelua, saattajapalvelua tai ryhmäkuljetusta. Lisäksi voidaan korvata taksilla, invataksilla tai muulla ajoneuvolla tapahtuvien kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Vanhuspalveluiden päivätoiminta on kotihoidon tukipalvelutoimintaa, jonka tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn ja sosiaalisten kontaktien ylläpitäminen. Vammaispalveluissa järjestetään päivä-, työ- ja avotyötoimintaa erityishuoltona kehitysvammalain perusteella. Palvelua voidaan järjestää myös sosiaalihuoltolain mukaan. Työ- ja päivätoiminnan tavoitteena on mielekäs toiminta, joka tukee aikuisuutta ja aktiivista osallisuutta.

Ympärivuorokautiseen tehotettuun asumispalvelun päädytään tilanteissa, joissa asiakas tarvitsee jatkuvaa ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa, eikä hoitoa pystytä enää turvaamaan kotiin annettavilla ympärivuorokautisilla palveluilla ja/tai omaishoidolla. Ympärivuorokautisen tehostetun palveluasumisen myöntämiselle on rakennettu maakunnallista linjausta noudattavat kriteerit.

Terveyskeskussairaala tarjoaa ympärivuorokautista perussairaanhoidoa pääasiassa Muuramen kunnan aikuisväestölle. Vuodeosastolla toimitaan yhteistyössä omaisten, eri ammattiryhmien ja muiden hoitoyksiköiden kanssa. Hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa on perustana kuntouttava, omatoimisuutta ja toimintakykyä edistävä työote.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Asiakkaiden itsenäinen ja omatoiminen kotona asuminen oikea-aikaisilla ja riittävillä palveluilla</p> <p>Vuodeosaston keskimääräinen hoitoaika lyhyt</p>	<p>Kotiin annettavien palveluiden määrän kasvattaminen (tuki-palvelut, säännöllinen kotihoito, omaishoidon tuki, henkilökohtainen apu)</p> <p>Potilaat kotiutuvat mahdollisimman pian voinnin mukaisesti, vuorokausitavoite</p>	<p>Kuntouttavien arviointijaksojen kehittäminen ympärivuorokautisen kotona asumisen tukena.</p> <p>Kuntouttava työote, vuodeosaston ja kotiin annettavien palveluiden yhteistyön kehittäminen</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Vanhus- ja vammaispalveluiden resurssien tehokas hyödyntäminen.</p> <p>Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö</p>	<p>Sijaispooli järjestelmällä pystytään vastaamaan 92% lyhytaikaisista poissaoloista (1-3 vrk)</p> <p>Henkilökunnan vaihtuvuus pientä, työhyvinvointi ↑, sairauspoissaolot ↓</p>	<p>Vanhus- ja vammaispalveluiden yhteisen henkilöstöpoolin tehokas käyttö.</p> <p>Kehitetään esimiestyötä</p> <p>Koulutus</p> <p>Työnohjaus</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Omaishoidon tuella hoidettavat (vuoden aikana)					
yhteensä	44	50	55	60	65
joista yli 75-v	13	31	35	40	45
Säännöllisen kotihoidon asia- kasmäärä yhteensä	185	120	130	140	160
Palveluasumispaikkoja (31.12)					
ikäihmisten	70	75	75	80	85
joista yli 75 -v	70	75	75	80	85
vammaisten palveluasuminen	7	8	7	8	8
kehitysvammaisten palveluasumi- minen	11	15	18	19	20
Osasto hoitopäivät	5632	6205	6205	6205	6205
täyttöaste %	85,7 %	94,4 %	94,4 %	94,4 %	94,4 %

TALOUSARVION PERUSTELUT

Vanhuspalveluiden osalta tulevaisuuden haasteita ovat vanhusväestön lukumäärällinen kasvu ja ikääntyvän väestönosan kasvaessa myös dementoivien sairauksien esiintyvyyden kasvu. Muuramessa yli 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa ennusteiden mukaan seuraavan kymmenen vuoden aikana 78,2 prosenttia ja tämä tuottaa painetta kehittää ennaltaehkäiseviä palveluita, sekä kotiin annettavia palveluita omaishoidon ohella.

Kotihoidon toimintaa on kehitetty vastaamaan enemmän tämän päivän kotihoidon asiakkaan tarpeita. Kotihoitoa toteutetaan jatkossa ympärivuorokautisesti ja tämän vuoksi henkilöstöä vahvistetaan yhdellä kokoaikaisella hoitajan vakanssilla. Kotiin tuotettavien palveluiden sisällön kehittäminen on avaintekijä kotihoidon vaikuttavuudessa. Kotihoidon ennakoiva ja arvioiva toiminta mahdollistaa kotikuntoutuksen hyödyntämisen asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämisessä sekä ennaltaehkäisee sairaalahoitoa ja tehostetun ympärivuorokautisen hoivan tarvetta. Riittävän henkilöstömitoituksen lisäksi laadukkaan ja vaikuttavan palvelun takaa osaamisen kehittäminen, työnjaon optimaalinen toteutuminen sekä hyvä lähijohtaminen.

Ennaltaehkäisevän toiminnan ja kotihoidon painottamisen myötä vanhuspalveluiden ympärivuorokautisen tehostetun palveluasumisen paikkamäärä pidetään vuoden 2019 tasolla. Tämän vuoden osakilpailutuksella voi olla kuitenkin vaikutuksensa hoivakustannuksiin. Vanhuspalveluiden perhehoito on intervallipaikkojen ohella otettu vuoden 2019 aikana tehokkaammin käyttöön omaishoidon ja kotihoidon tukena. Tämän vuoksi perhehoidon kustannukset tulevat nousemaan vuonna 2020.

Vammaispalveluissa talousarviossa on nostotarvetta useammalla osa-alueella. Kehitysvammaisten asumispalveluiden kustannuksissa on tapahtunut nousua ja talousarvioon on tämän osalta eniten nostopainetta. Ympärivuorokautiseen asumispalvelun kustannuspaikalle on varattava aiempaa enemmän määrärahaa, koska viime syksynä ja tänä keväänä asumispalveluiden piiriin on tullut uusia kehitysvammaisia ja tulevaisuuden näkymissäkin kehitysvammaisten asumispalveluihin on kasvava tarve.

Vammaispalveluissa henkilökohtainen avustaja-toiminta on tilanteessa, jossa suoraa työvoimaa on hankala rekrytoida, näin ollen henkilökohtaisten avustajien kustannuspaikalle on nostopainetta niin ostopalvelutoimintana kuin vammaisille annettavan avustuksen myötä. Lisäksi päivä- ja työtoiminnan asiakasmäärät ovat kasvaneet ja toisaalta ostopalveluiden kustannuksiin on tullut nousua. Vammaispalveluiden omaishoidontuen määrärahoissa on ensi vuodelle nostotarvetta asiakasmäärien kasvun vuoksi.

Kokonaisuutena vanhus- ja vammaispalveluiden 2020 talousarvioon on 6,3 prosentin nostopaine, joka muodostuu käytännössä vammaispalveluiden alla olevasta kehitysvammaisten asumispalveluiden kasvaneista kustannuksista.

	TP /1000€	2018	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
400							
550							
*							
*							
*							
**							
*							
*							
*							
*							
**							
***							
*							
****							

6.6.3.3 Perhe- ja sosiaalikeskus

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja perhekeskuksen palveluilla:

- edistetään ja turvataan lasten ja nuorten hyvinvointia
- tuetaan vanhempia kasvatustehtävässään
- tuetaan asukkaiden arjessa selviytymistä ja toimintakykyä
- heikoimmassa asemassa oleville järjestetään heidän tarvitsema hoito ja huolenpito
- pitkäaikaistyöttömiä aktivoidaan ja tuetaan heidän työllistymistä, aktivoinnin painopiste on nuoret ja lapsiperhevanhemmat

Sosiaali- ja perhekeskus järjestää lapsi- ja oppilaspalvelut, perhe- ja aikuissosiaalityön sekä aktivoinnin ja työllistämisen palvelut. Palvelut ovat lakisääteisiä. Työkäytännöissä yhdistetään sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakaslähtöinen monialainen yhteistyö, tuen varhainen tunnistaminen, joustavat ja oikea-aikaiset palvelut sekä verkostoituva työote.

Palvelusuunnitelma

Sosiaali- ja perhekeskuksen tavoitteena on kehittää sosiaali- ja terveyspalvelujen toiminnallista integraatiota lasten, perheiden ja aikuisten palveluissa. Lisätään sähköisiä asiointipalveluja mm. sähköistä ajanvarausta ja asiakaspalauteen keräämistä. Toiminnan kehittämiseen vaikuttaa käynnistyvä Keski-Suomen kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen liittyvän yhteistyön sisältö.

Lapsi- ja oppilaspalvelut sekä perhe- ja aikuissosiaalityö

Perhekeskustoiminnan sisältöjen kehittämistä jatketaan yhteistyössä lapsiperhepalveluiden, järjestöjen, seurakunnan ja perheiden kanssa, painopisteenä vanhemmuuden tuki. Vahvistetaan asiakkaiden osallisuutta palvelun kehittämisessä mm. vertaisryhmätoiminnan ja asiakasraatitoiminnan avulla. Sosiaalityöntekijät vastaavat erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja aikuisten sosiaalityöstä. Lastenhuoltolain uudistuminen 1.12.2019 alkaen lisää lastenvalvojan työskentelyä lasten kanssa sekä päätösvaltaa lasten huoltoon ja tapaamiseen liittyvissä asioissa. Lastensuojelun sosiaalityössä otetaan käyttöön systemisen lastensuojelun työtapaa. Perheneuvolapalvelut ostetaan Jyväskylän kaupungilta. Perheneuvolan ja muiden perheiden palveluiden jalkautumista perhekeskukseen selvitetään.

Mielenterveys- ja päihdepalveluina järjestetään asumisen tukea, palveluasumista ja työtoimintaa. Palvelut tuotetaan yhteistyössä terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon, Sovatek -säätiön ja lähiseudun palveluntuottajien kanssa. Aikuisten osa-aikainen psykologitoiminta jatkuu. Mielenterveyspalvelujen osittainen siirtyminen perustasolle kuntaan uudistaa mielen-terveyspalveluiden organisointia ja palvelun sisältöä. Psykiatrian poliklinikan toiminta keskityy Jyväskylään ja osa henkilöstöstä siirtyy liikelaitoksen palvelukseen. Mahdolliset henkilöstömuutokset eivät sisälly sosiaali- ja perhekeskuksen talousarvioesitykseen.

Aktivointi ja työllistäminen

Aktivointi ja työllistämispalveluiden painopiste ovat lapsiperhevanhemmat ja nuoret; toisen asteen opintojen keskeyttäneet tai ilman toisen asteen koulutusta olevat nuoret. Työllistämistä edistetään palkkatuella, kuntouttavan työtoiminnan ja TE-palveluiden kanssa tehtävän yhteistyön avulla. Nuorten matalankynnyksen ryhmämuotoinen toiminta vakiintuu ja yhteistyössä lapsiperhepalveluiden kanssa käynnistetään Suunta-ryhmätoiminta vahvistamaan nuorten vanhempien voimavaroja työuraa kohti.

Muuramen työpaja on toiminnallinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö. Työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistetaan arjenhallintataitoja. Valmentamisen menetelminä ovat työ, yksilö- ja ryhmävalmennus. Etsivä nuorisotyö siirtyy hallinnollisesti nuorisotyön alaisuuteen, mutta toiminta ja talous ovat vielä Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen talousarviossa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Perhekeskustoiminnan sisältöjen kehittäminen</p> <p>Vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistäminen</p>	<p>Perhekeskuksen asiakasmäärä ja järjestetyt tilaisuudet</p> <p>Työmarkkinatukea yli 300 pvä saaneet < 20 % työttömistä työnhakijoista</p>	<p>Kunnan lapsi- ja perhepalveluiden, 3. sektorin toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden tiivis ja oikea-aikainen yhteistyö</p> <p>Tiivis yhteistyö kunnan työllistämispalveluiden, työpajan, terveydenhuollon ja TE-palveluiden välillä</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa</p> <p>Tehokkaat aktivoinnin ja työllistämisen palvelut</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalipalveluista on 2/3 ennaltaehkäisevää (SHL) ja 1/3 lastensuojelun palvelua (LSL)</p> <p>Aktivoinnin piirissä > 25 % työttömistä työnhakijoista</p>	

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Lapsi- ja oppilaspalvelut					
Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten toteutumis- % suhteessa 4kk:n, 18kk:n ja 4v:n määrään	95 %	90 %	95 %	95 %	95 %
Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten toteutumis- % suhteessa oppilasmäärään/lukuvuosi	95 %	90 %	95 %	95 %	95 %
Psykologityö					
- asiakkaiden määrä	331	320	320	320	320
Kuraattorityö					
- asiakkaiden määrä	329	350	350	350	350
Perhe- ja aikuissoseaalityö					
Perhetyö - perheiden määrä	87	100	100	100	100
Lapsiperheiden kotipalvelu					
- perheiden määrä	33	60	50	50	50
Lastensuojeluilmoitukset LSL ja Yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi SHL	292	270	270	270	270
Sijoitetut lapset yhteensä	22	21	24	25	25
- joista huostaan otettuja	7	9	9	10	10
- avohuollon sijoituksia	15	13	15	15	15
Harkinnanvaraista toimeentulotukea saavat kotitaloudet	71	60	60	60	60
Mielenterveyspalvelut	31	30	30	31	31
- tuettu ja palveluasuminen	10	21	21	22	22
- työtoiminta		9	9	9	9
Päihdehuolto					
- katkaisuhuolto ja laitospääntoutus	8	30	25	25	25
- asumispalvelut	2	8	4	4	4
Aktivointi ja työllistäminen					
Työmarkkinatukea saaneet henkilöt					
- henkilöt / kk	95	90	85	85	85
- tmt 300 pv saaneet	61	55	55	55	55
- tmt 1000 pv saaneet	34	35	30	30	30
Kuntouttava työtoiminta					
- henkilöt	71	95	90	90	85
Kuntalisä henkilöt	23	35	35	35	35
Palkkatukityöllistetyt hallintokunnissa henkilöt	58	55	55	55	55
Työpajajakson henkilöt	77	77	78	78	78
Työpajajakson jälkeen aktiivitoimintaan siirtyneet	21	25	25	25	25
Etsivän nuorisotyön asiakkaat	72	140	140	140	140

TALOUSARVION PERUSTELUT

Perhekeskustoiminnan vakiintuminen näkyy talousarviossa koko vuoden toimintamenoina. Talousarviossa on varauduttu lasten sijaishuollon ostopalveluiden kasvuun jo toteutuneiden sijoitus- ja huostaanottopäätösten osalta. Lastensuojelun erityis- ja vaativan tason palvelut ovat ostopalveluita, niiden tarve vaihtelee ennakoimattomasti ja kulut ovat pääsääntöisesti suuria. Päihde- ja mielenterveyspalveluiden tuki- ja asumispalvelujen asiakasmäärä ja palvelutarve on kasvanut.

Kunnan työllistymisohjelma määrittelee tavoitteeksi parantaa työttömien toimintakykyä ja toimintaedellytyksiä, saada pitkäaikaistyöttömiä työllistymään yrityksiin, kunnan eri hallintokuntiin ja yhteisöihin ja saada siten työmarkkinamenot alenemaan. Työpajan yksilö- ja ryhmävalmennus edistää pajalla olevien henkilökohtaisen työ- ja koulutuspolkujen syntymistä.

Aluehallintoviraston hankerahoituksella on palkattu Muuramen ja Uuraisten kuntien yksilövalmentaja, työvalmentaja työpajan Kirppari-kahvioon sekä kaksi etsivää nuorisotyöntekijää. Talousarvion on laadittu oletuksella, että hankerahoitukset jatkuvat vuonna 2020.

		TP	TA19	TA20	Muutos-%	TS2021	TS2022
		/1000€	+muutos		2019-20		
		2018					
400	HYVINVOINTI LIIKELAITOS						
540	PERHE- JA SOSIAALIKESKUS						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot/Liikevaiht	184	150	166	10,8	166	166
*	Muut tulot	243	322	332	3,2	4.574	4.574
*	Tuet ja avustukset ku	3.797	3.929	4.242	8,0	0	0
**	Toimintatulot yhteensä	4.224	4.401	4.741	7,7	4.741	4.741
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, t	107-	106-	94-	11,9-	93-	93-
*	Palvelujen ostot	2.202-	1.852-	2.034-	9,8	2.089-	2.140-
*	Henkilöstömenot	1.779-	1.969-	2.048-	4,0	2.098-	2.148-
*	Muut menot	669-	779-	721-	7,5-	718-	718-
**	Toimintamenot yhteensä	4.756-	4.707-	4.897-	4,0	4.998-	5.099-
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	532-	306-	156-	49,0-	258-	359-
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset	4-	3-	5-	71,1	0	0
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	536-	309-	161-	47,9-	258-	359-

6.6.3.4 Avosairaanhoidon palvelut

Toiminta-ajatus

Avosairaanhoidossa tuotetaan perusterveydenhuollon sairaanhoitoa (Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 24§) ja kuntoutusta (Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 29§) muuramelaisille ja muille tänne valinnan tehneille. Tavoitteena ovat laadukkaat palvelut, joihin on helppo päästä. Työssä keskeisinä elementteinä ovat ennaltaehkäisevä näkökulma, varhainen tunnistaminen ja asiakkaan omien voimavarojen tukeminen.

Palvelusuunnitelma

Avosairaanhoidon palvelut tuotetaan aluevastuisella omahoitaja – omalääkäri työparimallilla asiakkaan omat toiveet resurssien sallimissa rajoissa huomioiden. Lääkärinvirkoja on seitsemän, josta avosairaanhoidon osuus on 5,5. Hoitajien toimia on avosairaanhoidossa 11,5. Kuntoutuksessa työskentelee kolme fysioterapeuttia, puhe- ja toimintaterapeutti. Avosairaanhoidon muuhun henkilökuntaan kuluvat sihteeri, 1,5 tekstinkäsittelijää ja osa-aikainen apuvälineitä huoltava ammattimies.

Sairaanhoitajan, lääkärin ja terapeuttien vastaanottotyötä tuetaan laboratorio-, röntgen – ja muilla erikoistutkimuksilla. Erikoistutkimuksien valikoima on riittävän kattava ja palveluja ostetaan myös ulkoisilta palveluntuottajilta. Erikoislääkärin lähipalveluna ovat kardiologin, diabeteslääkärin, ortopedin ja geriatriin vastaanotot. Myös radiologi käy paikan päällä tekemässä ultraäänitutkimuksia. Päihdehoitaja, masennushoitaja ja ravitsemusterapeutti täydentävät palveluvalikkoa.

Palveluja tuotetaan arkisin maanantaista perjantaihin klo 8.00–20.00 ympäri vuoden ilman sulkujaksoja, päivystysasiat hoidetaan heti ja kiireelliset asiat samana päivänä. Hoitotarvikejakelu on avoinna maanantaisin klo 8–12 ja torstaisin klo 12-17. Apuvälinepalvelu on auki maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin tunnin ajan.

Puhelinneuvonnan ja vastaanottokäyntien lisäksi palveluja tuotetaan moniammatillisia työryhmiä hyödyntäen. Fysioterapeutin suoravastaanotto mahdollistaa sairaanhoidon ja kuntoutuksen aloittamisen samalla käynnillä akuuteissa TULES -vaivoissa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>1) diabeetikoiden hoitotasapaino paranee</p> <p>2) Eteisvärinäpotilaiden aivohalvauksen estohoidossa siirrytään lääkkeisiin, jotka eivät vaadi laboratoriomonitorointia</p> <p>3) Parannetaan verenpainepotilaiden hoidon laatua</p>	<p>Aikuistyyppin diabeetikoilla hyvässä hoitotasapainossa olevien (HBA1C alle 53) osuus pysyy samana tai kasvaa (nyt 74%)</p> <p>1-tyyppin diabeetikoista huonossa tasapainossa (HBA1C yli 75) olevien osuus pysyy entisellä tasollaan (21%) tai paranee</p> <p>Uusien antikoagulaatiohoitojen määrä nousee 10% (nyt 192 potilasta, n.60% potilaista) ja varfariinihoitojen määrä vähenee saman verran</p> <p>Kotimittausten keskiarvotaso 135/80 tai alle</p>	<p>Uuden mittausteknologian hyödyntäminen, henkilöstön koulutus</p> <p>Uusille potilaille aloitetaan nykykainainen lääke, poimitaan vuosikontrolla potilaat, joilla vanha varfariinihoito toimii huonosti (TTR% alle 80%) ja vaihdetaan lääkitys</p> <p>Aloitetaan rakenteinen kotimittausten kirjaaminen tietojärjestelmään</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>1) Hoitoon pääsy</p> <p>2) Hoidon laatu</p> <p>- asiakastyytyväisyys</p> <p>- henkilökunnan työhyvinvointi</p>	<p>Ns. T3 aika (=kolmas vapaa aika) hoitajalle enintään 7 vrk, lääkärille enintään 14 vrk ja terapeuteille enintään 30 vrk</p> <p>NPS luku yli 70</p> <p>Oma koettu työhyvinvointi on 7,5 tai parempi asteikolla (1-10)</p>	<p>Järjestetään koulutusta hoidon tarpeen arvioinnista</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
Vastaanottokäynnit					
- lääkäreillä	14351	14100	14100	14100	14100
- hoitajilla	6741	6500	6500	6500	6500
- terapeuteilla	1840	2700	2000	2000	2000
Puhelinkontaktit					
- lääkäreillä	6519	5600	5600	5600	5600
- hoitajilla	2740	2850	2850	2850	2850
Puhelinpalveluun vastaamis %	100 %	yli 90 %	yli 90 %	yli 90 %	yli 90 %
Asiakkuus (=peittävyys)					
-lääkärit	n. 70 %	yli 65 %	yli 65 %	yli 65 %	yli 65 %
- hoitajat	n. 30 %	yli 45 %	yli 45 %	yli 45 %	yli 65 %

TALOUSARVION PERUSTELUT

Avosairaanhoidon henkilöstömäärään ei tehdä muutoksia. Avoinna oleva osa-aikaisen lääkärinviran vakinainen täyttö toteutetaan, aiemmin nämä palkkarahat oli varattu lääkäreiden sijaisiin. Lääkärityön lisäystä tarvitaan, koska kunnan asukasluku on noussut ja valinnan kautta asiakkaiksi hakeutuvien määrä on tasaisessa kasvussa. Lääkärityön lisäämistä kaivataan myös kouluterveydenhuollossa ja vanhuspalveluissa.

Hallituksen kaavailema hoitoon pääsy lääkärille 7 vuorokauden aikana yhteydenotosta vaatii riittävän lääkäriresurssin lisäksi hoitohenkilökunnan kouluttamista hoidon tarpeen arvioinnissa ja avosairaanhoidon koko toimintamallin tarkastelua. Omalääkärisopimus jää pois kunnallisesta virkaehtosopimuksesta ja tilalle on sovittava uusi palkkausjärjestelmä, vaikka omalääkäritoimintamalli jatkuisikin.

Avosairaanhoidon tutkimusvalikoimaan ja erikoislääkäreiden konsultaatiopalveluihin ei ole tulossa muutoksia. Paksusuolisyövän seulonnan pilottiohjelma jatkuu vielä vuoden 2020.

Talousarvion ainoa merkittävä kustannusnousu on lääkekulujen kasvu (+110 000e). Aikaisempina toimintavuosina lääkekulut ovat olleet lähes 25%:a arvioitua suuremmat. Uutena lääkekulueränä on Hepatiitti-C potilaiden hoito, jota on aloitettu toteuttamaan asetuksen mukaisesti myös perusterveydenhuollossa.

Toiminnan keskeisiä vaikuttavuus- ja tuotantotavoitteita ei ole muutettu edellisvuodesta, lisäksi vaikuttavuustavoitteisiin on otettu verenpainetaudin hoidon tehostaminen.

		TP	TA19	TA20	Muutos-%	TS2021	TS2022
		/1000€	+muutos		2019-20		
		2018					
400	HYVINVOINTI LIIKELAITOS						
570	AVOSAIRAANHOITO						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot/Liikevaiht	407	352	424	20,4	404	384
*	Muut tulot	11	0	0	0,0	2.819	2.819
*	Tuet ja avustukset ku	2.645	2.730	2.819	3,2	0	0
**	Toimintatulot yhteensä	3.063	3.082	3.243	5,2	3.223	3.203
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, t	516-	453-	545-	20,3	545-	545-
*	Palvelujen ostot	688-	741-	764-	3,1	775-	786-
*	Henkilöstömenot	1.378-	1.470-	1.561-	6,2	1.571-	1.581-
*	Muut menot	223-	318-	362-	13,7	362-	362-
**	Toimintamenot yhteensä	2.805-	2.983-	3.232-	8,3	3.253-	3.274-
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	257	99	11	89,3-	30-	71-
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset	0	2-	11-	537,7	0	0
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	257	98	0	100,0-	30-	71-

6.6.3.5 Suun terveydenhuollon palvelut

Toiminta-ajatus

Kunnan on järjestettävä asukkailleen suun terveydenhuollon palvelut (Terveydenhuoltolaki 26 §). Palveluihin sisältyvät väestön suun terveyden edistäminen ja seuranta, terveysneuvonta ja terveystarkastukset, suun sairauksien tutkimus ja ehkäisy sekä hoito, potilaan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä potilaan hoito ja tarvittaessa jatkok tutkimuksiin ohjaaminen. Muuramen suun terveydenhuollon tavoitteena on tarjota laadukasta ja vaikuttavaa hoitoa koko väestön tarpeisiin.

Palvelusuunnitelma

Perushammashoidon palveluita tarjotaan Muuramessa arkisin klo 8.00–16.00 ympäri vuoden ilman sulku-aikoja. Alle 18-vuotiaat hoidetaan kouluterveydenhuollon tiloissa ja aikuispotilaat terveyskeskuksessa. Lasten ja nuorten oikomishoito järjestetään kouluhoitolassa. Oikomishoidon erikoishammaslääkäri käy kouluhoitolassa kerran viikossa. Tämän lisäksi erikoishammaslääkäripalveluita ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta Jyväskylästä. Arkipyhä- ja viikonloppupäivystys toteutetaan maakunnallisena yhteistyönä Kyllön terveysasemalla. Suun sairaudet ovat pääsääntöisesti hampaiden pinnoille kertyneen plakin aiheuttamia biofilmissairauksia. Myös happamien juomien ja ruokien aiheuttama hampaiden eroosio on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Näitä suun yleisimpiä sairauksia hallitaan terveellisillä elintavoilla ja tehokkaalla omahoidolla. Muuramen suun terveydenhuollon tärkein palvelutuote on opastaa kuntalaisia terveellisen ruokavalion ja päivittäisen hampaiden puhdistuksen toteutuksessa.

Tulevana vuonna kiinnitetään erityistä huomiota ikäihmisten suun terveyden edistämiseen. Ikäihmisten suun terveystarkastuksia lisätään. Kotihoidon ja palveluasumisen yksikköjen uusille asiakkaille tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa suun hoito on huomioitu. Tavoitteen saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä vanhus- ja vammaispalveluiden kanssa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>1. Omahoidon tason parantaminen</p> <p>2. Säännöllinen palvelujen käyttö</p>	<p>Mitataan neliportaisella asteikolla hoitojakson aikana (Plak 0,1,2,3). Tavoite: Plak 0 ja 1 > 75% potilasta. Plak 2 ja 3 < 25% potilaista.</p> <p>Kuntalaisilla on suun terveystarkastus ja omahoidon suunnitelma. Tavoite: Hoidon peittävyys >75% kolmen vuoden ajanjaksolla mitattuna.</p>	<p>Hoitokäynneillä kiinnitetään erityistä huomiota suun puhautteen ja opastetaan omahoidossa.</p> <p>Kehitetään pitkän tähtäimen hoitosuunnitelmia ja toimivaa kutsujärjestelmää.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>1. Hoitoon pääsy</p> <p>2. Asiakastytyväisyys</p>	<p>Tavoite: Hammaslääkärille ja suuhygienistille pääsee kiireettömään hoitoon 30 vuorokauden kuluessa.</p> <p>Tietoa kerätään Roidu-laitteella ja sitä mitataan NPS-lukuna. Jos NPS on yli 50, on asiakaskokemus erinomainen. Tavoite: NPS > 70.</p>	<p>Tehostetaan palveluketjuja.</p> <p>Hoitoon pääsy ja asiakaskokemus pidetään hyvällä tasolla.</p>

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TA 20	2021
Käynnit				
- hammaslääkärillä	10851	9500	9000	9000
- suuhygienistillä	2641	2500	3000	3000
- hammashoitajalla	1327	1500	1500	1500
Omahoidon taso hyvä %	80	>75	>75	>75
Hoitoon pääsy (vrk)				
- hammaslääkäri	28	30	< 30	< 30
- suuhygienisti	31	30	< 30	< 30
Asiakastytyväisyys, NPS	85	>70	>70	>70

TALOUSARVION PERUSTELUT

Suun terveydenhuollon toimintaan ja erikoishoidon ostopalveluihin ei ole tulossa muutoksia vuodelle 2020. Hoitohenkilökunnan käyntejä pyritään lisäämään ja työnjakoa kehittämään muuttamalla henkilöstörakennetta. Hammaslääkäriresurssia vähennetään ja suuhygienistien kapasiteettia lisätään. Muutos on mahdollista eläkkeelle jääntien takia. Henkilöstömenot tulevat laskemaan noin 5 % ja asiakasmaksutulot noin 10 %. Muutoksesta huolimatta hoitoon pääsy pyritään pitämään hyvällä tasolla.

Palvelujen vaikuttavuustavoitteeksi on valittu potilaan omahoidon tason parantaminen ja säännöllinen palvelujen käyttö kaikissa väestöryhmissä. Kaikilla muuramelaisilla on mahdollisuus osallistua säännöllisiin suun terveystarkastuksiin kutsujärjestelmän kautta. Kutsujärjestelmän tarkoituksena on ennaltaehkäistä monesti hyvin oireettomasti eteneviä suun sairauksia, motivoida kuntalaisia hyvään ja säännölliseen omahoitoon ja vähentää laajoista hoidoista aiheutuvia kustannuksia.

		TP	TA19	TA20	Muutos-%	TS2021	TS2022
		/1000€	+muutos		2019-20		
		2018					
400	HYVINVOINTI LIIKELAITOS						
580	SUUN TERVEYDENHUOLTO						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot/Liikevaih	379	366	337	7,9-	337	337
*	Muut tulot	7	0	0	0,0	785	785
*	Tuet ja avustukset ku	777	802	785	2,1-	0	0
**	Toimintatulot yhteensä	1.162	1.167	1.122	3,9-	1.122	1.122
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, t	106-	99-	99-	0,1	99-	99-
*	Palvelujen ostot	190-	191-	160-	16,1-	161-	161-
*	Henkilöstömenot	832-	827-	772-	6,6-	782-	792-
*	Muut menot	65-	77-	87-	13,0	87-	87-
**	Toimintamenot yhteensä	1.193-	1.194-	1.118-	6,3-	1.129-	1.139-
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	31-	26-	4	113,6-	7-	17-
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset	12-	12-	4-	69,6-	0	0
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	43-	38-	0	100,0-	7-	17-

6.6.3.6 Erikoissairaanhoito

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta hankkii muut erikoissairaanhoidon palvelut kuin omassa yksikössä toteutetut lähipalvelut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä. Sairaanhoitopiiri tuottaa palvelut itse tai hankkii ne ostopalveluna.

Talousarvion perustelut

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin talousarvion laatimisen tekee erittäin haastavaksi uuden sairaalan valmistuminen. Vuoden 2020 taloutta rasittaa kiinteistökulut sekä uudesta että vanhasta rakennuksesta. Sopimusohjausneuvotteluissa on puhuttu jopa +10%:n kustannusnousupaineesta. Samaan aikaan kunnat ovat vaatineet uuden sairaalan rakentamispäätös vaiheessa luvattua 10%:n tehokkuuden kasvun toteutumista ja tätä valvomaan on perustettu työryhmä. Tehokkuuden kasvu tavoitetta haastaa tieto, ettei uutta tietojenkäsittelyjärjestelmää tulla saamaan uuden sairaalan toiminnan alkuvaiheeseen.

Viime vuosina erikoissairaanhoidon talousarvio on systemaattisesti ylittynyt ja aiheuttanut huomattavan alijäämäkertymän liikelaitokselle. Vuoden 2019 alusta toteutettu raamibudjetointi helpottaa talousarviosuunnittelua. Alkuvuoden 2019 todellinen palvelujen käyttö erikoissairaanhoidossa on kuitenkin ollut n. 7% kiinteään laskutusta enemmän, mikä nostaa seuraavan vuoden kustannuksia. Tämäkin huomioiden kustannusnousupaine vuodelle 2020 on ilmeinen ja talousarvio on laadittu 8%:n kustannusnousun ajatuksella kuluvan vuoden talousarvioon nähden.

	TP /1000€	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
400 HYVINVOINTI LIIKELAITOS						
590 ERIKOISSAIRAANHOITO						
Tulosbudjetti						
Toimintatulot						
* Muut tulot	0	0	0	0,0	11.183	11.183
* Tuet ja avustukset ku	9.220	9.518	11.183	17,5	0	0
** Toimintatulot yhteensä	9.220	9.518	11.183	17,5	11.183	11.183
Toimintamenot						
Materiaalit ja palvelut						
* Aineet, tarvikkeet, t	0	0	0	0,0	0	0
* Palvelujen ostot	10.317-	9.769-	10.232-	4,7	10.784-	11.367-
* Henkilöstömenot	21-	23-	26-	14,0	27-	29-
* Muut menot	6-	0	0	0,0	0	0
** Toimintamenot yhteensä	10.344-	9.792-	10.258-	4,8	10.811-	11.395-
Rahoitustulot ja -menot						
*** VUOSIKATE	1.123-	274-	925	438,1-	372	212-
Poistot ja arvonalentumiset						
**** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	1.123-	274-	925	438,1-	372	212-

MUURAMEN HYVINTOINTI -LIIKELAITOS

TULOSLASKELMA

	TP /1000€ 2018	TA19 +muutos	TA20	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
* LIIKEVAIHTO	2.137	1.975	1.940	1,7-	1.920	1.900
* Liiketoiminnan muut tuo	1.027	1.041	1.002	3,7-	27.748	27.748
* Tuet ja avustukset kunn	22.921	23.679	26.739	12,9	0	0
Materiaalit ja palvelut						
Aineet tarvikkeet ja tavarat						
* Ostot tilikauden ai	855-	765-	855-	11,7	858-	862-
* Palvelujen ostot	17.830-	17.348-	18.504-	6,7	19.306-	20.141-
Henkilöstökulut						
* Palkat ja palkkiot	5.013-	5.076-	5.182-	2,1	6.621-	6.768-
Henkilösivukulut						
* Eläkekulut	1.162-	1.131-	1.091-	3,5-	0	0
* Muut henkilösivukulut	222-	193-	204-	5,7	0	0
Poistot ja arvonalentumiset						
* Suunnitelman muk. poi	68-	69-	22-	68,0-	0	0
* Liiketoiminnan muut kul	2.556-	3.037-	3.058-	0,7	3.122-	3.190-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄM	1.621-	925-	764	182,6-	239-	1.313-
Rahoitustuotot ja -kulut						
* Korvaus peruspääomast	3-	3-	3-	0,0	3-	3-
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄM	1.624-	928-	761	182,0-	242-	1.316-
Satunnaiset tuotot ja -kulut						
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR	1.624-	928-	761	182,0-	242-	1.316-
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄ	1.624-	928-	761	182,0-	242-	1.316-

6.6.4 Liikelaitoksen investoinnit

Liikelaitos ei ole kolmen ensimmäisen toimintavuotensa aikana tehnyt merkittäviä investointeja, koska ajatuksena oli SOTE:n toteutuminen ja hankintojen siirtyminen vastikkeetta maakuntaan. Nyt SOTE:n viivästyessä joudutaan etenemään hankinnoissa.

Liikelaitoksen tehokas toiminta edellyttää sähköisten palveluiden palauttamista takaisin tasolle, jossa olimme aiemmin edellisen organisaation aikana. Sähköinen ajanvaraus vähentää puhelinruuhkaa ja on nykyaikainen tapa niissä tilanteissa, joissa ei tarvita hoidon tarpeen arviota (neuvola, kouluterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, sairaanhoitajan vastaanotto avosairaanhoidossa). Sähköisen ajanvarauksen lisäksi tarvitsemme mm. kuulovammaisten kaipaaman suojatun sähköisen yhteydenottotavan. Sähköiseen ajanvaraukseen voidaan yhdistää tarvittavien etukäteistietojen sähköinen lähetys (kyselyt, kotimittauksen tulokset). Näiden sähköisten palvelujen aloituskustannukset n. 50 000 euroa.

Osasto vanhaa potilashälytysjärjestelmää ei pystytä enää korjaamaan, joten edessä on uuden hankinta. Liikelaitoksen henkilökunnalla ei ole käytössä asianmukaista henkilöturvajärjestelmää, jonka hankinnan tärkeyteen on kiinnitetty huomiota aluehallintoviranomaisen tarkastuksessa. Lähiseudun terveydenhuollon toimijat lähes poikkeuksetta ovat päivittäneet työntekijöiden hälytysjärjestelmät viime vuosina. Kustannusarvio näiden hälytysjärjestelmien hankinnalle on 80 000 euroa, joka tarvittaessa voidaan jakaa kahdelle vuodelle (esim. ensin terveysaseman väki ja seuraavana vuonna perhe- ja sosiaalipalvelut ja kouluterveydenhuolto). Investoinnista aiheutuu noin 5 000 euron vuosittaiset ylläpitomenot.

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950						
1025						
8650						
479						
1005	0	0	40-	0,0	0	0
*	0	0	40-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuksien myynti						
	0	0	40-	0,0	0	0

6.7 Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta

Budjettirahoitteinen

Elinkeinoelämän kehittämisen painopisteenä on luoda mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle ja edesauttaa olemassa olevan yritystoiminnan kasvua. Viimevuosien voimakkaalla maanhankinnalla tulee varmistaa riittävä tonttivaranto. Markkinoinnissa hyödynnetään Muuramen erinomaista mainetta yrittäjäystävällisenä kunta. Viestintää toteutetaan monipuolisesti ja uusia markkinointikanavia kartoitetaan aktiivisesti.

Uutena yritysten kasvualueena avataan Sillanniityn alue valtatie varrella sekä laajennetaan Kuusanmäentien varren teollisuusaluetta.

Kaavoituksen tärkeimmät hankkeet ovat taajaman osayleiskaavan eteläosan laatiminen ja Kinkomaan asuntoalueiden laajennukset, sillä kaavavaranto Kinkomaalla on vähäinen. Lisäksi vireillä on Vitapoliksen päärakennusta koskeva kaavamuutos sekä pieniä kaavamuutoshankkeita, kuten Peltolantien, Punasillan ja Eerolan asemakaavat. Keskustan kehittämissuunnitelman toteuttamista jatketaan.

Uusia pientalotontteja tulee marraskuussa 2019 hakuun yhteensä 19 kpl. Hautalahden alueelta tulee tarjontaan 9 kpl ja Kinkomaalta Peltolammen alueelta 10 kpl. Vapaana olevia tontteja on tällä hetkellä 17 kpl. Isolahden kylällä on kunnalla tarjolla isoja tontteja ja koulun takaa olevien pientalotonttien markkinointia tehostetaan.

Mittaustoimen tehtävät ovat suhteessa kaikkeen teknisen toimen suunnitteluun, tonttitarjontaan (lohkomisesta, kauppakirjat) ja rakentamiseen (rakennusvalvonta, kadut ja vesihuolto). Kalustoa uusitaan vaihteittain. Vuonna 2019 valmistui numeerinen pohjakartta koko kunnan alueelta.

Rakennusvalvonnan sähköistä palvelua kehitetään edelleen. Valmistaudutaan siirtymään sähköiseen asiointipalveluun ja arkistointiin. Vertaillaan ohjelmistoja ja tutustutaan eri vaihtoehtoihin.

Liikenneväylät. Joka vuosi laajenevat asuntoalueet lisäävät kunnossapito- ja hoitokustannuksia. Uusien katujen rakentamiskustannukset uusia tontteja varten ovat investoinnin puolella. Katuvaloihin ja asfaltoitaviin katuihin varattu määräraha kohdennetaan tarkemmin lautakunnassa vuoden alussa. Tärkeä uudiskohde uusien pientalotonttien lisäksi on Sillanniityn yhteyksien ja liikenneympyrän rakentaminen. Sanantien kevytliikenneväylä päästään viimein valituksen jälkeen rakentamaan. Peltolantien rakentaminen kevytliikenneväylälineen siirtyä vuodelle 2021. Kinkovuorentien kevyenliikenteen väylän suunnittelu on käynnistetty ELYn toimesta, Muuramen osuus suunnittelukustannuksista on 25 %.

Vesihuollossa on aloittanut uusi vesihuoltopäällikkö, jonka tehtävä on vastata vesi- ja viemärihuoltolaitoksen toiminnasta (vesihuoltoverkostojen- ja laitoksen ylläpito, saneeraaminen, rakentaminen ja rakennuttaminen). Vesihuoltolaitoksen kehittäminen tulee edellyttämään investointeja. Suuruskankaan vesilaitoksen laadun varmistamisen suunnittelua jatketaan. Kinkomaan taajama kasvaa kaikkein nopeimmin kunnassa ja tulee edellyttämään toimenpiteitä vesihuollon turvaamiseksi. Samoin taajaman laajentaminen valtatie 9 länsipuolelle edellyttää vesihuollon laajempaa tarkastelemista. Vesihuoltoa rakennetaan myyntiin tulevia uusia tontteja varten. Katujen peruskorjausten yhteydessä tarkastellaan myös vesihuollon korjaustarve. Nenäinniemen jätevedenpuhdistamon kustannukset arvioidaan kasvavan 25 %.

Maa- ja metsätilat. Metsänhoitoa jatketaan laaditun metsätaloussuunnitelman 2014 mukaisesti. Vuonna 2018 kunta osti raakamaata 33 hehtaaria. Vuonna 2019 kauppoja on tehty noin 65 ha. Metsätaloussuunnitelmaa päivitetään maahankintojen myötä.

Maatalouden hallinnon palvelut tuotetaan yhteistoiminta-alueella Laukaan kunnan puolesta ja maatalouden lomituspalvelut Keuruun kaupungin toimesta.

Palo- ja pelastustoimen osalta kunnan maksuosuus nousee vuodelle 2020 +9,7 %.

Pelastustoimen kustannukset ovat nousseet vuosi vuodelta muita toimialoja enemmän.

Ympäristöterveydenhuollon palvelu on ostettu vuodesta 2009 alkaen Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksiköltä. Palveluja ovat muun muassa terveydensuojelu-, elintarvike-, kemikaali- ja eläinsuojelulain mukaiset tehtävät.

Jätehuolto. Jyväskylän seudun jätelautakunta on aloittanut toimintansa 1.9.2016 (Jyväskylä, Laukaa ja Muurame). Jätehuollon kaikki tuotannolliset tehtävät ovat siirtyneet 1.1.2017 Mus-tankorkea Oy:lle. Kunnan tehtävänä on enää viranomaisvalvonta, ja sen kustannukset maksetaan ympäristönsuojelun kustannuspaikalta.

Lopuksi

Vuonna 2019 on myyty edelliseen vuoteen nähden poikkeuksellinen määrä pientalotontteja, jotka tulevat vaikuttamaan vuonna 2020 etenkin rakennusvalvonnan ja mittaustoimen palveluihin.

Kaikilla toimialoilla kehitetään sähköistä palvelua ja asiointia.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Elinkeinoelämän kehittäminen	Liikevaihtoon kasvattaneiden yritysten määrä / vuosi Tulostaan kasvattaneiden yritysten määrä / vuosi Työpaikkaomavaraisuuden kehitys	Aktiivinen elinkeinopolitiikka Aktiivinen yritysten kontaktointi ja verkostojen luominen Kehitetään oma muuramelainen ELPO -mittaristo
Tuottavuustavoitteet Yritysten edellytysten luominen	Liike- ja työpaikkatonttien määrä	Liike- ja työpaikka-alueiden toteuttaminen (Vt 9 länsipuolen / Sillanniityn kaava-alueet, Kuusanmäentien varsi)

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Monipuoliset ja viihtyisät asuinalueet</p> <p>Kevytliikenneväyläyhteydet keskustan palveluiden ja asuinalueiden välille</p>	<p>Riittävä asuintonttien kaavoitusreservi kaikissa taajamissa</p> <p>Kevytliikenneväylien määrän lisäys</p>	<p>Keskustaajaman eteläosan yleiskaavan laatiminen</p> <p>Taajamien kaavoitushankkeet</p> <p>Kevytliikenneväylien rakentaminen</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Sujuva ja nopea lupakäsittely sekä edulliset taksat</p>	<p>Lupien käsittelyajat ja määrä</p> <p>Seutukunnan edulliset taksat</p>	<p>Ennakoiva ohjaus ja nopea päätöksenteko</p>

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta vastaa kunnan elinkeinoelämän edistämisestä, maankäytön suunnittelusta, rakentamisen suunnittelusta, rakentamisesta/rakennuttamisesta, mittaustoimesta, rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta, ympäristöterveydenhuollosta, palo- ja pelastustoimesta, kaduista, yksityisteistä, vesihuollosta ja jätehuollosta.

Lautakunnan kokoonpano on yhdeksän jäsentä.

Palvelusuunnitelma

Lautakunta huolehtii sille kuuluvat tehtävät tehokkaasti ja taloudellisesti.

Lautakunta kokoontuu vuoden aikana 11 kertaa.

Lautakunnan alaisen henkilökunnan määrä on 29 henkeä.

Vuonna 2020 eläköityy kaksi työntekijää, molempien tilalle palkataan työntekijä. Lautakunnan kuluja ei enää seurata erikseen, vaan kustannukset jaettu suoraan palveluille.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
610	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	109-	113-	0	0,0	0	0
****	Toimintakate (Netto)	109-	113-	0	0,0	0	0
Laskennalliset erät							
****	Muut laskennalliset erät	109	113	0	0,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	0	0	0	0,0	0	0

6.7.1 Infra ja mittaus

ELINVOIMAN JA KESTÄVÄN KASVUN HALLINTO

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden hallinnosta, kehittämisestä, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta huolehtiminen. Hallinnon kuluja ei enää seurata erikseen, vaan kustannukset jaettu suoraan palveluille.

Palvelusuunnitelma

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden hallinnon suurimmat tehtäväkokonaisuudet:

- Elinkeinoelämän edistäminen
- Maankäytön suunnittelutehtävät
- Mittaus- ja kartoitustyöt
- Katujen rakentaminen ja kunnossapito
- Ympäristönsuojelutehtävät
- Kunnan maa- ja metsätilojen hoito
- Talusveden tuottaminen, vesihuollon rakentaminen ja kunnossapito
- Yksityistielain mukaiset kunnan tehtävät

TALOUSARVION PERUSTELUT

Elinvoiman ja kestävä kasvun palveluiden määrän tarve kasvaa kunnan väkiluvun lisääntymisessä ja taajamien laajentuessa. Palvelutaso säilytetään kohtuullisena.

KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU

Toiminta-ajatus

Tehtävä on vastata kevyen liikenteen, katuverkoston sekä vesihuollon yleis- ja rakennussuunnittelusta.

Palvelusuunnitelma

Suunnittelutehtävät liittyvät sekä uusien että perusparannettavien kohteiden toteuttamiseen. Katujen perusparannusten yhteydessä pyritään tarkastelemaan myös vesihuolto.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Asemakaava-alueiden kunnallistekninen yleis- ja rakennussuunnitelmien laatiminen sekä niiden ylläpitoon kuuluvat ICT-ohjelmistot ja ylläpitomaksut.

Suunnittelualuekohteina ovat uusien alueiden sekä peruskorjattavien kohteiden hankkeet. Vuonna 2020 tulee suunnitteluun Seunavuoren asemakaava-alueen laajennuksen Usvatien ja Huurrepolun alue.

Muuramen kunta osallistuu 25 %:lla ELYn Kinkovuorentien varren kevyen liikenteen väylän suunnitteluun (kustannusarvioennuste 91 000 €, josta Muuramen osuus arviolta 22 2750 €).

MITTAUS

Toiminta-ajatus

Mittaustoimi vastaa ja valvoo kunnan ja muiden toimijoiden kartoitus- ja mittaustöitä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä JHS 185:ssä säädetyllä tavalla kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asemakaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Palvelualueelle kuuluvat myös rakennusvalvonnan avustaminen merkitsemällä uusien rakennusten sijainti ja korkeusasema rakennuspaikoille, kunnallisteknisessä suunnittelun ja rakentamisen mittaus- ja dokumentointityöt, osoitejärjestelmä- ja opaskartta-aineistojen ylläpito sekä mittaustoimessa tarvittavan ICT-ohjelmiston ja kaluston ylläpito.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Mittauksia ja kartoituksia tehdään etenkin uusilla suunnittelualueilla, kunnallisteknisissä rakennuskohteissa ja uusien tonttien rakennuskohteissa (Seunavuori, Murtolampi, Sillanniitty, Hautalahti, Kinkomaan Peltolampi, keskusta).

Mittaustoimen tehtävät ovat suhteessa kaikkeen elinvoiman ja kestävän kasvun palvelualueelle liittyvään suunnitteluun ja rakentamiseen. Mittauksen tunnuslukuina voidaan pitää siten kaavoituksen, myytävien tonttien, rakennusvalvonnan ja kunnallistekniikan määrien tunnuslukuja.

Uusia asemakaavatontteja tulee vuodelle 2020 rakennettavaksi 19 kpl.

Painettua opaskarttaa on päivitetty kahden vuoden välein ja seuraava päivitys tehdään vuonna 2021.

Vesihuollon tarke- ja kartoitusmittaamista sekä johtokartan laatimista numeeriseen muotoon jatketaan.

LIIKENNEVÄYLÄT

Toiminta-ajatus

Katujen, hulevesiverkostojen, kevyen liikenteen väylien sekä valaistuksen hoito ja kunnossapito. Kunnan yksityistieavustusten jakaminen.

Palvelusuunnitelma

Liikenneväylien määrät lisääntyvät vuosittain uudisrakentamisen vaikutuksesta, joka lisää väylien hoito- ja kunnossapitokustannuksia.

Vanhojen asuinalueiden katujen perusparannuksilla ja katujen päällystämällä pyritään alentamaan hoito- ja kunnossapitokustannuksia. Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta päättää erikseen vanhojen alueiden perusparannettavat kadut, asfaltoinnit ja katuvalaistuksen (määrärahat investointipuolella). Väylien asfaltoinnit ja talvikunnossapito tehdään ostopalveluina. Samoin ostopalveluina on liikennevihreiden nurmikoiden leikkaus ja niitto.

Liikenneväylien hoitotaso pyritään pitämään kohtuullisena.

Yksityisteiden kunnossapidolle annetaan avustusta niille, joiden varrella on ympärivuotista, pysyvää asutusta ja joiden tiekunnat on perustettu toimituksessa.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Kunnan kasvun jatkuessa liikenneväylämäärät kasvavat. Uusina kohteina tulevat hoitoon vuonna 2019 rakennetut Hautalahden ja Peltolammen alueen kadut sekä Keihästien kevyen liikenteen väylä.

Liikenneväylien hoitotaso säilytetään nykyisellään.

Katuvalaistuskustannukset nousevat tievalaistuksen lisääntymisen ja ilkvallan myötä. Valaistuksen määräaikaista yö- ja kesäkatkaisua jatketaan. Pääsääntöisesti valaistus on katkaistuna kello 24.00–05.30. Asemakaava-alueen ulkopuoliset valaistukset ovat katkaistuina kello 23.00–06.00. Muuramen ydinkeskustan valot palavat koko yön.

Muuramen kunta myöntää vuosittain oman kuntansa yksityistierekisteriin merkityille tiekunnille kunnossapitoavustusta. Avustuksen määrä, yhteensä 50 000 €, säilytetään. Kunta myöntää avustusta yksityistien peruseränsä harkinnan varaisesti ja tapauskohtaisesti. Peruskorjausavustukset käsitellään vuosittain erillisinä asioina, vuodelle 2020 ei ole haettu avustusta.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
630	INFRA JA MITTAUS X)						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintatulot	139	133	125	6,8-	125	125
***	Valmistus omaan käyttöön	166	155	152	2,0-	152	152
***	Toimintamenot	1.293-	1.311-	1.229-	6,7-	1.186-	1.194-
****	Toimintakate (Netto)	987-	1.023-	952-	7,5-	910-	917-
Laskennalliset erät							
****	Poistot ja arvonalentumiset	1.204-	1.173-	1.274-	8,0	1.395-	1.439-
****	Muut laskennalliset erät	41	22	32-	166,7	32-	32-
*****	Kokonaiskustannukset	2.150-	2.175-	2.259-	3,7	2.337-	2.389-

x) Myös konekeskus sisältyy otsikon infra ja mittaus alla oleviin lukuihin

KONEKESKUS
Kohderahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja ja myydä niihin palveluja omakustannushintaan.

Palvelusuunnitelma

Konekeskuksen tavoitteena on ylläpitää töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekannataa. Vanhentunutta kalustoa uusitaan.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Konekeskus säilytetään entisellään. Pienehkön oman konekannan säilyttäminen on töiden sujumisen takia välttämätöntä. Omaa kalustoa käytetään teiden, latujen ja kenttien kunnossapitoon. Iso traktori tulee uusittavaksi vuonna 2020 (hankinnat investointipuolella).

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000e					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
630	INFRA JA MITTAUS						
2330	KONEKESKUS						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot	110	120	120	0,0	120	120
*	Valmistus omaan käyttöön	49	35	31	12,9-	31	31
*	Muut tulot	1	0	0	0,0	0	0
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	26-	30-	30-	0,0	30-	30-
*	Palvelujen ostot	33-	32-	30-	5,7-	30-	30-
*	Henkilöstömenot	47-	37-	27-	33,7-	27-	27-
*	Muut menot	38-	35-	35-	0,0	35-	35-
*		1-	0	0	0,0	0	0
**	TOIMINTAKATE	14	22	29	24,0	29	29
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	14	22	29	24,0	29	29
	Poistot ja arvonalentumiset						
*	Suunnitelman mukaiset poisto	12-	6-	49-	88,0	62-	62-
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2	16	20-	181,9	33-	33-

6.7.2 Luvat ja valvonta

RAKENNUSVALVONTA

Budjettirahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa siten, kuin siitä laissa säädetään.

Valtion lainoittaman/avustaman maatalous- ja asuntorakentamisen suunnitelmien, sekä korjaustoimenpiteiden tekninen valvonta.

Rakennus- ja huoneistorekisterin pitäminen ja tietojen toimittaminen muille viranomaisille.

Palvelusuunnitelma

Auttaa ja neuvoa asiakkaita rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä ja rakennuslupa-asioissa. Pyritään nopeaan ja oikeudenmukaiseen päätöksentekoon lupa-asioissa, asiakasläheiseen palveluun sekä joustavaan rakennusaikaiseen valvontaan ja ohjaukseen.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa, henkilöstön koulutukseen tulee panostaa, jotta pysytään ajan tasalla.

Lupien, rakentamisen ohjauksen, katselmusten ja neuvonnan määrä on suoraan riippuvainen suhdanteista, asukasmäärän kasvusta, kaavoituksesta ja kunnan tonttivarannosta.

Vuonna 2020 jatketaan sähköisen asiakaspalvelun kehittämistä. Vuonna 2016 on hankittu suurkuvaskanneri vanhojen lupien sähköistä arkistointia varten.

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Toiminta-ajatus

Toimialan tehtävä on ympäristö- ja jätelainsäädännön alainen neuvonta ja valvonta, vesihuoltolain ja jätevesiasetuksen edellyttämät tehtävät, ympäristölupien ja maa-aineslupien valmistelu ja valvonta, ympäristön tilan seuranta, luonnon virkistyskäytön edistäminen sekä lupaviranomaisena toimiminen.

Palvelusuunnitelma

Ympäristönsuojelu edesauttaa terveellisen, turvallisen ja viihtyisän ympäristön aikaansaamista. Toiminnan tavoitteena on sujuva ja nopea lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa. Ympäristölupien valvonnalla on suunnitelma ja valvonta on maksullista. Luonnon virkistyskäyttöä edistetään mm. pitämällä Muuramenjoen luontopolku kunnossa ja kunnostetaan Muuramenjoen alakosken kalatietä. Suuruspään niityn ennallistaminen on aloitettu.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Toiminta-ajatus

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on vähentää ja ennaltaehkäistä ihmisten terveyttä uhkaavia tekijöitä ja terveyshaittoja, jotka voivat aiheutua mm. elintarvikkeista, talousvedestä, uimavedestä, sisäilmasta, tupakasta tai kemikaaleista. Eläinlääkintähuolto huolehtii hyöty- ja pieneläinten terveydestä sekä eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisista viranomais-tehtävistä. Pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut sisältyvät myös tähän kustannuspaikkaan.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaa Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän seudun ympäristöhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Jyväskylä, Hankasalmi, Joutsa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen.

Kuluttajien turvallisuudesta huolehditaan valvomalla ja tarkastamalla kuluttajapalveluita ja -tavaroita. Vesilaitoksen talousveden laatua valvotaan, samoin uimapaikkojen veden laatua.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Terveys- ja elintarvikevalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan 72 % hyötyeläintilojen ja 28 % asukasluvun mukaisesti, (paitsi pieneläinpäivystyksen kustannukset, jotka jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa). Ympäristöterveydenhuollon menojen arvioidaan laskevan noin 7,5 % vuodesta 2019 (129 410 €) vuoteen 2020 (119 720 €).

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
/1000€						
1 KÄYTTÖTALOUS						
500 ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
720 LUVAT JA VALVONTA						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
*** Toimintatulot	159	101	110	8,2	120	145
*** Toimintamenot	357-	372-	413-	10,0	418-	423-
**** Toimintakate (Netto)	198-	271-	303-	10,6	298-	278-
Laskennalliset erät						
**** Muut laskennalliset erät	48-	45-	14-	212,7-	14-	14-
***** Kokonaiskustannukset	247-	316-	318-	0,5	313-	293-

JÄTEHUOLTO

Jätehuollon palvelutehtävät siirtyivät 1.1.2017 Mustankorkea Oy:lle. Jätehuollon viranomais-tehtäviä hoitaa Jyväskylän, Laukaan, Toivakan ja Muuramen yhteinen Jyväskylän seudun jätelautakunta. Lautakunnan menot katetaan Mustankorkea Oy:n tuloista. Kuntalle kuuluu vain jätehuollon valvonta, josta vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

6.7.3 Maankäyttö ja elinkeinot

KAAVOITUS

Toiminta-ajatus

Vastata kunnan kaavoituksesta ja kehittämisestä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Kunnan tulee huolehtia riittävien raakamaareservien hankinnasta sekä tonttien markkinoinnista.

Palvelusuunnitelma

Kaavoituksesta ja tonttien markkinoinnista vastaa kunnan kaavoittaja. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Kaavoituksen tärkein tärkeimmät hankkeet ovat taajaman osayleiskaavan eteläosan laatiminen ja Kinkomaan asuntoalueiden laajennukset, sillä kaavavaranto Kinkomaalla on vähäinen. Lisäksi vireillä on Vitapoliksen päärakennusta koskeva kaavamuutos sekä pieniä kaavamuutoshankkeita, kuten Peltolantien, Punasillan ja Eerolan asemakaavat. Keskustan kehittämissuunnitelman toteuttamista jatketaan.

KESKUSTAN KEHITTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on Muuramen keskustan vetovoimaisuuden lisääminen, alueen viihtyvyys ja toimivuus sekä palvelujen säilyminen. Keskustan kehittämisestä on laadittu yleissuunnitelma 2015, joka antaa suuntaviivoja tuleville hankkeille.

Palvelusuunnitelma

Merkittävimmät uudistus- ja kehittämiskohteet:

- Vanha ja uusi liikekeskus: näiden välinen yhteys, pääpaino vanhan liikekeskuksen alueen kehittämisessä
- Asumisen tehostaminen/tiivistäminen
- Tiejärjestelyt ja kevyenliikenteenväylät
- Muuramejoki ja kylänlahti, rannan hyödyntämismahdollisuudet
- Vihersuunnittelu ja valaistus

TALOUSARVION PERUSTELUT

Vuonna 2020 suunnitellaan tarkemmin keskustan kehittämissuunnitelman mukaisia visioita Virastotien ja Mikkolantien kohdalla.

ELINKEINOELÄMÄN EDISTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan strategia vuoteen 2021 nostaa elinvoiman kunnan keskeiseksi menestystekijäksi. Jo strategian nimi, Mahdollisuuksien Muurame – elinvoimainen edelläkävijä on merkittävä linjaus elinvoiman merkityksestä kunnan toiminnassa. Yksi keskeisimmistä elinvoiman tekijöistä on elinkeinoelämän kehittäminen ja sen kasvun tukeminen. Strategiaan onkin valittu elinvoiman ja kestävän kasvun tavoitteeksi yrittäjäaktiivinen elinkeinopolitiikka.

Muuramen kunta toimii elinkeinoelämän kehittämisessä asiakaslähtöisesti ja tavoitteena on auttaa yrityksiä niiden kasvuhaasteissa ja mahdollistaa näin nykyisten työpaikkojen säilyminen ja uusien luominen. Muuramen kunta toimii myös aktiivisesti etsien ja tarjoten mahdollisuuksia uudelle yritystoiminannalle. Kunta hoitaa yhä enemmän itse elinkeinoelämän kehittämistehtävää ja pyrkii ennakoimaan sen myötä nykyistä paremmin toimintaympäristön muutoksia.

Elinkeinoelämän kehittämisessä keskeisessä asemassa on yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa, mutta samanaikaisesti on löydettävä uusia kontakteja ja verkostoja elinkeinoelämän kehittämiseen ja työpaikkojen lisäämiseen.

Palvelusuunnitelma

Kunnan elinkeinoelämän kehittämisessä hyödynnetään sekä kunnan omaa henkilöstöä että julkisia ja yksityisiä elinkeinoelämää palvelevia toimijoita muuramelaisen ja sitä kautta koko seudun elinkeinoelämän edelleen kehittämiseksi. Kunta tekee yhteistyötä yrittäjien, yritysten ja yrittäjäjärjestön sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kunnan elinkeinopolitiikassa tuetaan eri tavoin aloittavia tai kuntaan sijoittuvia yrityksiä, mutta samanaikaisesti huolehditaan jo olemassa olevien yritysten kasvu- ja kehitysedellytysten turvaamisesta. Kunnan strategiana on huolehtia niin palvelualan kuin tuotannollisten yritysten toimintaedellytysten turvaamisesta. Kunta on myös aktiivinen toimija ja yhteistyökumppani yritysten elinkaaren ja toiminnan eri vaiheissa.

Muuramen kunta toteuttaa kuntastrategiaa, jonka tavoitteet on jaettu kahteen strategiseen toimintalinjaan: Elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Muuramen kunnassa aiemmin työstetty elinkeino- ja mainestrategia sisältyy elinvoiman ja kestävän kasvun strategiaan. Elinvoiman ja kestävän kasvun strategian toteutumista seurataan muutamilla avainmittareilla, joista tärkeimmät ovat muuramelaisen yritysten liikevaihdon kasvu ja Muuramen työpaikkaomavaraisuus ja uusien Muurameen perustettujen yritysten lukumäärä.

Viime vuosina työllistäminen ja työllisyyden hoito ovat kasvaneet yhä läheisemmin kiinni kunnan muun elinkeinoelämän tarpeisiin. Muurame on ollut mukana lakisääteisessä TYP-verkostossa. Mahdollisen maakuntauudistuksen yhteydessä on odotettavissa muutoksia myös työllistämisen vastuisiin ja rooleihin.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Kuntatalouden haasteissa aktiivisella elinkeinopolitiikalla ja sen onnistumisella on merkittävä asema kuntatalouden liikkumavaran parantamisessa. Aktiivisen ja onnistuneen elinkeinopolitiikan tuloksena kuntaan luodaan työpaikkoja, verotuloja ja hyvinvointia, jonka välilliset vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä. Aktiivisella elinkeinopolitiikalla vähennetään tehokkaimmin työllisyyden hoitoon liittyviä kustannuksia.

Haastavassa kunnallistalouden tilanteessa elinkeinoelämään kohdentuvien toimenpiteiden vaikuttavuus korostuu entisestään. Lisäksi valtionosuuksissa työpaikkaomavaraisuus on nostettu yhdeksi valtionosuuden määräytymisperusteeksi, mikä entisestään korostaa kunnan elinkeinopolitiikan vaikuttavuuden merkitystä. Valtionosuusuudistuksessa korostuu aiempaa selkeämmin kuntien keskinäinen kilpailu työpaikoista ja aiemmin keskeiseksi koettu alueellinen elinkeinopolitiikka uhkaa jäädä toissijaiseksi toimintatavaksi. On kuitenkin huomioitava, että tiedot työpaikkaomavaraisuudesta saadaan kolmen vuoden viiveellä.

Suunnittelukaudella tulee varmistaa riittävä tonttivaranto yritystoiminnalle. Tämä edellyttää riittävää maareserviä, valmiiksi kaavoitettuja yritysalueita sekä valmiutta saattaa kaavatontit kunnallisteknisesti rakennettavaan kuntoon. Tonttivarannon riittävyyden varmistamiseksi kunta on toiminut aktiivisesti maanhankinnan osalta. Sillanniityn alueen kaavoitus saatiin valmiiksi v. 2019 alussa ja sen liikerakennusten korttelialueesta tehtiin varaus kesällä 2019. Teollisuusrakennusten korttelialueen kunnallistekniikka tehdään liikerakennusten korttelialueen valmistuttua ja alueen markkinointi käynnistetään. Kuusanmäentien kaavoitusprosessi saadaan valmiiksi v. 2019 lopulla tai 2020 alussa. Tällä alueella tulee olemaan n. 15 tonttia teollisuutta ja/tai yrityksiä tukeville toiminnoille.

MATKAILUN EDISTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Matkailun edistäminen on hoidettu seudullisena toimintana, jota on jossain määrin vahvistettu myös kunnan omalla toiminnalla. Kunnassa toimii lukuisia matkailuyrittäjiä, joiden kanssa yhteistyössä kehitetään matkailua. Lisäksi kunta pyrkii osaltaan osallistumaan resurssiensa puitteissa erilaisten tapahtumien järjestämiseen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Matkailuelinkeino on ollut kohtuullisen pienellä painotuksella Muuramen elinkeinopolitiikassa, mutta sen merkitys on korostumassa ja toimialan mukanaan tuomia laajenemismahdollisuuksia seurataan jatkuvasti. Tärkeä kehittämiskohde on Riihivuoren alue.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Riihivuoren kehittämistä toteutetaan alueen MasterPlan –suunnitelman mukaisesti ympärivuotisenä toimintana. Riihivuoren kesäteatteri oli 2019 vuokrattu Uuden Iloisen teatterin tuotannoille (UIT), joka jatkaa teatterin vuokralaisena myös kesällä 2020. Laskettelutoiminnan kilpailutus toteutettiin kevään ja kesän 2019 aikana. Laskettelutoiminta käynnistyy itärinteillä kaudella 2019-2020. Pohjoisrinteet on tarkoitus saada kokonaisuudessaan kunnan omistukseen ja sitä kautta mahdollistaa laskettelutoiminta myös pohjoisrinteillä kaudesta 2020-2021 alkaen.

Kunta on matkailuelinkeinojen osalta mukana maan- ja alueidenkäytön suunnittelussa, aloitavien ja toimivien yritysten toimintaedellytysten varmistamisessa ja edelleen kehittämisessä. Lisäksi kunta osallistuu yritysten ja seudullisten toimijoiden kanssa toteuttavaan markkinointiyhteistyöhön, mm. Visit Jyväskylän kanssa.

MAATALOUDENHALLINTO JA LOMITUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Maaseutuhallinnossa vastataan lainsäädännöllä kunnalle määrättyjen tehtävien hoitamisesta sekä edistetään maaseudun elinvoimaisuutta maatalous- aluepoliittisten tukien avulla.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2013 maaseutuhallinnon vastuu on siirtynyt Laukaan kunnalle. Yhteistyöalue muodostuu seuraavista kaupungista/kunnista: Jyväskylä, Muurame, Laukaa, Hankasalmi, Toivakka, Uurainen, Joutsa ja Luhanka. Tulevassa maakuntaudistuksessa maataloustoimen hoitaminen on siirtymässä maakunnan tehtäväksi.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Maatalouden hallinnon palvelut tuotetaan yhteistoiminta-alueella Laukaan kunnan puolesta ja maatalouden lomituspalvelut Keuruun kaupungin toimesta.

Muuramen kunta tukee maksullista lomitusta edelleen neljä euroa/tunti.

MAA JA METSÄTILAT

Kohderahoitteinen

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunnan talousmetsiä hoidetaan ja puuta myydään metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Maata myydään ja vuokrataan tarpeen ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Kunnan metsistä osa on varsinaista talousmetsää, osa tulevaa rakennusmaata ja osa puistometsää. Rakennusmaiden metsiä hoidetaan niin, että kaavoitusvaiheessa metsä olisi puistometsäksi soveltuva ja kestävä luonnonoloja vastaan. Puistometsiä hoidetaan jatkuvan kasvuksen periaatteen mukaisesti harventamalla ja isoja puita poistamalla.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2014 valmistui kunnalle talousmetsiä koskeva metsätaloussuunnitelma. Talousmetsissä tavoitteena on oikea-aikainen hoito. Painopiste on edelleen harvennushakkuissa. Päätehakkuita on viime vuosina tehty varsin maltillisesti. Puistometsiä hoidetaan aluekohtaisesti tarpeen mukaan.

Raakamaata/metsää hankitaan kunnan omistukseen kaavoitusta varten aina, kun se on kohtuudella mahdollista. Hankintaan liittyvä rahoitus on investointipuolella.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Talousmetsien harvennus- ja päätehakkuita tehdään metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Pääpaine on harvennushakkuissa. Suunnitelmaa päivitetään maanhankintojen osalta. Vuonna 2019 raakamaata on hankittu noin 65 ha. Puistometsien harvennuksia tehdään metsuri- ja konevoimin ostopalveluna.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000e					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
740	MAANKÄYTTÖ JA ELINKEINOT						
2500	MAA- JA METSÄTILAT						
	Tulosbudjetti						
	Toimintatulot						
*	Myyntitulot	126	80	100	20,0	100	100
*	Muut tulot	2	2	2	0,0	2	2
*	Tuet ja avustukset	11	0	0	0,0	0	0
	Toimintamenot						
	Materiaalit ja palvelut						
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	1-	1-	0	0,0	0	0
*	Palvelujen ostot	85-	55-	77-	28,9	72-	72-
*	Henkilöstömenot	39-	7-	6-	19,1-	6-	6-
*	Muut menot	4-	4-	0	0,0	0	0
*		1-	0	0	0,0	0	0
**	TOIMINTAKATE	10	15	19	17,9	24	24
	Rahoitustulot ja -menot						
***	VUOSIKATE	10	15	19	17,9	24	24
	Poistot ja arvonalentumiset						
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	10	15	19	17,9	24	24

TONTIT

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunta luovuttaa tontteja pääosin myymällä. Pääsääntöisesti tontin luovutukset tehdään ennalta tehdyn suunnitelman mukaisesti, mutta kunnalla on valmius tarvittaessa toimia ennakkoon tehdystä suunnitelmasta poiketen tilanteen vaatiessa.

Kunnan vuokraamien tonttien maanmyyntiä ja vuokratuloja seurataan kirjanpidossa. Kunta luovuttaa tontit pääsääntöisesti valmiiksi muodostettuina tiloina.

Palvelusuunnitelma

Tontit luovutetaan ennakolta tehdyn suunnitelman mukaisesti rakentamiseen. Tonttien luovutus tapahtuu kaupanteon yhteydessä tai vuokrasopimuksen allekirjoituksella.

Vuonna 2020 tulee rakennuskelpoisiksi ja samalla myyntiin 19 uutta omakotitonttia. Hautalahden alueelta tulee tarjontaan 9 kpl ja Kinkomaalta Peltolammen alueelta 10 kpl. Vapaana olevia tontteja on tällä hetkellä 17 kpl (4.9.2019). Isolahden kylällä on kunnalla tarjolla isoja tontteja ja koulun takaa olevien pientalotonttien markkinointia tehostetaan (valt.27.5.2019 38§).

Tonttien luovutusten määrää tarkastellaan kaavoituskatsauksen yhteydessä laajemmin ja suhteessa palveluverkoston (mm koulu- ja päiväkotipalvelujen riittävyys).

TALOUSARVION PERUSTELUT

Tonttien luovutus pidetään suunnitelmakaudella vakaana. Kunnan kehitys ja kasvu turvataan sopivalla asuin-/yrittäjäntonttien myynnillä.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
	/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS					
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK					
740	MAANKÄYTTÖ JA ELINKEINOT					
2480	TONTIT					
	Tulosbudjetti					
	Toimintatulot					
*	Myyntitulot	14	23	5	350,0-	5
*	Muut tulot	675	1.060	1.364	22,3	1.058
	Toimintamenot					
	Materiaalit ja palvelut					
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	3-	0	0	25,0	0
*	Palvelujen ostot	24-	16-	13-	19,5-	14-
*	Henkilöstömenot	3-	3-	31-	90,7	31-
*	Muut menot	0	1-	1-	0,0	0
**	TOIMINTAKATE	658	1.063	1.324	19,7	1.018
	Rahoitustulot ja -menot					
***	VUOSIKATE	658	1.063	1.324	19,7	1.018
	Poistot ja arvonalentumiset					
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	658	1.063	1.324	19,7	1.018

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
	/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS					
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK					
740	MAANKÄYTTÖ JA ELINKEINOT X)					
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€					
***	Toimintatulot	842	1.165	1.471	20,8	1.165
***	Toimintamenot	442-	410-	478-	14,3	480-
****	Toimintakate (Netto)	400	755	993	23,9	685
	Laskennalliset erät					
****	Muut laskennalliset erät	63-	46-	10-	381,4-	10-
*****	Kokonaiskustannukset	336	709	983	27,9	675

X) Myös tontit sekä maa- ja metsätilat sisältyvät otsikon maankäyttö ja elinkeinot alla oleviin lukuihin

6.7.4 Muut

PALO- JA PELASTUSTOIMI Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Vuoden 2004 alusta alkaen kuntien hoitama pelastustoimi siirtyi alueellisesti järjestettäväksi. Tätä toimintaa hoitamaan on perustettu Keski-Suomen pelastuslaitos, josta vastaa Jyväskylän kaupunki isäntäkuntaperiaatteella.

Palvelusuunnitelma

Pelastuslaitos toimii vuokrakiinteistöissä ja kalusto on pelastuslaitoksen omaa. Ensihoitopalveluihin kuuluvan ambulanssin tilat on vuokrattu Punasillan alueelta.

Pelastuslaitoksen suunnitelmiin kuuluu uuden paloaseman (noin 1100–1200 m²) rakentaminen Muurameen. Asemalle on löydettävä uusi sijoituspaikka läheltä Muuramen keskustaa.

TALOUSARVION PERUSTELUT

Pelastustoimesta aiheutuviksi kustannuksiksi on Keski-Suomen pelastuslaitos arvioinut vuodelle 2020 Muuramen osalle 885 243 euroa, maksuosuus nousee 9,7 %. Kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019–20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
760	MUU TOIMINTA						
Tuloarviot ja määrärahat/1000€							
***	Toimintamenot	774-	824-	895-	7,9	940-	985-
****	Toimintakate (Netto)	774-	824-	895-	7,9	940-	985-
Laskennalliset erät							
*****	Kokonaiskustannukset	774-	824-	895-	7,9	940-	985-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	2.943	3.095	3.553	12,9	3.332	3.109
***	Valmistus omaan käyttöön	286	267	267	0,0	267	267
***	Toimintamenot	4.061-	4.114-	4.237-	2,9	4.254-	4.319-
****	Toimintakate (Netto)	832-	752-	417-	80,4-	655-	943-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	1.526-	1.537-	1.677-	8,3	1.870-	1.990-
****	Muut laskennalliset erät	92-	82-	85-	3,0	85-	85-
*****	Kokonaiskustannukset	2.450-	2.372-	2.179-	8,9-	2.610-	3.017-

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
	TOIMINTATULOT						
*	MYYNTITULOT YHTEENSÄ	2.044	1.923	2.069	7,1	2.148	2.223
*	MAKSUTULOT YHTEENSÄ	160	106	115	7,4	120	145
*	TUET JA AVUSTUKSET YHT.	51	4	0	0,0	0	0
*	MUUT TOIMINTATULOT YHT.	688	1.062	1.370	22,5	1.064	741
*	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	286	267	267	0,0	267	267
***	TOIMINTATULOT	3.229	3.362	3.820	12,0	3.599	3.376
	TOIMINTAMENOT						
*	HENKILÖSTÖMENOT YHTEENSÄ	1.398-	1.447-	1.484-	2,5	1.498-	1.518-
*	PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	2.012-	2.091-	2.200-	5,0	2.255-	2.300-
*	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARA	366-	333-	307-	8,5-	303-	303-
*	AVUSTUKSET YHTEENSÄ	85-	50-	50-	0,0	0	0
*	MUUT TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	200-	194-	195-	0,9	199-	199-
***	TOIMINTAMENOT	4.061-	4.114-	4.237-	2,9	4.254-	4.319-
****	TOIMINTAKATE	832-	752-	417-	80,4-	655-	943-
	Laskennalliset erät						
***	Suunnitelmapoistot	1.526-	1.537-	1.677-	8,3	1.870-	1.990-
***	Muut laskennalliset tulot	317	310	0	0,0	0	0
***	Muut laskennalliset menot	410-	392-	85-	362,0-	85-	85-
*****	Kokonaiskustannukset	2.450-	2.372-	2.179-	8,9-	2.610-	3.017-

6.8 Koko kunnan käyttötalous

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
	Tuloarviot ja määrärahat/1000€						
***	Toimintatulot	37.540	38.068	41.399	8,0	41.226	41.049
***	Valmistus omaan käyttöön	334	295	267	10,4-	267	267
***	Toimintamenot	83.849-	85.540-	90.838-	5,8	92.693-	95.397-
****	Toimintakate (Netto)	45.975-	47.177-	49.173-	4,1	51.200-	54.081-
	Laskennalliset erät						
****	Poistot ja arvonalentumiset	3.860-	3.921-	4.142-	5,3	4.254-	4.842-
****	Muut laskennalliset erät	0	0	0	0,0	0	0
*****	Kokonaiskustannukset	49.834-	51.098-	53.315-	4,2	55.454-	58.923-
		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
1	KÄYTTÖTALOUS						
	TOIMINTATULOT						
*	MYYNITULOT YHTEENSÄ	4.558	4.250	4.319	1,6	4.444	4.509
*	MAKSUTULOT YHTEENSÄ	2.305	2.199	2.184	0,7-	2.190	2.215
*	TUET JA AVUSTUKSET YHT.	23.580	24.182	27.351	11,6	27.293	27.293
*	MUUT TOIMINTATULOT YHT.	7.096	7.438	7.544	1,4	7.299	7.031
*	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	334	295	267	10,4-	267	267
***	TOIMINTATULOT	37.874	38.363	41.666	7,9	41.493	41.316
	TOIMINTAMENOT						
*	HENKILÖSTÖMENOT YHTEENSÄ	22.821-	23.754-	24.429-	2,8	24.880-	25.154-
*	PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	24.632-	24.282-	25.579-	5,1	26.606-	27.849-
*	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARA	3.289-	3.204-	3.323-	3,6	3.336-	3.344-
*	AVUSTUKSET YHTEENSÄ	26.566-	27.382-	30.454-	10,1	30.743-	31.855-
*	MUUT TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	6.542-	6.918-	7.053-	1,9	7.127-	7.194-
***	TOIMINTAMENOT	83.849-	85.540-	90.838-	5,8	92.693-	95.397-
****	TOIMINTAKATE	45.975-	47.177-	49.173-	4,1	51.200-	54.081-
	Laskennalliset erät						
***	Suunnitelmapoistot	3.860-	3.921-	4.142-	5,3	4.254-	4.842-
***	Muut laskennalliset tulot	3.175	3.280	2.353	39,4-	1.231	1.238
***	Muut laskennalliset menot	3.175-	3.280-	2.353-	39,4-	1.231-	1.238-
*****	Kokonaiskustannukset	49.834-	51.098-	53.315-	4,2	55.454-	58.923-

Koonnos TA2020 valtuustoon nähden sitovista tavoitteista lautakunnittain jaoteltuina			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet Tavoitteet	Mittarit	Tavoite	To- teuma
<p>Tarkastuslautakunta Keskeisten toimialojen mahdollisimman laaja läpikäynti</p> <p>Kunnanhallitus Oikeusvarma hallinto, hyvä hallintotapa</p> <p>Aktiivisuus seutuyhteistyössä</p> <p>HYPÄ -lautakunta Palveluiden vaikuttavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen</p> <p>Uuden teknologian hyödyntäminen palvelutuotannossa</p> <p>Tehostettujen palveluiden kasvun hillitseminen</p> <p>Liikelaitoksen rahoituksen riittävyys</p> <p>MUHY -liikelaitos Tehokas ennaltaehkäisy ja hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen</p> <p>Joustavat, oikea-aikaiset ja vaikuttavat palvelut sujuvan arjen turvaamiseksi</p> <p>ELK -lautakunta Elinkeinoelämän kehittäminen</p> <p>Vesilaitos STM:n asetuksen mukainen talousveden tuotanto ja sen jakelu sekä jäteveden käsittely ympäristöystävällisesti</p>	<p>Läpikäydyt toimialat</p> <p>Hallintotuomioistuinten muutamat päätökset, valvontaviranomaisen huomautusten määrä</p> <p>Kunnan edustus merkittävässä seudullisissa toimielimissä</p> <p>Tulosalueiden yhteistoiminta, asiakaslähtöisyyden tunnistus, palveluprosessien tuotteistus, peruskoulunsa TA-vuonna päätäneiden määrä, jotka ilman opiskelu- tai työpaikkaa</p> <p>Useita eri lautakuntaan nähden sitovia tavoitteita, joista kokonaisuus muodostuu Käyttöön otetut uudet järjestelmät asiakastyössä ja sisäisessä toiminnassa</p> <p>Tehostetuissa palveluissa olevien määrä suhteessa asiakasmäärään</p> <p>Vuotuinen avustuksen riittävyys</p> <p>Ennaltaehkäisevien ja vaikuttavien sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen</p> <p>Lyhyet jonotusajat palveluihin pääsyyn, laadukkaat palvelut, asiakkaan oman vastuun lisäys</p> <p>Liikevaihtoon ja tulostaan kasvattaneiden yritysten määrä sekä työpaikkaomavaraisuus</p> <p>Veden laatu, vesijohtoverkon korjausvelan määrä,</p>	<p>Valtuuston asettamien tavoitteiden arviointi</p> <p>Tavoitetaso 0, molemmissa kohdissa</p> <p>Vaikutusvallan lisääminen, lobbaus</p> <p>Yhteistoiminnan ja vaikuttavuuden lisäys edellisistä vuosista, Mahdollisimman pieni määrä nuoria ilman opiskelu- tai työpaikkaa</p> <p>Yksittäisten toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen Uuden teknologian ja toimintatapojen lisäys</p> <p>Ennaltaehkäisevien palveluiden vaikuttavuuden lisääminen</p> <p>Menojen kasvun hillitsemisen tarveharkinnan mukaiseksi</p> <p>Yksittäisten toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen</p> <p>Yksittäisten toiminnallisten tavoitteiden saavuttaminen</p> <p>Liikevaihtoon/tulostaan kasvattaneiden yritysten määrä / vuosi, työpaikkaomavaraisuuden kasvu samassa suhteessa asukasluvun kasvuun</p> <p>Hyvä veden laatu, korjausvelan määrän vähentäminen,</p>	

7 TULOSLASKELMA 2020–2022

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
	/1000€					
TULOSLASKELMA						
TOIMINTATULOT						
* Myyntitulot	4.558	4.250	4.319	1,6	4.444	4.509
* Maksutulot	2.305	2.199	2.184	0,7-	2.190	2.215
* Tuet ja avustukset	23.580	24.182	27.351	11,6	27.293	27.293
* Muut toimintatulot	7.096	7.438	7.544	1,4	7.299	7.031
** TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	37.540	38.068	41.399	8,0	41.226	41.049
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	334	295	267	10,4-	267	267
TOIMINTAMENOT						
* Henkilöstömenot	22.821-	23.754-	24.429-	2,8	24.880-	25.154-
* Palvelujen ostot	24.632-	24.282-	25.584-	5,1	26.606-	27.849-
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	3.289-	3.204-	3.323-	3,6	3.336-	3.344-
* Avustukset	26.566-	27.382-	30.454-	10,1	30.743-	31.855-
* Muut toimintamenot	6.542-	6.918-	7.053-	1,9	7.127-	7.194-
** TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	83.849-	85.540-	90.843-	5,8	92.693-	95.397-
TOIMINTAKATE	45.975-	47.177-	49.178-	4,1	51.200-	54.081-
* Verotulot	39.404	41.247	42.727	3,5	44.224	45.799
* Valtionosuudet	10.327	10.030	11.985	16,3	10.386	10.623
Rahoitustulot ja -menot						
* Korkotulot	43	0	0	0,0	0	0
* Muut rahoitustulot	410	162	146	10,7-	141	141
* Korkomenot	71-	88-	55-	60,0-	73-	145-
* Muut rahoitusmenot	51-	54-	54-	0,7	53-	52-
VUOSIKATE	4.087	4.120	5.571	26,0	3.425	2.284
Poistot ja arvonalentumiset						
* Suunn.mukaiset poistot	3.860-	3.921-	4.142-	5,3	4.254-	4.842-
Satunnaiset erät						
TILIKAUDEN TULOS	228	199	1.429	86,1	829-	2.558-
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	228	199	1.429	86,1	829-	2.558-

8 RAHOITUSLASKELMA 2020–2022

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019–20	TS2021	TS2022	
RAHOITUSLASKELMA							
Toiminnan rahavirta							
**	Vuosikate	4.087	4.120	5.571	35,2	3.425	2.284
**	Tulorahoituksen korjauserät	829-	1.000-	1.300-	30,0	994-	671-
Investointien rahavirta							
*	Investointimenot	2.403-	5.657-	6.730-	19,0	13.912-	12.795-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	144	363	114	68,6-	101	208
Pysyvien vastaavien							
*	hyödykkeiden luovutustulot	1.058	1.080	1.360	25,9	1.054	731
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	2.056	1.094-	985-	9,9-	10.326-	10.243-
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset							
*	Antolainojen lisäykset	750-	0	0	0,0	0	0
*	Antolainojen vähennykset	100	72	103	43,1	105	105
Lainakannan muutokset							
*	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	2.486	1.895	23,8-	11.795	13.417
*	Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.376-	1.464-	1.013-	30,8-	1.573-	3.279-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	200	0	0	0,0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset							
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	17	0	0	0,0	0	0
*	Saamisten muutos	139-	0	0	0,0	0	0
*	Korottomien velkojen muutos	515	0	0	0,0	0	0
***	Rahoituksen rahavirta	2.434-	1.094	985	9,9-	10.326	10.243
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	377-	0	0	0,0	0	0
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	377	0	0	0,0	0	0

9 TULOKSEN KÄSITTELY

Kuntalain mukaan talousarviossa ja suunnitelmaosassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna arvioitu alijäämä katetaan. Muuramen kunnan vuoden 2018 tilinpäätöksen mukaan kunnan kumulatiivinen ylijäämä oli 9,3 milj. euroa. Vuoden 2020 talousarvio ei osoita alijäämää, joten sen erilliselle käsittelylle ei tässä kohtaa ole tarvetta. Kunnalla on investointivarausta 1,1 milj. euroa.

Rahasto	1 011 664,00 €
Tase 31.12.2018 tilikauden + ed. tilikausien ylijäämä	9 266 343,19 €
TA 2019 tilikauden ylijäämä	198 950,00 €
TA 2020 tilikauden ylijäämä	1 428 970,00 €
TA 2021 tilikauden alijäämä	- 828 610,00 €
TA 2022 tilikauden alijäämä	- 2 557 637,00 €
Yli- ja alijäämät yhteensä	7 508 016,19 €
Kaikki yhteensä	8 519 680,19 €

10 INVESTOINTIOSA

10.1 Kunnanhallitus

Hanketavoitteet

Raakamaan hankkiminen yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja toteuttamista varten. Koskee pienimuotoista maa- ja vesialueiden hankintaa.

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
900 KUNNANHALLITUS INV						
8500 Yleishallinnon invest.						
150 MAA- JA VESIALUEET						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1100 Maa- ja vesialueet	128-	782-	140-	82,1-	100-	100-
* Investointimenot yht.	128-	782-	140-	82,1-	100-	100-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuksien myynti						
1100 Maa- ja vesialueet	0	80	60	25,0-	60	60
* Omaisuuksien myynti yht.	0	80	60	25,0-	60	60
Investoinnit netto	128-	702-	80-	88,6-	40-	40-
900 KUNNANHALLITUS INV.						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1100 Maa- ja vesialueet	143-	782-	140-	82,1-	100-	100-
1190 Ennakkomaksut	20	0	0	0,0	0	0
1201 Tytäryhteisöosakkeet ja	3-	0	0	0,0	0	0
1210 Muut osakkeet ja osuudet	5-	0	0	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	131-	782-	140-	82,1-	100-	100-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuksien myynti						
1100 Maa- ja vesialueet	44	80	60	25,0-	60	60
1210 Muut osakkeet ja osuudet	184	0	0	0,0	0	0
* Omaisuuksien myynti yht.	229	80	60	25,0-	60	60
Investoinnit netto	98	702-	80-	88,6-	40-	40-

10.2 Tukipalvelut

Hanketavoitteet

KIINTEISTÖTOIMI

Talonrakennusinvestoinnit

Vuonna 2020 rakennetaan Isolahden päiväkotia, johon tulee tilat kahdelle ryhmälle sekä lisätilaa koulun käyttöön. Tukipalveluiden osalta tiloihin rakennetaan myös ruokasali koulun ja päiväkodin käyttöön. Hankkeelle varattava investointimääräraha vuodelle 2020 on 1 275 000 ja lisäksi suunnittelukaudelle vuoteen 2021 varataan 595 000 euroa. Isolahden hankkeen kokonaiskustannus on 1 625 000 euroa. Lisäksi vuonna 2020 aloitetaan Kinkomaan koulun laajennus, johon valmistuu neljä uutta opetustilaa, esiopetukselle yksi tila sekä tilat omatoimikirjastolle. Osin uudet tilat korvaavat nykyisiä tiloja, joiden käyttötarkoitusta muutetaan. Samalla tilojen käyttöä järkevöitetään mm. ruokasalia laajentamalla ja seurakunnan käyttämää tilaa siirtämällä. Hankkeeseen varataan talousarviovuodelle 500 000 euroa ja suunnitelmavuodelle 2021 loput 1 750 000 euroa. Kinkomaan koulun laajennushankkeen kokonaistalousarvio on 2 250 000 euroa.

Lisäksi Talousarviovuonna jatketaan Mäkelänmäen koulun suunnittelua siten, että sen rakentaminen tapahtuu vuosina 2021-2022. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 15,04 miljoonaa euroa, josta vuodelle 2020 varataan suunnittelumäärärahaa 600 000 euroa.

Suunnittelukaudelle 2021 - 2021 osuu lisäksi urheilukentän huoltorakennuksen laajennus (220 000 euroa) ja paloaseman toteuttaminen, johon vuodelle 2022 on varattu 1 640 000 euroa kokonaiskustannusten ollessa noin 3,6 miljoonaa euroa.

Terveyskeskuksen investointi 2020

Alkuperäisten kylmä- ja pakastehuoneiden uusiminen seuraavasti:

Pakastehuone on liian pieni ja hankalan muotoinen pakasteiden säilytystä ajatellen.

Rakennamme uuden pakastehuoneen vanhan kylmähuoneen kohdalle ja muutamme pienen pakastehuoneen kylmähuoneeksi.

Samassa yhteydessä uusimme tekniikan nykyaikaisiksi ja energiatehokkaimmaksi.

Tämän lisäksi modernisoimme kylmähuoneiden 1-4 kylmätekniikan energiatehokkaaksi ja huoltovarmemmaksi.

RUOKAPALVELU

Muuramen kunnan ruokapalvelun toiminta jatkaa kasvuaan myös vuonna 2020. Asiakasmäärä on pienessä kasvussa ja muutamassa toimipisteessä on muokattava toimintatapoja muutuneen ympäristön vuoksi. Toimintaa ruokapalvelulla on yhteensä 10 pisteessä: keskuskeittiöllä, yhdessä jakelukeittiössä, kuudessa palvelukeittiössä ja kahdessa ryhmäperhepäiväkodissa. Vuonna 2020 ruokapalvelulla on tarve rekrytoida uusia henkilöitä poistuvien tilalle, rekrytoitavien määrä tarkentuu vuoden vaihteen jälkeen. Henkilöstön määrä pysyy 24 työntekijässä, joista kaksi tekee vajaata työaikaa. Ruokapalvelu jatkaa edelleen vuonna 2020 aktiivista kehitystyötään lähi- ja luomuruoan määrän lisäämiseksi sekä pyrkii vastaamaan omalta osaltaan ilmastohaasteisiin usein eri keinoin. Ruokapalvelu osallistuu myös aktiivisesti uusien rakennettavien kohteiden suunnitteluun oman toimintansa osalta.

Vuonna 2020 investoidaan uuteen autoon. Kiinteistöhoitajalla käytössä olevaa autoa käytetään ruoankuljetukseen sekä kiinteistöhoitoon tarpeisiin. Edellinen auto alkaa ikääntymään ja lisääntynyt korjaustarve hankaloittaa päivittäistä toimintaa. Autoksi on kaavailtu ympäristöystävällistä autoa, mahdollisesti kaasulla, sähköllä tai jollain yhdistelmällä toimivaa autoa.

ICT-PALVELUT

ATK-ohjelmat

Hanketavoitteet

ATK-ohjelmien kehittäminen.
Hankintaan käyttöjärjestelmälisenssejä.
Hankintaan lisää virtuaalisointilisenssejä.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Hankittiin virtuaalityöpöytien käyttöä varten lisää virtuaalisointilisenssejä.
Hankitaan virtuaalityöpöytiin ja työasemiin tarvittavat käyttöjärjestelmälisenssit.

ATK-laitteet

Hanketavoitteet

Uusitaan ja lisätään langattoman verkon tukiasemia.
Uusitaan työasemia.
Kiinteän verkon laitteiden uusinta ja kehittäminen
Laajennetaan levyjärjestelmää.
Laajennetaan ja uusitaan virtuaalisointialustaa

Hanketavoitteiden toiminnallisen vaikuttavuuden arviointi

Langattoman verkon kuuluvuus ja kapasiteetin lisäys vaatii uusia tukiasemia.

Työasemien uudistaminen on tarpeen tehokkaan ja nykyaikaisen työskentelyn turvaamiseksi, sekä käytöstä poistuvien Windows 7. koneiden korvaaminen.

Levyjärjestelmän ja virtuaalisointialustan kapasiteetin lisäys mahdollistaa virtuaalityöasemien/palvelimien määrän lisäämisen ja kehittämisen. Korvataan käytöstä poistuvat palvelimet uusilla.

Kiinteän verkon uusinta on tarpeen tehokkaan ja turvallisen verkkoliikenteen turvaamiseksi

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
104 UUSI MÄKELÄNMÄEN KOULU Investointien talousarvio Investointimenot						
1115 Hallinto-ja laitosrak.hankinta	0	300-	600-	100,0	8.040-	6.400-
* Investointimenot yht.	0	300-	600-	100,0	8.040-	6.400-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti Investoinnit netto	0	300-	600-	100,0	8.040-	6.400-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
105 MONITOIMITAL. LIIKUNTAHALLI Investointien talousarvio Investointimenot						
1115 Hallinto-ja laitosrak.hankinta	0	0	0	0,0	0	800-
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	0	800-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti Investoinnit netto	0	0	0	0,0	0	800-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
110 LIIKUNTAPUISTON HUOLTORAKEN. Investointien talousarvio Investointimenot						
1123 Muut rakennukset	0	0	0	0,0	220-	0
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	220-	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti Investoinnit netto	0	0	0	0,0	220-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
112 MÄKELÄNMÄKI LAAJEN.MUUTOS Investointien talousarvio Investointimenot						
1115 Hallinto-ja laitosrak.hankinta	0	0	0	0,0	0	400-
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	0	400-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti Investoinnit netto	0	0	0	0,0	0	400-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
251 TERVEYSKESKUS/VANHA						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	50-	0	56-	0,0	0	0
1174 Muut laitteet ja kalusteet	16-	0	0	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	66-	0	56-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	66-	0	56-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
305 KINKOMAAN KOULU/PERUSKORJAUS						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	0	0	500-	0,0	1.750-	0
* Investointimenot yht.	0	0	500-	0,0	1.750-	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	0	0	500-	0,0	1.750-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
400 PALOASEMAN RAKENTAMINEN						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	0	0	0	0,0	0	1.640-
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	0	1.640-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	0	1.640-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
450 ATK-LAITTEET/tukipalvelut						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1173 Tietokonelaitteet	32-	82-	62-	25,0-	60-	60-
* Investointimenot yht.	32-	82-	62-	25,0-	60-	60-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	32-	82-	62-	25,0-	60-	60-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
463 KESKUSKEIT. LAITE- JA KALUSTO						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1164 Kuljetusvälineet	0	0	30-	0,0	0	0
1174 Muut laitteet ja kalusteet	38-	0	0	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	38-	0	30-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	38-	0	30-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
465 ISOLAHDEN KOULUN MUUTOS						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	0	0	1.275-	0,0	595-	0
1130 Kadut, tiet, torit ja puistot	0	194-	0	100,0-	0	0
* Investointimenot yht.	0	194-	1.275-	557,2	595-	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	0	194-	1.275-	557,2	350-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV						
8525 Tukipalveluiden invest.						
475 ATK-OHJELMAT/tukipalvelut						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1005 Tietokoneohjelmistot	55-	58-	45-	22,4-	40-	40-
* Investointimenot yht.	55-	58-	45-	22,4-	40-	40-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	55-	58-	45-	22,4-	40-	40-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
925 TUKIPALVELUIDEN INV.						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1005 Tietokoneohjelmistot	55-	58-	45-	22,4-	40-	40-
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	400-	1.200-	2.431-	102,6	10.385-	9.240-
1123 Muut rakennukset	10-	0	0	0,0	220-	0
1130 Kadut, tiet, torit ja puistot	0	194-	0	100,0-	0	0
1164 Kuljetusvälineet	0	0	30-	0,0	0	0
1173 Tietokonelaitteet	32-	82-	62-	25,0-	60-	60-
1174 Muut laitteet ja kalusteet	54-	0	0	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	551-	1.534-	2.568-	67,4	10.705-	9.340-
Rahoitusosuudet						
1115 Hallinto- ja laitosrak.hankinta	0	225	0	100,0-	0	0
* Rahoitusosuudet yht.	0	225	0	100,0-	0	0
Omaisuu den myynti						
Investoinnit netto	551-	1.309-	2.568-	96,1	10.705-	9.340-

**Investoinnit
Rakentamishjelma 2020-2030**

MUURAMEN KUNTA		Investointiohjelma 2020-2030												
Kiinteistöt														
Hankkeen nimi	kustannus	p.-ala m2	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Yhteensä
Isolahden päiväkotit + ruokasali + koulun tilat	1 870 000	720	1 275 000	595 000										1 870 000
Tekninen varikko	1 200 000	500					1 200 000							1 200 000
Paloasema	3 640 000	1 300			1 640 000	2 000 000								3 640 000
Urheilukentän huoltorakennuksen laajennus	220 000	100		220 000										220 000
Mäkelänmäen uusi koulu	15 040 000	5 409	600 000	8 040 000	6 400 000									15 040 000
Mäkelänmäen laajennuksen(Nopan)muutostyöt	1 980 000	400			400 000	880 000	700 000							1 980 000
Monitoimitalon uusi liikuntahalli, uimahallin muuto	8 540 000	3 258			800 000	5 200 000	2 540 000							8 540 000
Kinkomaan koulun laajennus	2 250 000	800	500 000	1 750 000										2 250 000
Lukion muutostyöt	1 360 000									1 360 000				1 360 000
Teneyskeskuksen kylmiöiden ja pak. uusiminen	56 000													56 000
														0
														0
														0
TALONRAKENNUKSET yhteensä	36 156 000		2 431 000	10 605 000	9 240 000	8 080 000	4 440 000	0	0	0	1 360 000	0	0	36 156 000

10.3 Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta

Vuoden 2020 talousarvioon, sekä vuosien 2021 ja 2022 taloussuunnitelmaan esitetään investointeja ICT -laitteiden sekä -ohjelmien uusimiseen, palveluyksiköiden kalustamiseen sekä omatoimikirjaston perustamiseen Kinkomaalle. Lisäksi Liikkuva Muurame -vastuualueelle esitetään kalustoa uusittavaksi. Liikkuva Muurame -vastuualueen osalta esitetään lähiliikunta-paikkojen, puistojen ja virkistysalueiden kehittämistä esittelytekstissä kuvatun suunnitelman mukaisesti.

ICT-laitteiston ja ohjelmistojen investoinnit

Microsoftin julkaiseman tiedotteen mukaan Windows 7 -käyttöjärjestelmän tuki ja ylläpito päättyy 14.1.2020. Tämän jälkeen Windows 7 -käyttöjärjestelmään ei ole enää saatavissa esimerkiksi tietoturvaan liittyviä suojauspäivityksiä.

Muuramen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköissä on suuri määrä käyttöikänsä vanhentuvia laitteita, kuten kannettavia tietokoneita. Lisäksi käyttöjärjestelmän tuen päättyessä laitteista tulee koko kuntaa koskeva tietoturvariski. Vanhentuneisiin laitteisiin ei ole mahdollista asentaa uudempaa Windows 10 -käyttöjärjestelmää. Perusopetuksessa käytöikänsä päässä olevia laitteita on 77 kappaletta.

Varhaiskasvatuksessa vanhentuvan laitekannan lisäksi hankitaan Niittyahon esiopetusryhmän ja Isolahden päiväkodin tarpeisiin digilaitteistoa, kuten videotykit ja dokumenttikamerat ja tietokoneita sekä näyttöpöytä.

Vuoden 2018 talousarvion yhteydessä hyväksytyn taloussuunnitelman mukaisesti jatketaan perusopetuksen oppilaiden digiopetuksen investointeja Chromebook -laitteiden hankinnalla. Neljännellä ja seitsemännellä vuosiluokilla lukuvuonna 2020 - 21 opiskeleville oppilaille hankitaan henkilökohtaiseen käyttöön luovutettavat laitteet opiskelua varten.

Muut kalustohankinnat ja infraan kohdennettavat investoinnit

Varhaiskasvatuksen tarpeisiin esitetään ensi vuodelle 25 000€ Isolahden uuden päiväkodin kalustamiseen. Uusien kalusteiden lisäksi hyödynnetään soveltuvien osin nykyistä kalustoa esikoulusta ja ryhmäperhepäivähoidon käytöstä. Lisäksi vuodelle 2020 esitetään 10 000€ Niittyahon esikouluryhmän kalustamiseen.

Taloussuunnitelmassa esitetään 2022 vuodelle 45 000 Mäkelänmäen koululle sijoittuvien esiopetusryhmien tarpeisiin.

Vuoden 2019 talousarviossa olevan Kinkomaan omatoimikirjaston osalta esitetään siirtämistä vuodelle 2020. Omatoimikirjaston perustaminen on osoittautunut haasteelliseksi sopivien tilojen löytymiseen liittyvien vaikeuksien vuoksi. Investoinnin kokonaisarvo 32 200 euroa sisältää lainaus-, kulunvalvonta sekä turvalaitteiston ohjelmistoinen, muuta kalustusta sekä peruskokoelman.

Liikkuva Muurame -vastuualueen lähiliikuntapaikkojen kehittäminen jatkuu Isolahden kakkosvaiheen ja Leikarin lähiliikuntapaikkojen rakentamisella ja varustamisella. Leikarin lähiliikuntapaikan yhteydessä tehdään myös päiväkodin pihan välineistölle korjaus- ja täydennystoimenpiteitä kiinteistöbudjetin mahdollisuuksien mukaan. Lähiliikuntapaikat ovat osa monivuotista kunnan taajamien, koulujen ja päiväkotien lähiliikuntamahdollisuuksien kehittämishjelmaa.

Isolahteen kohdennetaan 75 000 € ja Leikarille 165 000 €.

Liikuntapuistoalueen kehittämiseen kohdennetaan taloussuunnitelmassa vuosille 2020 - 2022 yhteensä 300 000 €.

Nisulanmäen kentän valaistus uusitaan energiatehokkasiin Led-valoihin. Muutostyöhön kohdennetaan 30 000 €.

Puistojen ja virkistysalueiden osalta vuonna 2020 aloitetaan Hautalahden asuinalueen ranta-alueen kehittäminen. Uimarannan ruoppaukseen kohdennetaan ensi vuonna 60 000 €, uimarantaan v. 2021 30 000 € ja lähiliikuntapaikkaan v. 2022 100 000 €.

Tavoitteena on peruskorjata yksi kuntalaisten käytössä olevan matonpesupaikka vuosittain. Vuonna 2020 kohdennetaan 12 000 € Muuramejoen matonpesupaikan peruskorjaukseen.

Saarenlahden elinkaarensa päätöksessä oleva venevalkaman uusimisen kustannusarvio on 65 000 €.

Vuoden 2020 investointeihin haetaan valtionavustusta Isolahden ja Leikarin lähiliikuntapaikkojen kehittämiseen. Avustusten arvioitu suuruus on 84 000 euroa.

Liikkuvan Muuramen –vastuualueen koneisiin ja laitteisiin investoidaan yhteensä 34 000 euroa, jolla hankitaan moottorikelkka ja jäänhoitokone.

Muuramen Hyvinvointi –liikelaitoksen investointeja vuodelle 2020 ovat potilaiden käyttöön tuleva sähköinen asiointijärjestelmä, hankinta-arvoltaan 40 000 euroa. Henkilöstö- ja potilas-turvallisuuden parantamiseksi esitetään hankittavaksi hoitajakutsu- sekä turvallisuusjärjestelmä, johon varataan 65 760 euroa.

Liikelaitoksen osalta vanhentumassa olevien ICT –laitteistojen uusimiseen varataan 40 000 euroa.

Koonti koneiden, laitteiden sekä muun kaluston investoinneista
Koonti Liikkuva Muurame –vastuualueen infraan liittyvistä investoinneista

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
425 PUISTOT						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	30-	60-	100,0	30-	0
* Investointimenot yht.	0	30-	60-	100,0	30-	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	30-	60-	100,0	30-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
428 NIITTYAHON LÄHILIIKUNTAPAIIKKA						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	0	80-
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	0	80-
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	0	28
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	0	0,0	0	28
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	0	52-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
429 ISOLAHDEN KOULUNPIHA						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	75-	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	0	0	75-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	27	0,0	0	0
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	27	0,0	0	0
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	48-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
430 HAUTALAHDEN LÄHILIIKUNTAP						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	0	100-
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	0	100-
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	0	35
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	0	0,0	0	35
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	0	65-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
431	URHEILU-JA ULKOILUALUEET Investointien talousarvio Investointimenot					
1130	0	0	0	0,0	0	250-
1135	0	18-	12-	33,3-	17-	0
1142	0	0	30-	0,0	0	0
1170	0	15-	34-	126,7	0	100-
1174	0	0	0	0,0	0	0
*	0	33-	76-	130,3	17-	350-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	33-	76-	130,3	17-	350-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
432	SAARENLAHDEN VENELAITURI Investointien talousarvio Investointimenot					
1135	9-	0	65-	0,0	0	0
*	9-	0	65-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	9-	0	65-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
449	KONEET JA KALUSTO/VARHAISKASVA Investointien talousarvio Investointimenot					
1173	15-	10-	20-	100,0	0	20-
1174	0	35-	0	100,0-	0	0
*	15-	45-	20-	55,6-	0	20-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	15-	45-	20-	55,6-	0	20-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
451	ISOLAHDEN PÄIVÄKODIN KALUSTO Investointien talousarvio Investointimenot					
1174	0	0	25-	0,0	0	0
*	0	0	25-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	25-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
454	KONEET JA KALUSTO/KIRJASTO Investointien talousarvio Investointimenot					
1005	0	0	12-	0,0	0	0
1173	0	0	6-	0,0	0	0
1174	22-	10-	14-	40,0	0	0
*	22-	10-	32-	222,0	0	0
	Rahoitusosuudet					
1174	15	0	0	0,0	0	0
*	15	0	0	0,0	0	0
	Omaisuuuden myynti Investoinnit netto					
	7-	10-	32-	222,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
462	ULKOPELIKENTÄN KATE + TEKOJÄÄ Investointien talousarvio Investointimenot					
1130	0	0	0	0,0	10-	380-
*	0	0	0	0,0	10-	380-
	Rahoitusosuudet					
1130	0	0	0	0,0	0	115
*	0	0	0	0,0	0	115
	Omaisuuuden myynti Investoinnit netto					
	0	0	0	0,0	10-	265-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
467	URHEILUKENTÄN ALUEEN KEHIT. Investointien talousarvio Investointimenot					
1130	0	15-	100-	566,7	100-	100-
*	0	15-	100-	566,7	100-	100-
	Rahoitusosuudet					
1130	0	0	30	0,0	30	30
*	0	0	30	0,0	30	30
	Omaisuuuden myynti Investoinnit netto					
	0	15-	70-	366,7	70-	70-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
8570	Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.					
480	ATK-LAITTEET/MÄKELÄNMÄKI Investointien talousarvio Investointimenot					
1173	0	30-	93-	206,5	72-	29-
*	0	30-	93-	206,5	72-	29-
	Rahoitusosuudet					
	Omaisuuuden myynti Investoinnit netto					
	0	30-	93-	206,5	72-	29-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950						
8570						
481						
1173	0	51-	9-	82,4-	0	0
*	0	51-	9-	82,4-	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
	0	51-	9-	82,4-	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950						
8570						
482						
1173	0	9-	24-	165,3	20-	10-
*	0	9-	24-	165,3	20-	10-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
	0	9-	24-	165,3	20-	10-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950						
8570						
483						
1173	0	7-	11-	54,5	7-	8-
*	0	7-	11-	54,5	7-	8-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
	0	7-	11-	54,5	7-	8-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950						
8570						
484						
1173	0	2-	6-	194,1	6-	3-
*	0	2-	6-	194,1	6-	3-
Rahoitusosuudet						
Omaisuu den myynti						
	0	2-	6-	194,1	6-	3-

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
493 KONEET JA KALUSTO/ESIKOULUT						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1174 Muut laitteet ja kalusteet	0	0	0	0,0	55-	0
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	55-	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	55-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
500 LEIKARIN LÄHILIIKUNTAPAikka						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	165-	0,0	0	0
* Investointimenot yht.	0	0	165-	0,0	0	0
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	57	0,0	0	0
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	57	0,0	0	0
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	108-	0,0	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
501 SEUNAVUOREN LÄHILIIKUNTAPAikka						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	150-	0
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	150-	0
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	53	0
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	0	0,0	53	0
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	97-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950 HYVINVOINNIN JA PALV. LTK						
8570 Hyvinv. ja palv. Ltk:n inv.						
502 SENIORIEN LIIKUNTAPUISTO						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	50-	0
* Investointimenot yht.	0	0	0	0,0	50-	0
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	0	0,0	18	0
* Rahoitusosuudet yht.	0	0	0	0,0	18	0
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	0	0	0,0	32-	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK					
	Investointien talousarvio					
	Investointimenot					
1005	Tietokoneohjelmistot	0	0	12-	0,0	0
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	295-	236-	400-	69,5	340-
1135	Sillat,laiturit ja uimalat	20-	18-	77-	327,8	17-
1142	Sähköjohdot,ulkovalaistuslait-	0	0	30-	0,0	0
1170	Muut liikkuvat työkoneet	0	15-	34-	126,7	0
1173	Tietokonelaitteet	35-	124-	170-	36,7	105-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	71-	70-	39-	44,3-	55-
*	Investointimenot yht.	421-	463-	762-	64,5	517-
	Rahoitusosuudet					
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	96	49	114	132,7	101
1174	Muut laitteet ja kalusteet	15	0	0	0,0	0
*	Rahoitusosuudet yht.	111	49	114	132,7	101
	Omaisuu den myynti					
	Investoinnit netto	310-	414-	648-	56,4	416-
						872-

Hankkeen nimi	Kokonaiskust.arvio euroa	2019	2020	2021	2022
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET					
Puistot					
Puistojen rakentaminen	190 000				
* Hautalahti/uimaranta ja lähiliikuntapaikka			60 000	30 000	100 000
Urheilu- ja ulkoilualueet					
Saarenlahden venelaiturin uusinta	65 000		65 000		
Rajalan matonpesupaikka	18000	18 000			
Muuramejoen matonpesupaikka	12000		12 000		
Kinkomaan matonpesupaikka	17000			17 000	
Niittyahon koulun ladun siirto	15 000	15 000			
Liikuntapuistoalueen kehittäminen	315 000	15 000	100 000	100 000	100 000
Nisulanmäen kentän valaistuksen uusiminen	30 000		30 000		
Kinkomaan lähiliikuntapaikka	161 000	161 000			
Isolahden lähiliikuntapaikka	75 000		75000		
Leikarin lähiliikuntapaikka + pv-kodin piha	165 000		165 000		
Seunavuoren lähiliikuntapaikka	150 000			150 000	
Niittyahon lähiliikuntapaikka	80 000				80000
Seniorien liikuntapuisto	50 000			50 000	
Ulkopelikentän kate + tekojää	390 000			10 000	380 000
9-tien alitus latukoneelle	250 000				250 000
Puistot yms yhteensä	1 733 000	209 000	507 000	357 000	910 000
* Valtionavustus/Isolahden koulupiha			-27 000		
* Valtionavustus/Leikarin lähiliikuntapaikka			-57 000		
* Valtionavustus/Seunavuoren lähiliikuntapaikka				-53000	
* Valtionavustus/Hautalahden lähiliikuntapaikka					-35 000
* Valtionavustus/Niittyahon lähiliikuntapaikka					-28 000
* Valtionavustus/Liikuntapuistoalueen kehittäminen			-30 000	-30 000	-30 000
* Valtionavustus/Seniorien liikuntapuisto				-18 000	
* Valtionavustus/Ulkopelikentän kate + tekojää					-115 000
RAKENTEET JA LAITTEET yhteensä					

10.4 Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta

10.4.1 Liikenneväylät

UUDET ALUEET

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden katujen rakentaminen sekä katualueiden ja niiden ympäristön viimeistelytöiden tekeminen.

Investointien toteuma

ALUE	TP 18	TA 19	TA 20
HAUTALAHTI - kaava 2018		<ul style="list-style-type: none"> • Hautalahdentie 235 000 euroa • Myllynsiipi 135 000 euroa • Lahdenranta I-osa 32 000 euroa • Ahomansikka 36 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> • Lahdenranta II-osa • Mesimarja • Hetantie <p>Yhteensä 225 000 euroa</p>
SILLANNIITTY - kaava 2018		<ul style="list-style-type: none"> • Sillanniityntien I-vaihe 150 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> • Liikenneympyrä • Sillanniityntien I-vaihe <p>Yhteensä 350 000 euroa</p>
KINKOMAA -Peltolampi (kaava 2018) -Liisalan alue valmistui 2018	<ul style="list-style-type: none"> • Liisalan alueen Pengerpolku toteutui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Peltolammen Vellamonpolun jatko I-vaihe 70 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> • Peltolammen Untamonpolun jatko <p>110 000 euroa</p>
ETELÄPORTTI -kaava 2019			<ul style="list-style-type: none"> • I-rakennusvaihe 60 000 euroa
ISOLAHTI -osayleiskaava 2012 -ELK §57/14.5.2019			<ul style="list-style-type: none"> • I-rakennusvaihe 240 000 euroa
SEUNAVUORI -Murtolammen alue	<ul style="list-style-type: none"> • Rakentamisessa tauko 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakentamisessa tauko 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakentamisessa tauko
TERVAMÄKI - Asemakaavan laajennus 2011	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjota
ASUNTOALUEIDEN VIIMEISTELY -toteutetaan kun suurin osa alueiden tonteista on rakennettu -määräraha ei ole tarkoitettu päällystämiseen.	Murtolammen ja Liisalan asuntoalueiden viimeistely	Uusien asuntoalueiden viimeistely 20 000 euroa	Uusien asuntoalueiden viimeistely 20 000 euroa

Investointien toteutumisen analysointi

Uusia alueita rakennetaan toteutuneiden asemakaavojen mukaisesti ja uusien luovutettavien tonttien mukaisesti.

Sillanniityn, Peltolammen ja Hautalahden asemakaavat valmistuivat vuonna 2018 ja uuden teollisuusalueen Eteläportin asemakaava 2019. Vuonna 2020 aloitetaan Sillanniityn ja Eteläportin alueen rakentaminen sekä jatketaan Hautalahden ja Peltolammen asuinalueiden rakentamista. Sillanniityn ja Eteläportin alueille avautuu aivan uudet yritysalueet.

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan päätöksen mukaan (§57/14.5.2019 ELK) Isolahden osayleiskaavan alueelle varaudutaan rakentamaan kokoojatie, jos vähintään kaksi tonttia on myyty rakennuspaikoilta 1-4. Alkuosa rakennetaan kuitenkin uutta päiväkotia varten.

Murtolammen alueella pidetään rakentamisessa tauko, sillä vuonna 2017 rakennetulta alueelta on tontteja vuoden 2020 tonttitarjontaa varten.

Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Alueella on kokonaisuudessaan melko rinteinen ja haastava maasto. Alueella on rakentamatta Riekontietä 150 m, jonka varrella on kaavareserviä 7 tontille.

KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄT

Hanketavoitteet

Palveluiden saatavuus kävellen ja pyöräillen keskustan ja asuntoalueiden välillä.

Investointien toteuma

ALUE	TP 18	TA 19	TA 20
NIITTYAHO KESKUSTA	Teollisuustie – Niittyahon koulun II-vaihe toteutui	Keihästien kevyen liikenteen väylä 250 000 euroa	Sanantien kevyen liikenteen väylä 100 000 euroa

Investointien toteutumisen analysointi

Sanantien rakentaminen on siirtynyt vuodelta 2018 valituksen johdosta vuodelle 2020.

Kevyen liikenteen väylä parantaa kirkolle, seurakuntakodille sekä Muuratharjun virkistysalueelle menevien liikenneturvallisuutta.

Kevyen liikenteen kehittämissuunnitelma valmistui loppuvuonna 2017. Suunnitelma sisältää verkoston kehittämisen lisäksi myös nykyisen väylästäön korjauskohteet. Tärkeimpinä kehittämiskohteita ovat Niittyahon, Sanantien, Kenttätien kevytliikenneväylät sekä hautausmaalle pääsy. Kinkovuorentien kevyenliikenteen väylän suunnittelu on käynnistetty ELYn toimesta.

MUUT LIIKENNEVÄYLÄT

Hanketavoitteet

Kaavateiden ja hulevesijärjestelmien rakentaminen, perusparantaminen, liikenneturvallisuutta lisäävät kohteet ja toimet sekä asfaltointi.

Investointien toteuma

KOHDE	TA 19	TA 20
Perusparannettavat kohteet	85 000 euroa	<ul style="list-style-type: none"> • Kinkorinne • Sanantie • Ennalta nimeämätön kohde (jos työresurssien vapautuu) Yhteensä 200 000 euroa
Asfaltoitavat kohteet	170 000 euroa	150 000 euroa
Hulevesijärjestelmät	<ul style="list-style-type: none"> • Sillanniityn kosteikkopuisto 139 000 euroa • Hulevesiputket 220 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> • Sillanniityn kosteikkopuisto • Punasillan hidastusallas • Hulevesiputket Yhteensä 350 000 euroa
Kohteet, jotka vaativat välitöntä korjausta kesken toimintakauden	25 000 euroa	25 000 euroa

Investointien toteutumisen analysointi

Teiden päällystäminen vähentää liikenneväylien kunnossapitokustannuksia ja lisää käyttömu-kavuutta. Uudet kokonaan rakennetut kadut asfaltoidaan yleensä seuraavana vuonna. Ns. vanhoilla alueilla asfaltointi edellyttää, että katu on peruskorjattu. Vanhoilla alueilla tehdyt toimet tiivistävät yhdyskuntarakennetta.

Vuonna 2020 tavoitteena on rakentaa uusia alueita (Hautalahti, Peltolampi, Sillanniitty) ja vanhoja katuja peruskorjataan. Sanantie peruskorjataan kevyen liikenteen väylän rakentamisen yhteydessä.

Punasillan alueella rakennetaan hidastusallas viivyttämään asemakaava-alueelta tulevia hulevesiä. Sillanniityn kosteikkopuistoalueelle tehdään viimeistelyjä sekä kasvien istutusta. Sillanniityn kosteikkopuiston kustannusarvio on 291 000 €, johon on saatu ELY:tä avustusta yhteensä 121 650 € (ELY:n päätökset 30.5.2017 ja 13.4.2018).

Asfaltoitaviin katuihin varattu määräraha kohdennetaan tarkemmin lautakunnassa vuoden alussa.

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-%	TS2021	TS2022
	/1000e			2019-20		
1050	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK					
8725	Elinv. ja K. Kasvun Ltk:n inv					
409	LIIKENNEVÄYLÄT					
	Investointien talousarvio					
	Investointimenot					
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	0	0	1.480-	0,0	1.325-
*	Investointimenot yht.	0	0	1.480-	0,0	1.325-
	Rahoitusosuudet					
	Omaisuuuden myynti					
	Investoinnit netto	0	0	1.480-	0,0	1.325-

	TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-%	TS2021	TS2022
	/1000e			2019-20		
1050	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK					
8725	Elinv. ja K. Kasvun Ltk:n inv					
418	HULEVESIVERKOSTO					
	Investointien talousarvio					
	Investointimenot					
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	137-	203-	0	100,0-	0
1141	Hulevesiverkostot	22-	220-	350-	59,1	200-
*	Investointimenot yht.	158-	423-	350-	17,3-	200-
	Rahoitusosuudet					
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	33	89	0	100,0-	0
*	Rahoitusosuudet yht.	33	89	0	100,0-	0
	Omaisuuuden myynti					
	Investoinnit netto	126-	334-	350-	4,8	200-

10.4.2 Tievalaistus

Hanketavoitteet

Kunnan pitkän aikavälin tavoitteena on kaikkien katujen ja kevyen liikenteen väylien valaiseminen energiatehokkaasti.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TA 20
Katuvalaistusta uusien katujen sekä kadun perusrannushankkeiden kohteisiin	<ul style="list-style-type: none"> • Uudet valaisimet • Valaisinvaihdot 60 000 €	Uudet valaisimet Valaisinvaihdot 30 000 euroa	Uudet valaisimet Valaisinvaihdot 40 000 euroa

Valaistukseen varattu määräraha kohdennetaan tarkemmin lautakunnassa.

Vuonna 2016 saatiin päätökseen elohopeapohjoisten katuvalolamppujen vaihto ja vuonna 2017 suoritettiin katuvalokeskusten kuntokartoitus. Lähivuosina tulee tehtäväksi katuvalojen ohjausjärjestelmän uusiminen.

Investointien toteutumisen analysointi

Tievalaistuksen tarkoituksena on parantaa ihmisten asuin- ja työympäristöä sekä edistää viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Valaistuksen laajentaminen lisää käyttömenoja.

	TP2018 /1000e	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
1050 ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
8725 Elinv. ja K. Kasvun Ltk:n inv						
410 TIEVALAISTUS						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1142 Sähköjohdot, ulkovalaistuslait-	64-	30-	40-	33,3	50-	50-
* Investointimenot yht.	64-	30-	40-	33,3	50-	50-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuksien myynti						
Investoinnit netto	64-	30-	40-	33,3	50-	50-

Mittaus

Hanketavoitteet

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asema-kaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Investointien toteutuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TA 20
Mittauskalusto Kartat	-	<ul style="list-style-type: none"> • takymetri 22 000 euroa • numeerinen pohjakartta 90 000 euroa 	- ei investointeja

Investointien toteutumisen analysointi

Mittaus-toimen kalustoa uusitaan tekniikan kehittyessä, jotta pystytään tuottamaan asianmukaisia mittauspalveluja kunnan toimintaan.

Muuramen kunta kasvaa ja kehittyy, jonka johdosta uusia alueita asemakaavoitetaan. Kunnan rasterimuotoinen pohjakartta on vanhentunut, jonka johdosta on tullut ajankohtaiseksi pohjakartan ajantasaistaminen ja muuttaminen numeeriseen muotoon.

10.4.3 Kaluston hankinta

Hanketavoitteet

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TA 20
Kalusto	ei hankintoja	<ul style="list-style-type: none"> • nosturikuorma-auto 180 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> • Iso traktori 130 000 euroa

Investointien toteutumisen analysointi

Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja ja myydä niihin palveluja omakustannushintaan sekä ylläpitää töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekanta.

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
1050 ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK						
8725 Elinv. ja K. Kasvun Ltk:n inv						
460 ELKA LTK:N IRTAIMISTO						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1005 Tietokoneohjelmistot	0	90-	0	100,0-	0	0
1164 Kuljetusvälineet	0	180-	0	100,0-	0	0
1170 Muut liikkuvat työkoneet	0	0	130-	0,0	0	0
1174 Muut laitteet ja kalusteet	0	22-	0	100,0-	0	0
* Investointimenot yht.	0	292-	130-	55,5-	0	0
Rahoitusosuudet						
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	0	292-	130-	55,5-	0	0

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
1050 ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
Investointien talousarvio						
Investointimenot						
1005 Tietokoneohjelmistot	0	90-	0	100,0-	0	0
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	701-	1.411-	1.480-	4,9	1.325-	995-
1141 Hulevesiverkostot	22-	220-	350-	59,1	200-	200-
1142 Sähköjohdot,ulkovalaistuslait-	64-	30-	40-	33,3	50-	50-
1164 Kuljetusvälineet	0	180-	0	100,0-	0	0
1170 Muut liikkuvat työkoneet	0	0	130-	0,0	0	0
1174 Muut laitteet ja kalusteet	0	22-	0	100,0-	0	0
* Investointimenot yht.	787-	1.953-	2.000-	2,4	1.575-	1.245-
Rahoitusosuudet						
1130 Kadut,tiet,torit ja puistot	33	89	0	100,0-	0	0
* Rahoitusosuudet yht.	33	89	0	100,0-	0	0
Omaisuuuden myynti						
Investoinnit netto	755-	1.864-	2.000-	7,3	1.575-	1.245-

ELINVOIMAN JA KESTÄVÄN KASVUN LAUTAKUNTA
 LIIKENNEVÄYLÄT/rakentamishjelma 2020-2023

KIIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	Kokonaiskust.arvio	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hankkeen nimi	euroa						
Liikenneväylät/Uudet alueet							
Hautalahti	1 113 000		438 000	225 000	150 000		300 000
Kinkomaa	625 000	45 000	70 000	110 000		250 000	150 000
Sillanniitty	870 000		150 000	350 000	170 000	200 000	
Seunavuori (uusi osa-alue)	450 000				250 000	100 000	100 000
Tervämäki	180 000				80 000		100 000
Velkapohja (Peltolantien jatko)	230 000				230 000		
Eteläportti	60 000			60 000			
Isolahti	240 000			240 000			
Asuntoalueiden viimeistely	120 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Yhteensä uudet väylät		65 000	678 000	1 005 000	900 000	570 000	670 000
Kevyen liikenteen väylät			Keihästie	Sanantie	Peltolantie	Kenttätie	
Kevyen liikenteen väylät	650 000		250 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Muut liikenneväylät	1 050 000	550 000	500 000				
Perusparannettavat kadut	650 000			200 000	150 000	150 000	150 000
Asfalttoinnit	600 000			150 000	150 000	150 000	150 000
Hulevesijärjestelmät	950 000			350 000	200 000	200 000	200 000
Välittömät korjauksen kohteet	150 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Sillanniityn kosteikkopuisto	274 000	71 000	203 000				
avustus	-121 650	-32 550	-89 100				
Tievalaistuksen rakentaminen	280 000	60 000	30 000	40 000	50 000	50 000	50 000
Pohjakartat	90 000		90 000				
Kalusto	332 000		202 000	130 000			
RAKENTEET JA LAITTEET yhteensä	8 792 350	738 450	1 888 900	2 000 000	1 575 000	1 245 000	1 345 000

10.5 Koko kunnan investoinnit

KONEET JA KALUSTO 2020 - 2022		2020	2021	2022
TUKIPALVELUKESKUS				
Atk-ohjelmat				
	Windows käyttöjärjestelmän lisenssit	20000		
	Virtualisointi lisenssit	25000		
		45000	40000	40000
Atk-laitteet				
	Langaton verkko	2000		
	Työasemien uusinta	15000		
	Palvelimien uusiminen	32000		
	Levyjärjestelmän laajennus	10000		
	Kiinteän verkon kehittäminen	2500		
		61500	60000	60000
	Keskuskeittiö:			
	Kuljetusauto	30000		
	Tukipalvelukeskus yhteensä	136500	100000	100000
Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta				
Atk-laitteet	Varhaiskasvatus + digilaitteet	20000		20000
	Peruskoulut Chromebookit	100000	105000	50000
	Jako kouluille oppilasmäärien mukaan			
	Mäkelänmäki	63950	71450	28530
	YPR	1560	930	310
	Kinkomaa	21320	19880	10430
	Niittyaho	7840	7150	7670
	Isolahti	5330	5590	3060
	Peruskoulut /kannettavat tietokoneet			
	Mäkelänmäki 49 kpl	27680		
	Nisulanmäki 16 kpl	9040		
	Kinkomaa 5 kpl	2820		
	Niittyaho 5 kpl	2820		
	Isolahti 2 kpl	1140		
	Yhteensä	43500		
	Peruskoulujen laitehankinnat yhteensä	143500	105000	50000
	Lukio			

Muu kalusto				
	Varhaiskasvatus / Isolahti	25000		
	/Niittyaho		10000	
	/Mäkelänmäki		45000	
	Varhaiskasvatus yhteensä	25000	55000	
	Lukio			
	Liikunta ja puistot			
	Moottorikelkka keskusta	16000		
	Jäänhoitokone	18000		
	Latukone			100000
	Liikunta ja puistot yhteensä	34000		100000
	Omatoimikirjasto Kinkomaalle			
	Järjestelmä ja ohjelmistot	12200		
	Laitehankinnat (atk ja valvonta)	6000		
	Kalusteet	8000		
	Peruskokoelma	6000		
	Omatoimikirjasto Kmaalle yht	32200		
	Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen invest.			
Atk-ohjelmat	E-asiointi -ohjelma	40000		
Atk-laitteet	Hoitajakutsu ja henkilöturva	65760		
	Effica-työasemien uusiminen	40000		
	Liikelaitos yhteensä	145760		
	Hypa Itk yhteensä	400460	160000	170000
Elinvoiman ja kasvun lautakunta				
	Traktori	130000		
	Vesihuolto:			
	Elk Itk yhteensä	130000		
	Kaikki yhteensä	921660	260000	270000

Koko kunnan investoinnit yhteensä (mukana eriytetty vesihuolto ja Muuramen Hyvinvointi – liikelaitos)

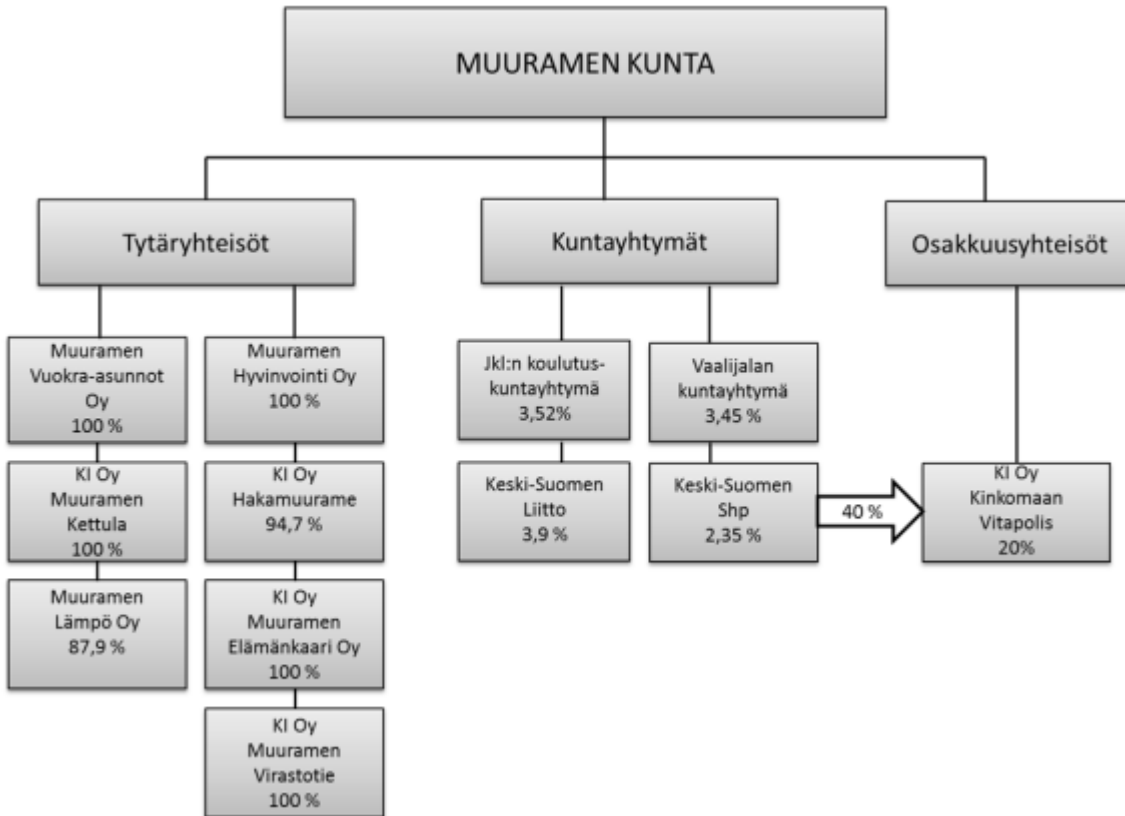
	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022	
Investointien talousarvio							
Investointimenot							
1005	Tietokoneohjelmistot	55-	148-	97-	34,3-	40-	40-
1100	Maa-ja vesialueet	143-	782-	140-	82,1-	100-	100-
1115	Hallinto-ja laitoshankinta	400-	1.200-	2.431-	102,6	10.385-	9.240-
1123	Muut rakennukset	10-	0	0	0,0	220-	0
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	996-	1.841-	1.880-	2,1	1.665-	1.905-
1135	Sillat,laiturit ja uimalat	20-	18-	77-	327,8	17-	0
1140	Vedenjakelu-ja viemäriverkko	514-	893-	1.115-	24,9	1.260-	1.030-
1141	Hulevesiverkostot	22-	220-	350-	59,1	200-	200-
1142	Sähköjohdot,ulkovalaistuslait-	64-	30-	70-	133,3	50-	50-
1164	Kuljetusvälineet	0	200-	30-	85,0-	0	0
1170	Muut liikkuvat työkoneet	0	15-	164-	993,3	0	100-
1173	Tietokoneelaitteet	67-	206-	337-	63,5	165-	130-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	125-	104-	39-	62,5-	55-	0
1190	Ennakkomaksut	20	0	0	0,0	0	0
1201	Tytäryhteisöosakkeet ja	3-	0	0	0,0	0	0
1210	Muut osakkeet ja osuudet	5-	0	0	0,0	0	0
*	Investointimenot yht.	2.403-	5.657-	6.730-	19,0	14.157-	12.795-
Rahoitusosuudet							
1115	Hallinto-ja laitoshankinta	0	225	0	100,0-	0	0
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	129	138	114	17,5-	101	208
1174	Muut laitteet ja kalusteet	15	0	0	0,0	0	0
*	Rahoitusosuudet yht.	144	363	114	68,6-	101	208
Omaisuuksien myynti							
1100	Maa-ja vesialueet	44	80	60	25,0-	60	60
1210	Muut osakkeet ja osuudet	184	0	0	0,0	0	0
*	Omaisuuksien myynti yht.	229	80	60	25,0-	60	60
	Investoinnit netto	2.031-	5.214-	6.556-	25,7	13.996-	12.527-

11 KONSERNI

Muuramen kunnan konsernin osalta jatketaan vuonna 2020 kokonaistarkastelua, jossa selvitetään

konsernirakenteen tarkoituksenmukaisuutta ja tehdään tarvittavat esitykset konsernirakenteen

uudelleenjärjestelyiksi. Tarkastelussa selvitetään sekä konserniyhtiöiden että suoraan kunnan omistamien kiinteistöjen tarkoituksenmukaista hallintaa osana USO-projektia.

11.1 Kiinteistö Oy Hakamurame

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön toimiala on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä sekä vuokrata kiinteistöissä olevia huoneistoja. Kunnan omistus on 95 %.

Palvelusuunnitelma

Tuotetaan vuokra-asumista Muuramen kunnan asukkaille. Toteutetaan terveellistä asumista turvallisessa ympäristössä.

Sitovat tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvot	Toimenpiteet
Hyvä talous ja kilpailukykyiset vuokrat Kiinteistön ja asuntojen hyvä kunto	Käyttöaste 99 % Vaihtuvuus <20 %	Asuminen edullista Asunnot kunnossa

Tunnusluvut	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
<i>Talouden tunnusluvut:</i> Velkojen takaisin maksuaika	lainaohjelman mukaisesti 110.341 €	lainaohjelman mukaisesti 83.158 €	lainaohjelman mukaisesti 83.158 €	lainaohjelman mukaisesti 87.316 €	lainaohjelman mukaisesti 91.682 €
Vuokratulot	0 €	0 €	0 €	0 M€	0 M€
Tulos	0 €	0 M€	0 M€	0 M€	0 M€
Lainavastuut					
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i> Asuntojen määrä lkm.	21 kpl 99 %	21 kpl 99 %	21 kpl 99 %	21 kpl 99 %	21kpl 99 %
Käyttöaste- %	10 %	20%	20 %	20%	20%
Vaihtuvuus					

Talousarvio 2020

Toiminnantuotot	Toiminnankulut	Pääomamenot	Kulut yhteensä
83.158 €	83.122 €	0 €	83.122 €

TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvio perustuu vuoden 2018 toteutuneisiin tietoihin sekä vuoden 2019 ennusteisiin ja tiedossa oleviin kustannuksien nousuun.

Kiinteistöhuollon hinta nousee 2,0% vuodelle 2020.

Lämpöenergia hinta pysyy nykyisellä tasolla. Perusmaksun osuus nousee 12 %.

Vedenhinta arvioitu pysyvän nykyhinnan mukaisena.

Jätehuoltoon arvioitu hinnan nousevan 8 %.

Kiinteistövero muodostuu verottajan määrittämän rakennuksen verotusarvon pohjalta.

Korjauksiin varataan 13.700 euroa.

Investoinnit ja lainat

Yhtiö on velaton.

Vastikkeet

Yhtiö perii omistajilta 5,99 €/os./kk vastiketta.

Poistot ja tulos

Suunnitelman mukaiset poistot ovat vuosittain rakennuksista 4 %, koneista ja laitteista 25 % sekä rakennelmista 20 %. Suunnitelman mukaiset poistot käsitellään tilinpäätöksen yhteydessä. Vuosittainen tulos on 0 €.

11.2 Muuramen Lämpö Oy

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Tuottaa lämpöä (kaukolämpöä) asiakasyhtiöille, tuottaa kiinteistöhoitopalveluja asiakasyhtiöille (huolto ja siivous), vuokrata tiloja Y4-Yrittäjäyrystalolta ja Kiinteistö Oy Muuramenportista ja tuottaa hallinnollisia palveluja Muuramen Vuokra-asunnot Oy:lle ja Kiinteistö Oy Hakamuramelle.

Kunnan omistusosuus suoraan 87,9 % ja Muuramen Vuokra-asuntojen kautta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kaukolämpöverkkoalueen kaukolämpö ostetaan Jyväskylän Energialta vuonna 2013 solmitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan ekotehokkaana yhteistuotantona turpeella ja puulla. Punasillanalueen kaukolämpö ostetaan Vapo Oy:ltä vuonna 2007 solmitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan pelletillä.

Sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Asiakasmäärän kasvattaminen Vuokrausaste	vuokrasopimusten määrä ja asiakassuhteiden pitäminen nykytasolla	liikevaihto, markkinointi, asiakassuhteet liikevaihdon varmistamiseksi
Tuotantotavoitteet Lämpöverkon laajuus	säilytetään nykytasoinen noin 22.000 MWh	verkoston ylläpito, verkoston saneeraus, hinnoittelu

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP19 31.8.2019	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- omavaraisuusaste	- 17,0 %	-	-	-	-
- velkojen takaisinmaksuaika	- lainaohjelman mukaiset - 21.700 MWh	- lainaohjelman mukaiset - 23.000 MWh	- lainaohjelman mukaiset - 13.900 MWh	- lainaohjelman mukaiset - 22.000 MWh	- lainaohjelman mukaiset - 23.000 MWh
- lämmöntuotanto	- 2,23 M€ - 120.900 € - 1,5 M€	- 2,4 M€	- 1,63 M€	- 2,66 M€	- 2,6 M€
- liikevaihto		- 134.000 €	- 116.000 €	- 200.000 €	- 115.000 €
- tulos		- 1,74 M€	- 1,62 M€	- 1,2 M€	- 0,7 M€
- lainavastuut					
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- liittymien määrä	- 108 kpl - 54 kpl	- 110 kpl - 54 kpl	- 110 kpl - 55 kpl	- 111 kpl - 54 kpl	- 112 kpl - 55 kpl
- hoidettavat kiinteistöt, lkm	- 15/19 kpl	- 17/20 kpl	- 17/20 kpl	- 14/20 kpl	- 19/20 kpl
- vuokraus	- 0 €	- 87.000 €	- 46.400 €	- 174.000 €	- 174.000 €
- MVA					
Henkilöstö (lkm vuoden lopussa)	9 vakituista ja 6 kesätalvituueraajaa	9 vakituista ja 6 kesätalvituueraajaa	11 vakituista ja 6 kesätalvituueraajaa	9 vakituista ja 6 kesätalvituueraajaa	9 vakituista ja 6 kesätalvituueraajaa

TALOUSARVIO JA TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvio perustuu aikaisempien vuosien toteutuneisiin tietoihin sekä vuoden 2020 ennusteisiin ja kotimaisella polttoaineella toteutettuun lämmönhankintasopimukseen Vapon ja JE:n kanssa.

Tulot

Lämpötalous

Lämmönmyynnin kasvu on kohtalainen eli vuoden 2020 aikana uusia liittyjiä on muutama. Tällä hetkellä ei ole näköpiirissä laajentaa verkkoa, mutta alustava suunnittelu on käynnistetty kunnan kaavoittamalle alueelle 9-tien vieressä (Sillanniitty).

Myynti lasketaan n. 15 %:n häviön mukaisesti ostoista. Hyötysuhde on asetunut kyseiselle tasolle (putkistohäviö ja mittarivirheet aiheuttavat häviön).

Lämmön myyntihintaa nostettiin viimeksi 1.1.2015 alkaen 1,6 %:lla (energian hintaa ja perusmaksuja). Vuodelle 2020 nousupainetta ei ole lämpöenergiassa, koska lämpöenergian ostohinta ja näkymät vuoden loppupuolella ovat nykyisellä tasolla. Perusmaksun osuus sen sijaan kokonaisliikevaihdosta on tällä hetkellä 18,9 %, joka olisi hyvä olla tasolla 20,0 %. Esitän lämpöenergian hintaa pidettäväksi ennallaan 63,00 €/MWh alv 0 ja perusmaksujen nostamista 2020 12,0 % (tästä tehtiin linjaus 2019, että perusmaksuja korotetaan 12 % 2019 ja 12 % 2020). **Hallitus esittää vuoden 2020 korotuksiksi lämpöenergian osalta 0,0 % ja perusmaksujen osalta 12,0 %.**

Kiinteistöhoito

Nykyisellä henkilöstöllä voidaan hoitaa tämän hetkiset asiakkaat. Huoltoautoista kolme on omia ja neljännestä huoltoautosta on tehty leasing-sopimus. Ulkoaluekoneista kaksi on omaa ja kolmännesta on tehty leasing-sopimus.

Kesäisin nurmikonhoito ja talvisin lumityöt työllistävät tilapäisesti 4 - 6 henkilöä.

Kiinteistöhoitomaksuja on korotettu viimeksi 1.1.2019 alkaen 2,5 %. Vuodelle 2020 hinnannousupainetta on, koska seuraavia korotuksia kustannuksiin on tulossa:

- palkat, yleiskorotus +1,6 %
- polttoaineiden hinnat +10,0 %
- kone- ja ajoneuvo kustannukset +5,0 %
- muut yleiskustannukset +3,0 %

Näiden kustannusnousujen johdosta esitän, että kiinteistöhoitoidon sopimushintoja ja lisätyöhintoja korotettaisiin 2,0 % 1.1.2020 alkaen.

Hallitus esittää vuoden 2020 korotuksiksi 2,0 %.

Muuramen Vuokra-asunnot Oy:lle tehdään lisäpalveluna edelleen huoneistojen muuttotarkastuksia, joiden yhteydessä tehdään pienet korjaukset kunnan tulevan omistajapolitiikan mukaisesti. Pienkorjauksia ja asiakkaiden pienhankintoja varten ostetaan edelleen tarvikkeita huoltoautoon ja varastoon, jotka sitten laskutetaan asiakkailta toimitusten mukaan.

Hallinnointi

Muuramen Lämpö Oy hoitaa Muuramen Vuokra-asunnot Oy:n ja Kiinteistö Oy Hakamuuramen hallintoa kahden henkilön voimin.

Vuokraus

Vuokratiloja on tällä hetkellä Y4 Yrittäjyys talossa ja Kiinteistö Oy Muuramenportissa. Muuramenportin tilat on kokonaan vuokrattu (74 m² liiketila on omassa käytössä). Y4:ssä tilat on vuokrattu 70 % eli vapaana on pieniä ja isoja toimistohuoneita.

Investoinnit ja lainat

Yhtiöllä on lainaa kaiken kaikkiaan n. 1,5 M€ vuoden 2020 alussa.

Poistot ja tulot

Suunnitelman mukaiset poistot on esitetty talousarviossa. Talousarviossa pyritään positiiviseen tulokseen.

11.3 Kiinteistö Oy Muuramen Elämänkaari

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattua tonttia ja sille rakennettua kiinteistöä. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistön toiminta on vanhusten palveluasumista ja lasten päivähoitoa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus)	yhtiöntulot kattavat menot	laskutus ajantasainen

	TP 18	TA 19	TP19 30.9.19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
velkojen takaisinmaksuaika	lainaohjelman mukaiset	lainaohjelman mukaiset	lainaohjelman mukaiset	lainaohjelmamukaiset	lainaohjelman mukaiset
hoitokulu	69.200 €	97.000 €	53.550 €	80.143 €	81.000 €
rahoituskulu	89.830 €	79.000 €	86.150 €	96.067 €	96.000 €
lainavastuut	1,047 M€	0,918 M€	1,054 M€	0,971 M€	0,882 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
huoneistoja neliövuokra	-2 - 19,70 €/m ²	-2 - 13,0 €/ m ²	-2 - 18,19 €/m ²	-2 - 18,16€/m ²	-2 - 18,50 €/m ²

TALOUSARVIO JA TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvion perustaksi on otettu toteutuneet kulutukset ja hintamuutokset vuodelle 2020.

Isännöintipalkkiossa on huomioitu 3,0 % korotus vuodelle 2020.
Hätäkeskuksen vuosimaksu on 120,00 €/vuosi.
Pääsääntöisesti hallinnon kuluihin on arvioitu 3,0 % nousu.

Talonmiespalkkiossa on huomioitu Muuramen Lämpö Oy:n ilmoitus 2,0% korotuksesta vuodelle 2020.

Lämpöenergian hintaan ei ole tulossa korotusta vuodelle 2020 mutta perus- maksussa on huomioitu Muuramen Lämpö Oy:n ilmoitus 12,0 % korotuksesta vuodelle 2020.

Veden hinta on hinnoiteltu kunnan taksan mukaan ja korotusta vuodelle 2020 ei ole tiedossa.

Sähkön hinta: Elenian siirtohintaa perusmaksuineen, arvioitu siirtohinnan korotus vuodelle 2019 on toteutunut noin 10,0 %. Vuodelle 2020 ei ole tiedossa korotusta. Energia ostetaan kunnan kilpailutuksen mukaisena. Kokonaiskulutuksesta kumpikin käyttäjä maksaa osuutensa yhtiölle jälkimittauksen mukaan.

Jätehuollon hinnoittelu on Mustankorkean taksan mukainen.
Perusmaksu tuli uutena maksuna vuonna 2019.

Vahinkovakuutusmaksut tulevat kunnan sopimuksen mukaisesti, kunnan laskuttamana, maksu n. 600 €/vuosi. Lisäksi yhtiöllä on vastuuvakuutus.

Kiinteistövero määräytyy rakennuksen arvon pohjalta.
Kiinteistöveroprosentti on kunnan vuoden 2019 prosentti.

Korjauksiin varataan vuodelle 2020 7.500 €.

Pääomamenojen osalta kulut on laskettu Kuntarahoitus Oyj:n lainaehtojen mukaan.

Hoitokulukorvaus on 6,81 €/m²/kk (2019 6,71 €/m²/kk)

Rahoituskulukorvaus on 6,06 €/m²/kk (2019 6,15 €/m²/kk, perustamislaina)

Rahoituskulukorvaus on 5,29 €/m²/kk (2019 5,29 €/m²/kk remonttilaina)

Maksut käyttäjien kesken määräytyvät sopimuksen mukaisesti ja neliöinä on käytetty käyttäjien käytössä olevia neliöitä, jotka ovat yhteensä 933,90 m².
Päiväkoti Aarresaari maksaa yhtiölle vuokraa 6.384,65 €/kk (2019), joka vähennetään kokonaiskustannuksista.
Vuodelle 2020 vuokra on tarkistettu indeksillä 6.448,50 €/kk.
Näiden erotuksen Muuramen kunta maksaa yhtiölle.

Maksut muuttuvat vuodelle 2020 seuraavasti:
Muuramen kunta 7.919,44 €/kk

KI OYMUURAMEN ELÄMÄNKAARI
TALOUSARVIO

Tilino	Selite	TODELLISET		ARVIOT		TA 2020	tot. 2019	TA 2019	
		a´	kpl	a´	kpl	YHT.€	1.1 - 30.9.19		
KULUT									
Kiinteistön hoitokulut									
5060	Hallituksen kokouspalkkiot	120,00		2	80,00	4	560	0	490
5330	Isännöintitoimisto	334,78		12	124,00	3	4 389	3 322	4 272
5389	Pelastussuunnitelma Pelsu	124,00					124	0	124
5350	Tilintarkastus						1 821	1 768	1 754
5377	Pankki- ja maksul.kulut						700	416	700
5370	Toimistokulut yms.						1 000	133	1 000
5389	Julkiset maksut						95	95	85
	Hallinto						8 689	5 733	8 425
5431	Kiinteistöhuolto	661,98		12			7 944	5 841	7 788
5443	LV-huolto						500	0	500
5450	Käytön tarveaineet						500	37	500
5445	IV-huolto	suodattimet					1 000	345	1 000
5446	Sprinklerihuolto						500	375	500
5441	Vartiointi, valvonta	296,18		12	120,00		3 674	3 270	3 198
5433	Kiinteistöhoidon lisätyöt						200	90	200
5447	Sähköhuollot						1 000	0	1 000
5449	Muut huollon kulut						0	72	
	Käyttö- ja huolto						15 318	10 031	14 686
5530	Tontin hoito						500	3 311	0
	Lumityöt/hiekotus						0	0	200
	Ulkoalueiden huolto						500	3 311	200
5700	Lämmitys	78,12		240	385,53	12	23 375	14 729	22 880
5800	Käyttövesimaksut	3,93		800	12,40	12	3 294	2 753	3 280
5900	Sähkö	0,11		80000	195,76	12	11 180	7 213	10 449
6000	Jätehuolto				150,00	12	1 800	1 287	2 048
6140	Kiinteistön täysarvovakuutus						600	122	600
6300	Kiinteistövero			717036	1,10 %		7 887	3 944	8 000
	Yhteensä edelliset						48 136	30 049	47 257
6430	Kiinteistön korjaukset						3 000	189	5 000
6530	LV-korjaukset						500	189	500
6531	Lämpökorjaukset						500	0	500
6532	Vesi/viemärikorjaukset						1 000	1 195	500
6533	Ilmanvaihtokorjaukset						500	75	1 000
6550	Sähkökorjaukset						1 000	982	1 000
6540	Kaluston korjaus						1 000	1 787	0
	Korjaukset						7 500	4 417	8 500
6800	Muut hoitokulut						0	0	0
	Kiinteistön hoitokulut yht.						80 143	53 541	79 068
	Kiinteistön tuotot	€/m ²	m ²						
	Vuokratuotot	6,81	933,90			12	76 348	179 806	75 168
	Sähkötuotot		34500 kWh				3 795	0	3 900
	Tulot yhteensä						80 143	179 806	79 068
	Lainanhoito								
8600	Kuntarahoitus	30758		0,700 %	3220,85	2	67 867	61516	68 944
				0,700 %	3130,60			3484	
7404	Muuramen kunta	28200					28 200	21150	28 200
7500	Muut rahoituskulut			€/m ²	€/m ²				
	Yhteensä			5,29	6,06	5655,62	67 867	86 422	68 944
	Yhteensä	€/m ²	remonttilaina	perustamislaina					
		12,87	rahoituskulu	rahoituskulu	hoitokulu	yhteensä/kk			
	Kunta (hoiva)	444,4	€/kk	€/kk	€/kk		8 069		
	Kunta (päivähoito)	489,5					6 299		
3025	Yhteensä	933,90					14 368		
	Vuokra Aarresaari						6448,50		
					vuokra vähennettynä kuluista		7 919		
	Poistot 2020						172 415		
							63 676		
							-2 160		
	Hoitovuokra						76 348 €		
	Rahoitusvuokra						96 067 €		
	Vuokrat yhteensä						172 415 €		
	Muuramen kunta vuokra €/kk						7 919,44 €		

11.4 Kiinteistö Oy Muuramen Kettula

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattuja tontteja ja niille rakennettuja rakennuksia.

Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Yhtiön omistamia asuntoja vuokrataan muuramelaisille syrjäytymisuhan alaisille tai syrjäytyneille, entisille tai nykyisille päihteiden käyttäjille ja muille henkilöille, joiden on vaikea saada muuta asuntoa.

Yhtiö tarvitsee lähes vuosittain avustusta kunnalta, koska toiminta on tappiollista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet	saatavien hallinta, vuokralaisten määrä	laskutus, perinnän tehokkuus
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus) Avustukset omistajalta	yhtiön tulot kattavat menot avustusten määrän pieneneminen	vuokralaisvalinta, avustuksen pieneeminen kunnalta

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP 19 30.9.19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- velkojen takaisinmaksuaika	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset	- lainaohjelman mukaiset
- hoitokulu	- 43.000 €	- 43.000 €	- 39.800 €	- 44.000 €	- 45.000 €
- rahoituskulu	- 35.040 €	- 35.000 €	- 34.562 €	- 35.700 €	- 35.700 €
- lainavastuut	- 0,425 M€	- 0,39 M€	- 0,392 M€	- 0,358 M€	- 0,324 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- huoneistoja	- 16	- 16	- 16	- 16	- 16
- neliövuokra	- 13,15 €/m ²	- 13,60 €/m ²	- 13,60 €/m ²	- 13,85 €/m ²	- 14,00 €/m ²

TALOUSARVIO JA TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvion perustaksi on otettu aikaisempien vuosien toteutuneet kulutukset ja nyt tiedossa olevat hinnat tai hintojen muutosennusteet vuonna 2020. Talousarvion laskelmat on tehty yhteisenä kummankin kiinteistön osalta.

Kiinteistöhoitopalkkioon on Muuramen Lämmön ilmoituksen mukaan laskettu 2,0 % korotus vuodelle 2020.

Isännöintitehtävien palkkiossa on huomioitu 3,0 % korotus vuodelle 2020.

Tilintarkastuspalkkioon on huomioitu 3,0 % korotus vuodelle 2020.

Veden hintaan Muuramen kunnalta ei ole esitystä vuodelle 2020.

Sähköstä energian hinta on kilpailutettu ajalle 1.1.2020 – 31.12.2020 (kiinteistöjen ja huoneistojen sähkö ostetaan Väre Oy:ltä). Kulutus on riippuvainen asuntojen käyttöasteesta.

Jätehuollossa on varauduttu 0,0 % hinnankorotukseen. Astioiden tyhjennyskerrat on minimoitu. **Eri jätelajien erottelu toisistaan on olennaisen tärkeää kustannusten pitämiseksi kohtuullisina.**

Vahinkovakuutusmaksut ovat voimassa 30.9.2020 saakka. Korotusta aiempaan vakuutusjaksoon on 0,0 %.

Kiinteistövero prosentti pysyy ennallaan rakennuksen osalta: 0,50 %.

Tontin vuokra nousee sopimuksen mukaisesti inflaation verran.

Korjauksiin ja huoltoihin on varattu välttämättömät toimenpiteet.

HOITOKULUVUOKRA määritetään kummankin kiinteistön osalta samaksi.

Rahoituskuluvuokran osalta maksut ovat lähes samat, joten kummankin kiinteistön osalta voidaan vuokrat tasata. Vuosimaksut elävät Valtiokonttorin ilmoitusten mukaisesti.

Vuokria ei koroteta 1.3.2020 alkaen.

Vuokrat:

Teollisuustie 22

13,85 €/m²/kk (vuokra sisältää sähkön)

Kenttätie 23

13,85 €/m²/kk (vuokra sisältää sähkön)

On mahdollista, että omistajalta tarvitaan kulujen kattamiseksi avustusta vuoden varrella.

KI OY MUURAMEN KETTULA**TALOUSARVIO**

					TA 2020	Tot. 2019 30.9.2019	TA 2019
Selite	a´	kpl	a´	kpl			
KULUT							
Kiinteistön hoitokulut							
5060 Hallituksen jäsenten palkkiot	80	2	120	4	640	0	560
Henkilöstökulut							
5330 Isännöintitoimisto	356,96	12	124,00	3	4 655	3 391	4 531
5389 Pelastussuunnitelma Pelsu					218	0	129
5350 Tilintarkastustoimisto					1 652	1 604	1 425
5377 Pankki- ja maksul.kulut					700	535	500
5370 Toimistotarvikkeet ym.					200	102	500
5389 Julkiset maksut					95	438	85
Hallinto							
5431 Kiinteistöhuolto			282,53	12	3 390	2 493	3 324
5450 Käyttötarvikkeet					100	73	300
Kaluston huolto					200	0	200
5447 Sähköhuolto					200	160	0
5434 Huoneistotarkastukset, tyhjennykset					500	0	1 000
Käyttö- ja huolto							
5530 Tontin hoito -hiekoitusshiekka					500	0	500
Ulkoalueiden hoito							
Siivous					200	0	200
Siivous							
					200	0	200
5800 Käyttövesimaksut	3,93	780	59,94	12	3 785	2 085	3 225
5900 Sähkö, kiinteistö	0,126	50000	35,81	12	6 739	3 611	6 642
5910 Sähkö, huoneistot	0,126	76000	173,10	12	11 667	7 756	11 732
6000 Jätehuolto			120,00	12	1 540	953	1 120
6100 Kiinteistön täysarvovakuutus + CF tapaturmavakuutus					1 031	937	1 224
6211 Tontin vuokrat					1 443	1 415	1 427
6300 Kiinteistövero	0,50 %	2 002	0,50 %	272 001	1 370	1 370	1 356
Yhteensä edelliset							
6430 Kiinteistön korjaukset					2 000	466	2 000
6435 Huoneistokorjaukset					0	6 457	0
6530 LV-korjaukset					750	2 904	550
6551 Sähkölaittekorjaukset					500	0	500
Korj.suun. ja konsultointi					0	0	0
Korjaukset							
					3 250	9 827	3 050
Kiinteistön hoitokulut yht.							
					44 076	36 751	43 030
Rahoituskulut							
		saldo	lyhennys	KORKO			
2320 Valtiokonttori (13-31990)	0,54 %	148410	8762,16	400,71	9 163	573	9 036
2320 Valtiokonttori (13-31990)	0,54 %	139648	8859,13	377,05	9 236		9 163
2321 Valtiokonttori (13-43800)	0,54 %	243690	7965,81	657,96	8 624	913	8 505
2321 Valtiokonttori (13-43800)	0,54 %	235724	8056,31	636,45	8 693		8 624
7395 Viivästyskorkokulut			33643,41		0	14	0
7400 Muut rah.kulut					0	0	0
yhteensä			33643,41	2072,17	35 716	1 500	35 328
8000 Satunnaiset tuotot		KUNNAN AVUSTUS			0	27 000	0
Muut tuotot						2 433	
		m ² Lyhennykset			33 643	30 635	33 076
VUOKRAT 1.3.2019							
	480			€			0
Pääomakuluvuokra/m ² /kk				6,20	35 716		
Hoitokuluvuokra/m ² /kk				7,65	44 076		
3100 Vuokrat yhteensä/m ² /kk				13,85	79 791	39 140	78 357
			korotus	1,80 %			

11.5 Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille rakennettua kiinteistöä. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistön toiminta on liiketilojen vuokraamista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus)	yhtiön tulot kattavat menot	laskutus ajantasainen

Tunnusluvut

	TP 18	TA 19	TP19 30.9.19	TA20	2021
<i>Talouden tunnusluvut:</i>					
- velkojen takaisinmaksuaika					
- hoitokulu					
- rahoituskulu	- 90.419 €	- 77.390 €	- 50.140 €	- 82.561 €	- 85.000 €
- lainavastuut	- 0 €	- 0 €	- 0 €	- 0 €	- 0 €
	- 0 €	- 0 €	- 0 €	- 0 €	- 0 €
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>					
- vuokrasopimuksia	- 13/13 kpl	- 13/13 kpl	- 10/13 kpl	- 13/13 kpl	- 13/13 kpl

TALOUSARVIO JA TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvion perustaksi on otettu toteutuneet kulutukset ja hintamuutokset vuodelle 2020.

Isännöintipalkkiossa on huomioitu 3,0 % korotus vuodelle 2020.
Pääsääntöisesti hallinnon kuluihin on arvioitu 3,0 % nousu.

Talonmiespalkkiossa on huomioitu Muuramen Lämpö Oy:n ilmoitus 2,0 % korotuksesta vuodelle 2020.

Lämpöenergian hintaan ei ole tulossa korotusta vuodelle 2020 mutta perusmaksussa on huomioitu Muuramen Lämpö Oy:n ilmoitus 12,0 % korotuksesta vuodelle 2020.

Veden hinta on hinnoiteltu kunnan taksan mukaan ja korotusta vuodelle 2020 ei ole tiedossa.

Sähkön hinta: Elenian siirtohintaa perusmaksuineen, arvioitu siirtohinnan korotus vuodelle 2019 on toteutunut noin 10,0 %. Energia ostetaan kilpailutuksen mukaisena.

Jätehuollon maksut Mustankorkean taksan mukaisesti.

Vahinkovakuutus on kilpailutettu vuoden 2017 lopulla kun yhtiö siirtyi kunnalle.

Kiinteistövero määräytyy rakennuksen arvon pohjalta. Kiinteistöveroprosentti on kunnan vuoden 2019 prosentti.

Korjauksiin varataan vuodelle 2020 14.000 €.

Vuokralaiset maksavat vuokrat yhtiöille, joilla katetaan yhtiön kulut. Kunta ei erikseen maksa yhtiölle vastiketta.

Vuokratuotot alv 0 ja alv 24 yhteensä 85.238 € vähennettynä tilitettävä alv-osuus.

11.6 Muuramen Vuokra-asunnot Oy

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Yhtiön toimiala on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä sekä vuokrata kiinteistöissä olevia huoneistoja. Kunnan omistus on 100 %.

Palvelusuunnitelma

Tuotetaan vuokra-asumista Muuramen kunnan asukkaille. Toteutetaan terveellistä asumista turvallisessa ympäristössä.

Sitovat tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvot	Toimenpiteet
Asukasmäärän kasvattaminen Vuokrausaste Vaihtumisen pienentäminen Vuokrasaatavat / liikevaihto	Käyttöaste 91 % Vaihtuvuus <30 % > 2,9 %	Asuminen edullista Asunnot kunnossa Markkinointi Perinnän tehostaminen

Tunnusluvut	TP 18	TA 19	TA 20	2021	2022
<i>Talouden tunnusluvut:</i> Velkojen takaisin maksuaika	lainaohjelman mukaisesti 3,66 M€	lainaohjelman mukaisesti 4,09M€	lainaohjelman mukaisesti 3,97 M€	lainaohjelman mukaisesti 3,79 M€	lainaohjelman mukaisesti 4,0 M€
Vuokratulot	0 €	0 €	0 €	0 M€	0 M€
Tulos	17,3 M€	17,3 M€	16,5 M€	15,9 M€	14,9 M€
Lainavastuut					
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i> Asuntojen määrä lkm.	509 kpl 89,22 %	509 kpl 91 %	495 kpl 91 %	495 kpl 92 %	508kpl 92 %
Käyttöaste- %	25 %	35%	35 %	32%	29%
Vaihtuvuus					

Talousarvio 2020

Toiminnantuotot	Toiminnankulut	Pääomamenot	Kulut yhteensä
3 973 282,32 €	2 439 520,66 €	1 533 761,66 €	3 973 282,32 €

TALOUSARVIOPERUSTEET

Talousarvio perustuu vuoden 2018 toteutuneisiin tietoihin sekä vuoden 2019 ennusteisiin ja tiedossa oleviin kustannuksien nousuun.

Tulot

Vuokratulot

Vuokra nousee keskimäärin n. 1,5 % ja vuokria peritään keskimäärin 10,92 €/m²/kk. Vuokratuloja rasittaa käyttöasteen tuoma vuokratulojen menetykset. Vuokran nousu on ollut keskimäärin pienempi kuin muissa lähikunnissa tai Jyväskylässä.

Kulut

Hoitokulujen osalta varaudutaan noin 3,5 % nousuun mm. kiinteistöhuollon, kaukolämmön perusmaksun ja kiinteistöntäysarvovakuutuksien osalta.

Pääomavuokrien osalta nähdään noin -2,0 % laskua mm. Arava vuosimaksulainojen korkojen laskiessa ja konvertoitujen lainojen korkojen pysyessä ennallaan vuonna 2020.

Investoinnit ja lainat

Yhtiöllä on lainaa kaiken kaikkiaan 17,3 M€ vuoden 2019 alussa.

Poistot ja tulos

Suunnitelman mukaiset poistot ovat vuosittain rakennuksista 4 %, koneista ja laitteista 25 % sekä rakennelmista 20 %. Suunnitelman mukaiset poistot käsitellään tilinpäätöksen yhteydessä. Vuosittainen tulos on 0 €.

12 ERIYTETTY VESIHUOLTO

Kohderahoitteinen

Vesihuoltolakia koskevat muutokset ovat tulleet voimaan 1.9.2014. Lain mukaan kunnan tai yrityksen tulle kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista ja vesihuollolle on tilikausittain laadittava kirjanpitolain mukainen tase ja tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot.

Muuramen kunnassa vesihuoltolaitos ei hoida hulevesien viemärointiä vaan se kuuluu kunnan toimialaan. Eriyttämällä pyritään varmistamaan tasejatkuvuutta. Vesihuoltolaitosten laskelmien ja arvostus- ja jaksotuseriaatteet pohjautuisivat yhdenmukaisiin periaatteisiin ja kunnallisten laitosten tuloslaskelmasta ja taseesta tulisi vertailukelpoinen osakeyhtiön tilinpäätöksen kanssa.

Vesihuolto sisältyy Muuramen kunnan tilinpäätökseen. Vuoden 2014 tilinpäätökseen asti vesihuolto on ollut laskennallisesti eriytetty taseyksikkö. Tilikaudella 2015 eriyttäminen on tehty kirjanpidollisesti uuden ohjeistuksen mukaisesti.

Vesihuollolle on määritelty uusi aloittava tase vuoden 2014 tilinpäätöksen taseesta. Vuoden 2014 korjattu taseen loppusumma on 4.423.383,29 €. Aloittavan taseen peruspääomaa määriteltäessä huomioitiin hulevesiverkoston erottaminen kunnan toiminnaksi. Erottaminen tehtiin tilikauden 2015 aikana.

Toiminta-ajatus

Jaettava talousvesi täyttää Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1352/2015) mukaiset vaatimukset.

Kunnan alueella muodostuva jätevesi johdetaan puhdistettaviksi Nenäinniemen keskuspuhdistamolle.

Kunnan vesihuoltolaitos toimii kirjanpidollisesti eriytettynä taseyksikkönä ja toiminta on kannattavaa.

Palvelusuunnitelma

Vesihuoltolaitos tuottaa ja jakelee hyvälaatuista talousvettä Muuramen kirkonkylässä ja Kincomaalla sekä tukkumyyntinä Jyväskylän Säynätsalon ja Korpilahden kaupunginosaan ja seitsemälle vesiosuuskunnalle. Vesilaitoksen toiminta-alueita laajennetaan kaavoituksen myötä.

Haja-alueiden vesihuolto on järjestetty joko vesiosuuskuntien toimesta tai kiinteistökohtaisilla laitteilla.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vesilaitos tuottaa STM:n asetuksen mukaista talousvettä ja hoitaa jätevedet ympäristöystävällisesti.	Veden laatu	Henkilöstön koulutus, saneeraus-toimenpiteet
Vesihuoltolaitoksen tulee toimia kannattavasti.	Tulo- ja menoarvio	Taksapolitiikka ja riittävät resurssit

TALOUSARVION PERUSTELUT

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta jatkuu suunnitelmakaudella kirjanpidollisesti eriytettynä taseyksikkönä, joka itse kattaa menonsa.

Suunnitelmakaudella toiminta painottuu vesi- ja viemärlaitoksen toimintavarmuuden kehittämiseen ja talousveden laadun varmistamiseen sekä saneeraustoimenpiteisiin.

Jätevesien puhdistuksen kustannukset kaksinkertaistuivat vuonna 2018 ja tulevina vuosina nousee edelleen Nenäinniemen jätevedenpuhdistamolla vuosina 2016 - 18 tehtävien saneeraus- ja laajennustoimenpiteiden johdosta.

		TP2018	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
		/1000€					
Tulosbudjetti/1000€							
*	Liikevaihto	1.788	1.698	1.844	7,9	1.923	1.998
*	Valmistus omaan käyttöön	120	112	115	2,6	115	115
*	Liiketoiminnan muut tuotot	17	0	5	100,0	0	0
Materiaalit ja palvelut							
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	219-	193-	171-	13,0-	171-	171-
*	Palvelujen ostot	418-	443-	536-	17,4	537-	537-
Henkilöstökulut							
*	Palkat ja palkkiot	426-	428-	394-	8,7-	494-	502-
Henkilösivukulut							
*	Eläkekulut	89-	84-	78-	7,9-	0	0
*	Muut henkilösivukulut	16-	15-	15-	2,3	0	0
Poistot ja arvonalentumiset							
*	Suunnitelman muk. poistot	322-	364-	402-	9,4	475-	550-
*	Liiketoiminnan muut kulut	51-	48-	57-	15,9	56-	56-
**	Liikeylijäämä (-alijäämä)	384	234	310	24,4	305	297
Rahoitustuotot ja -kulut							
*	Korvaus peruspääomasta	44-	47-	47-	0,0	47-	47-
**	Yli-/ (alijäämä) ennen sat.eriä	44-	47-	47-	0,0	47-	47-
Satunnaiset tuotot ja -kulut							
***	Tilikauden yli-jäämä (alijäämä)	340	188	263	28,7	258	250

VESIHUOLLON INVESTOINNIT

UUDET ALUEET

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden vesihuollon rakentaminen kadun rakentamisen yhteydessä.

Investointien toteuma

ALUE	TP 18	TA 19	TA 20
HAUTALAHTI - kaava 2018		<ul style="list-style-type: none"> Hautalahdentie 230 000 euroa Myllynsiipi 115 000 euroa Lahdenranta I-osa 28 000 euroa Ahomansikka 35 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> Lahdenranta II-osa Mesimarja Hetantie <p>Yhteensä 255 000 euroa</p>
SILLANNIITTY - kaava 2018		<ul style="list-style-type: none"> Sillanniityntien I-vaihe 150 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> Sillanniityntien I-vaihe 120 000 euroa
KINKOMAA -Peltolampi (kaava 2018) -Liisalan alue valmistui 2018	<ul style="list-style-type: none"> Liisalan alueen Pengerpolku toteutui 	<ul style="list-style-type: none"> Peltolammen Veljamonpolun jatko I-vaihe 25 000 euroa 	<ul style="list-style-type: none"> Peltolammen Untamonpolun jatko 65 000 euroa
ETELÄPORTTI -kaava 2019			<ul style="list-style-type: none"> I-rakennusvaihe 90 000 euroa
SEUNAVUORI - Murtolammen alue	<ul style="list-style-type: none"> Rakentamisessa tauko 	<ul style="list-style-type: none"> Rakentamisessa tauko 	<ul style="list-style-type: none"> Rakentamisessa tauko
TERVAMÄKI - Asemakaavan laajennus 2011	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjota

Investointien toteutumisen analysointi

Uusia alueita rakennetaan toteutuneiden asemakaavojen mukaisesti ja uusien luovutettavien tonttien mukaisesti.

Sillanniityn, Peltolammen ja Hautalahden asemakaavat valmistuivat vuonna 2018 ja uuden teollisuusalueen Eteläportin asemakaava 2019. Vuonna 2020 aloitetaan Sillanniityn ja Eteläportin alueen rakentaminen sekä jatketaan Hautalahden ja Peltolammen asuinalueiden rakentamista. Sillanniityn ja Eteläportin alueille avautuu aivan uudet yritysalueet. Eteläportin alue liitetään Jyväskylän Energia Oy:n vesihuoltoverkoston.

Murtolammen alueella pidetään rakentamisessa tauko, sillä vuonna 2017 rakennetulta alueelta on tontteja vuoden 2020 tonttitarjontaa varten.

Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Alueella on kokonaisuudessaan melko rinteinen ja haastava maasto. Alueella on rakentamatta Riekontietä 150 m, jonka varrella on kaavareserviä 7 tontille.

VESIHUOLTOLAITOKSEN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Hanketavoitteet

Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on tuottaa ja toimittaa asiakkaille Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1352/2015) mukaista talousveden laatukriteerit täyttävää vettä.

Lisäksi vesihuoltolaitoksen tavoitteena on vastaanottaa ja johtaa jätevesiverkostoon tulevat jätevedet asianmukaisesti Nenäinniemen jätevedenpuhdistamolle.

Investointien toteuma

KOHDE		TA 20
SUURUSKANKAAN VESILAITOS Suuruskankaan vesilaitoksen vedestä osa on Muuratjärvestä rantaimetyntyttä vettä, jonka johdosta pohjaveden happipitoisuus on laskenut. Tällöin riskinä on veden mangaani- ja rautapitoisuuden nousu. Laitoksen vedenlaatu tulisi varmistaa ennen kuin riskitekijät alkavat näkyä vedenlaadussa.	Suuruskankaan vesilaitoksen vedenlaadun varmistamiseksi on aloitettu laitoksen toiminnan tehostamisen suunnitelman laatiminen vuonna 2014. Vedenlaadun laadun varmistamisen toimenpiteiden rakentaminen alkaa lupien tultua voimaan. Aloitetaan laitoksen saneeraus-suunnitelman laatiminen	Suunnitelman laatimista ja eteenpäin viemistä jatketaan 50 000 euroa 45 000 euroa
KINKOMAAN VESILAITOS Kinkomaan vesilaitokselta johdetaan talousvettä Kinkomaan taajama-alueelle, joka on voimakkaassa kasvussa. Alueelle tullaan lähivuosina kaavoittamaan uusia asuinalueita sekä olemassa olevien kaava-alueiden rakentaminen jatkuu. Tällä hetkellä Kinkomaan vesilaitoksella on käytössä yksi siiviläkaivo, jonka vedentuottokapasiteetti on jo maksimikäytössä. Vesilaitoksen kapasiteettiä ja tuottovarmuutta on kohotettava, jotta pystytään vastaamaan kasvavaan vedenkulutukseen	Kehittämissuunnitelman esisuunnitelma on valmistunut vuonna 2017 Aloitetaan laitoksen saneerauksen yleissuunnitelman laatiminen	Jatketaan vedenton, määrän ja laadun turvaamisen suunnitelman eteenpäin viemistä jatketaan 30 000 euroa 40 000 euroa
INNANLAHDEN VESILAITOS Innanlahden vesilaitos on otettu käyttöön vuonna 1968, ja laitos on pitkälti tekniikaltaan alkupeäräiskunnossa. Viime vuosikymmenten aikana laitokselle ei ole tehty suurempia investointeja. Laitos on toiminut pitkään varavesilaitoksena, mutta on nykyään jatkuvassa käytössä. Nykyiseltään pitkällä aikavälillä laitos ei tule täyttämään vedenlaadun vaatimuksia (hygieniasointi)	Innanlahden vesilaitoksen asemasta kunnan vedentuo- tannossa selvitys on valmistunut vuonna 2017 Aloitetaan laitoksen saneerauksen yleissuunnitelman laatiminen	Suunnitelman eteenpäin viemistä jatketaan 30 000 euroa 40 000 euroa
VESIHUOLLON PERUSPARANNUS Vesihuoltoverkoston, pumppaamoiden yms. kunnostus- ja peruskorjauksien suunnittelu sekä niiden toteuttaminen.	Vesihuollon perusparannuksen suunnitelmien laatiminen ja hankkeiden toteuttaminen on aloitettu	Toteuttamista jatketaan 300 000 euroa
MUU VESIHUOLTOTYÖ Kesken toimintakauden pienehköjen vesihuoltohankkeiden toteuttaminen sekä yksittäisten kiinteistöjen pitkien tonttilinjojen rakentaminen	Rakentamisen takia kesken talousarviovuoden tulevat pienehköt vesihuoltotyöt.	50 000 euroa

Investointien toteutumisen analysointi

Vesihuoltolaitoksen investoinnit tulevat jatkossa kasvamaan kunnan kasvun mukana, mutta myös vesihuoltoverkoston sekä vesilaitosten ikääntymisen vuoksi. Verkostoissa ja vesilaitoksilla ei ole tehty suurempia kunnostustoimenpiteitä vuosien aikana. Tämä alkaa näkyä mm. veden laadun sekä vedenjakeluhäiriönä (vesijohtovuodot).

Vuonna 2020 toimenpiteet suunnataan pääsääntöisesti vesihuollon kehittämiseen ja vesihuoltolinjojen saneeraamiseen.

VESIHUOLTOLAITOKSEN KALUSTO

Hanketavoitteet

Vesihuoltolaitoksen toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

KOHDE	TP 18	TA 19	TA 20
Kalusto	-ei hankintoja	• vesi- ja viemäreiden maanrakennuksen pakettiauto 20 000 €	- ei hankintoja

Investointien toteutumisen analysointi

Vesihuoltolaitoksen vesi- ja viemäriputkien rakentamiseen tarkoitetun kaluston ylläpito.

	TP2018 /1000€	TA2019	TA2020	Muutos-% 2019-20	TS2021	TS2022
1050 ELINVOIMAN JA KEST.KASV. LTK						
1075 VESIHUOLLON INV.						
8750 Vesihuollon inv. Investointien talousarvio Investointimenot						
1140 Vedenjakelu- ja viemäriverkko	514-	893-	1.115-	24,9	1.260-	1.030-
1164 Kuljetusvälineet	0	20-	0	100,0-	0	0
* Investointimenot yht.	514-	913-	1.115-	22,1	1.260-	1.030-
Rahoitusosuudet						
Omaisuuksien myynti Investoinnit netto	514-	913-	1.115-	22,1	1.260-	1.030-

ELINVOIMAN JA KESTÄVÄN KASVUN LAUTAKUNTA
VESIHUOLTO/rakentamisho 2020-2023

VESIHUOLTO Hankkeen nimi	Kokonaiskust.arvio						
	euroa	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vesihuolto							
Hautalahti	943 000		408 000	255 000	80 000		200 000
Kinkomaa	345 000	45 000	25 000	65 000		150 000	60 000
Sillanniitty	565 000	45 000	150 000	120 000	150 000	100 000	
Seunavuori (uusi osa-alue)	400 000				200 000	100 000	100 000
Tervämäki	100 000				50 000		50 000
Eteläportti	90 000			90 000			
Vesihuolto yhteensä		90 000	583 000	530 000	480 000	350 000	410 000
Vesilaitoksen Suuruskanga	695 000	50 000	50 000	95 000	200 000	150 000	150 000
kehittäminen Kinkomaa*	480 000	30 000	30 000	70 000	150 000	100 000	100 000
Innanlahti*	370 000	30 000	30 000	70 000	80 000	80 000	80 000
*Vesilaitosrakennusten saneeraus ei kuulu arvioon							
Vesihuollon perusparannus	1 860 000	510 000	150 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Muu vesihuoltotyö	300 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kalusto	20 000		20 000				
VESIHUOLTO yhteensä	6 168 000	760 000	913 000	1 115 000	1 260 000	1 030 000	1 090 000

13 TULOSLASKELMAVERTAILU KUNTA, VESIHUOLTO, MUURAMEN HYVINVOINTI-LIIKELAITOS

/1000€	Kunta ilman vesihuoltoa ja liikelaitosta TA2020	Vesihuolto TA2020	Muuramen Hyvinvointi - liikelaitos TA2020	Kunta yhteensä TA2020
TULOSLASKELMA				
TOIMINTATULOT				
* Myyntitulot	1 936	1844	539	4319
* Maksutulot	779	5	1401	2184
* Tuet ja avustukset	304		27047	27351
* Muut toimintatulot	6 850		694	7544
** TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	9 870	1848	29681	41399
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	152	115		267
TOIMINTAMENOT				
* Henkilöstömenot	-17 464	-487	-6478	-24429
* Palvelujen ostot	-6 951	-509	-18124	-25584
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	-2 299	-171	-854	-3323
* Avustukset	-29 404		-1050	-30454
* Muut toimintamenot	-4 992	-56	-2005	-7053
** TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	-61 111	-1222	-28511	-90843
TOIMINTAKATE	-51 089	741	1170	-49178
* Verotulot	42 727			42727
* Valtionosuudet	11 985			11985
Rahoitustulot ja -menot				
* Muut rahoitustulot	146	-47	-3	146
* Korkomenot	-55			-55
* Muut rahoitusmenot	-5			-54
VUOSIKATE	3 709	694	1167	5571
Poistot ja arvonalentumiset				
* Suunn.mukaiset poistot	-3 717	-402	-22	-4142
Satunnaiset erät				
TILIKAUDEN TULOS	-8	292	1145	1429
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-8	292	1145	1429

